لغة البشتو

إدارة أوقاف
...لح عبدالعزيز الراجحي

د مسلمانې ښځې خاصو احکامو ته يوه پاملرنه

ليکنه
ډاکټر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه
عبد النافع زُلال

طبع على نفقة
إدارة أوقاف صالح عبدالعزيز الراجحي
غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

يهدى ولا يباع

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

د مسلمانې ښځې خاصو احکامو ته يوه پاملرنه

لیکنه

ډاکټر/ صالح بن فوزان الفوزان

ژباړنه

عبد النافع ځلال

يهدى ولا يباع

(c) ketabton.com: The Digital Library

ح وزارة الشؤون الإسلامية والأوقاف والدعوة والإرشاد، ١٤٢٤هـ

فهرسة مكتبة الملك فهد الوطنية أثناء النشر

الفوزان ، صالح بن فوزان

تنبيهات على احكام تخص المؤمنات. /صالح بن فوزان الفوزان

.- الرياض، ١٤٢٤هـ.

٢٠٨ ص ، ١٢ × ١٧ سم

ردمك : ٢-٤٤١-٢٩-٩٩٦٠

(النص باللغة البشتو)

١- المرأة في الإسلام ٢- العبادات (فقه إسلامي) أ- العنوان

ديوي ٢١٩,١ ١٤٢٤/٥٩١٧

رقم الإيداع : ١٤٢٤/٥٩١٧

ردمك : ٢-٤٤١-٢٩-٩٩٦٠

الطبعة الأولى

١٤٢٤هـ

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

سريزه

الحمد لله الذي قدر فهدى، وخلق الزوجين الذكر والأنثى، من نطفة إذا تمنى، وأشهد أن لا إله إلا الله وحده لا شريك له، له الحمد في الآخرة والأولى، وأشهد أن محمداً عبده ورسوله عُرج به إلى السماء فرأى من آيات ربه الكبرى، صلى الله عليه وعلى آله وأصحابه أولي المناقب والنهى، وسلم تسليماً كثيراً مؤبداً.

أما بعد:

لدې کبله چې ښځه په اسلام کي لوړ مقام لري، او زياتي دندي ورپه غاړه دي، او پيغمبر ﷺ به ښځو ته خاصي لارښووني کولې، او ددوی په باره کې دعرفات په خطبه کي هم توصيه کړيده، نو دا ددې خبري ښکارندوی*(١) ده چې دښځو

(١) دکومي کلمي خوا کي چي دستوري (*) نښه ده، نومړې کلمه د کتاب په اخير کي دمرادفو کلماتو په لست کي راغلې ده، نو دنومړي کلمې ددوهمي لهجې يا معنی لپاره دي لست ته مراجعه وشي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلماني ښځي ته په خاص ډول خطر متوجه دی، تر څو يې عزت پايمال شي، او له خپل اصلي حيثيت او مرتبې نه را پريوځي، نو ځکه پکار ده چي نوموړي خطر ته دمسلماني ښځي پام راوګرځول شي، او دنجات لاره ورته په ګوته شي.

او زه هيله لرم چي دا کتاب به ددې لاري لپاره يوه ښه نښه او علامه وي، چي د(مسلماني ښځي) دخاصو احکامو يادښت پکښي شويدی.

او دا کتاب يو ناچيزه عمل، او متواضع هڅه ده،او هيله ده چي لوی الله ﷻ به هغه (دبنده) دتوان په اندازه ګټور وګرځوي، او دا پدې لاره کي لومړی قدم دی، او هيله ده چي نور لوی او هر اړخيزه قدمونه به هم پدې لاره کي واخيستل شي، تر څو دا کار خپل دکمال درجې ته ورسيږي.

او هغه څه چي ما پدې بيړنۍ لحظه کي وړاندي کړي دي هغه په لاندي ډول دي:

لومړی فصل: عمومي احکام.

دوهم فصل: دښځي دجسمي زينت مربوط احکام.

دريم فصل: دحيض او استحاضت او نفاس مربوط احکام.

څلورم فصل: دلباس او حجاب (پردې) مربوط احکام.

پنځم فصل: دښځي دلمانځه مربوط احکام.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل: دښځې دجنازې دلمانځه مربوط احکام.

اووم فصل: دښځې دروژې نيولو مربوط احکام.

اتم فصل: دښځې دحج کولو مربوط احکام.

نهم فصل: دګډ ژوند او دهغه پای ته رسولو مربوط احکام.

لسم فصل: دښځو دعزت او عفت ساتلو مربوط احکام.

مؤلف

(c) ketabton.com: The Digital Library

لومړی فصل: عمومي احکام

۱-داسلام نه مخکي دوره کي دښځي مقام:

داسلام نه وړاندي دورې څخه مراد دجاهليت هغه زمانه ده کومه چي په خاص ډول عربو او په عام ډول ټولو انسانانو پکي ژوند کاوه، په کومه کي چي انسانان له پيغمبرانو او دهدايت او ښيګڼي له لارو نه بې برخي وه، نو لکه څنګه چي په حديث کي راغلي- الله ددوی حال ته وکتل، او پرته له ځينو اهل کتاب نه، پر نورو ټولو عربو او عجمو يې خپل غضب نازل کړ.

او ښځي پدې وخت کي خصوصاً په عربي ټولنه کي- په يو مشکل او سخت وضعيت کي ژوند کاوه، ځکه چي دهغوی به ښځينه اولاد نه خوښيدل، او ځينو به هغه ژوندۍ ښخوله تر څو تر خاورو لاندي مړه شي، او ځينو نورو (چي به پريښودله) نو په ژوند کي به يې خواره او ذليله ساتله، لکه څنګه چي الله تعالی فرمايي: ﴿وَإِذَا بُشِّرَ أَحَدُهُمْ بِالأُنثَى ظَلَّ وَجْهُهُ مُسْوَدًّا وَهُوَ كَظِيمٌ ❁ يَتَوَارَى مِنَ الْقَوْمِ مِن سُوءِ مَا بُشِّرَ بِهِ أَيُمْسِكُهُ عَلَى هُـونٍ أَمْ يَدُسُّهُ فِي التُّرَابِ أَلاَ سَاء مَا يَحْكُمُونَ﴾ [د النحل سورت: ۵۸-۵۹ آيتونه].

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او کله چي لدوی نه يوه ته دلور زيری ورکړ شي نو مخ يي تور واوړي او له غوسې نه ډك شي، له خپل قوم او خلکو نه پټيږي د هغه بد زيري په خاطر، (نه پوهيږي چي) آيا دا (لور) په سپکوالي له ځان سره وساتي، او که يي ژوندۍ په خاورو کي ښخه کړي، نو دا ډيره بده فيصله ده کومه چي دوی يي (دالله ﷻ په باره کي) کوي.

او فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ * بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکوير سورت: ۸-۹ آيتونه].

ترجمه: او کله چي له هغي لور نه چي په ژوندون ښخ شوې وه پوښتنه وشي، (چي) په کومه ګناه ښخه شوې وه.

الموءوده: هغه انجلۍ* ته وايي کومه چي ژوندی په خاورو کي ښخه شي تر څو هلته مړه شي.

او چي کله (به ښځه) له ښځيدلو نه بچ شوه، نو ډير دخوارۍ او سپکوالي ډك ژوند به يې وو، چي له خپلوانو نه به يې څوك مړ شو، نو دا به يې د ميراث نه محرومه وه، که څومره زيات مال به يې هم وو، او که څومره به دا غريبه او مسکينه هم وه؛ ځکه هغوی به ميراث يواځي نارينه* وو ته ورکاوه، نه ښځو ته، بلکه ښځه به له خپل خاوند نه دده دنورو اموالو په شان په

(c) ketabton.com: The Digital Library

میراث پاتي کیده، او ډیر زیات شمیر ښځو به دیوه خاوند سره ژوند کاوه، ځکه چي هغوی به بیله کوم حد او اندازې نه ښځې کولي، بیله دي چي دهغو مشکلاتو او ظلم اوتیري په باره کي فکر وکړي کوم چي به ددوی ښځو ته په همدې خاطر رسیدلو.

۲-دښځې مقام په اسلام کي:

کله چي اسلام راغی نو دا ټول ظلمونه يې له ښځې نه لري کړل، او دهغې انساني کرامت او اعتبار یې بیا راژوندی کړ، الله ﷻ فرمایي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّاسُ إِنَّا خَلَقْنَاكُم مِّن ذَكَرٍ وَأُنثَى﴾ [د الحجرات سورت: ۱۳ آیت].

ترجمه: اې خلکو ما تاسو له نر او ښځې نه پیدا کړي یاست.

نو پدې آیت کي الله ﷻ فرمایلي دي: چي ښځه دانساني ارزښت* په لحاظ له نارینه سره شریکه ده، لکه څنګه چي دعمل په ثواب او عذاب کي له هغه سره شریکه ده، ﴿مَنْ عَمِلَ صَالِحًا مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَى وَهُوَ مُؤْمِنٌ فَلَنُحْيِيَنَّهُ حَيَاةً طَيِّبَةً وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَجْرَهُم بِأَحْسَنِ مَا كَانُواْ يَعْمَلُونَ﴾ [د النحل سورت: ۹۷ آیت].

ترجمه: د نر او ښځې نه چي څوک نیک عمل وکړي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي حال کي چي مؤمن وي، نو هغه ته به (په دنیا کي) مونږ ښه ژوند ورکړو، او (په آخرت کي به) خامخا ددوی دنیکو عملونو اجرونه او ثوابونه ورکړو.

او فرمایي: ﴿لِيُعَذِّبَ اللَّهُ الْمُنَافِقِينَ وَالْمُنَافِقَاتِ وَالْمُشْرِكِينَ وَالْمُشْرِكَاتِ﴾ [د الاحزاب: ٧٣ آيت].

ترجمه: ددې لپاره چي الله منافقو نرو او ښځو ته، او مشرکو نرو او ښځو ته عذاب ورکړي.

او الله ﷻ لدې نه منعه کړېده چي ښځه دمیره په موروثه مال کي وشمیرل شي، الله ﷻ فرمایي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ لاَ يَحِلُّ لَكُمْ أَن تَرِثُواْ النِّسَاء كَرْهًا﴾ [د النساء سورت: ١٩ آيت].

ترجمه: اي مؤمنانو تاسو ته روا ندي چي ښځي په زور سره دمیراث په توګه* واخلئ.

نو اسلام ښځي ته دهغې دشخصیت استقلال ورکړ، او دا یې دمیراث اخیستلو مستحقه وبلله، نه دا چي بل څوك یې دمیراث په توګه واخلي، او وهغې ته یې دخپلو خپلوانو په میراث کي حق ورکړ، الله ﷻ فرمایي: ﴿لِّلرِّجَالِ نَصيِبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ وَالأَقْرَبُونَ وَلِلنِّسَاء نَصِيبٌ مِّمَّا تَرَكَ الْوَالِدَانِ

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَالأَقْرَبُونَ مِمَّا قَلَّ مِنْهُ أَوْ كَثُرَ نَصِيبًا مَّفْرُوضًا﴾ [د النساء سورت: ۷ آيت].

ترجمه: دنارينه وو لپاره په هغه مال کي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (ميراث) پري ايښی وي حق دی، او دښځو لپاره په هغه مال کي چي مور او پلار او (نورو) خپلوانو (ميراث) پري ايښی وي حق دی، که دا (مال) لږ وي او که ډير، (دا دالله ﷻ له طرف نه) فرض شوې او ټاکل شوې حصه ده.

او فرمايي: ﴿يُوصِيكُمُ اللّهُ فِي أَوْلاَدِكُمْ لِلذَّكَرِ مِثْلُ حَظِّ الأُنثَيَيْنِ فَإِن كُنَّ نِسَاء فَوْقَ اثْنَتَيْنِ فَلَهُنَّ ثُلُثَا مَا تَرَكَ وَإِن كَانَتْ وَاحِدَةً فَلَهَا النِّصْفُ﴾ [د النساء سورت: ۱۱ آيت].

ترجمه: الله ﷻ تاسو ته ستاسو داولادونو په باره کي وصيت (امر) کوي چي دنر برخه (په ميراث کي) ددوو ښځو په اندازه ده، او که چيري ښځي له دوو نه زياتي وې، نو هغوی لره د موروثه مال له درو حصو نه دوې حصې دي، او که يوه ښځه وه نو دهغي حق (دموروثه مال څخه) نيمه حصه ده.

او نور داسي آيتونه چي دمور، لور، خور، او ميرمني په حيث دښځي دميراث اخيستلو په باره کي راغلي دي.

او دګډ ژوند په حصه کي الله ﷻ زيات نه زيات دځلورو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځو کول روا کړيدي، هغه هم پدې شرط چي دښځو په مينځ کي عدالت وکولای شي، او له دوی سره يي نيک ژوند او ښه سلوك واجب کړی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَعَاشِرُوهُنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د النساء سورت: ۱۹ آيت].

ترجمه: او خپلو ښځو سره په نيکۍ ژوند او سلوك وکړئ.

او مهر يې دښځي حق وګرځاوه، او امر يې وکړ چي هغه په پوره ډول خپله ښځي ته ورکړ شي، خو که هغې په خپله خوښه (چا ته) وروبخښه (نو بيا يي اخيستل روا دي)، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَآتُواْ النَّسَاء صَدُقَاتِهِنَّ نِحْلَةً فَإِن طِبْنَ لَكُمْ عَن شَيْءٍ مِّنْهُ نَفْسًا فَكُلُوهُ هَنِيئًا مَّرِيئًا﴾ [د النساء سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ښځو ته دهغوی مهرونه په خوشحالۍ سره ورکړئ، او که چيري دوی په ښه زړه تاسو ته (له خپل مهرنه) څه در کړل، نو بيا يي په خوند او حلاله سره وخورئ.

او الله ﷻ ښځي ته دخپل خاوند په کور کي دواکدارۍ، امر کولو، منعه کولو، او پر خپل اولاد باندي دتسلط لرلو حق ورکړی دی، پيغمبر ﷺ فرمايي: «الْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسؤولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا» (بخاري).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: ښځه دخپل خاوند په کور کې پالونکې ده، او دخپل لاس لاندې کسانو څخه مسئوله ده.

او پر خاوند يې دهغې خوراك او پوشاك دعادت سره سم فرض کړيدي.

۳-داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوڅي غواړي چې په اوس عصر کې له ښځې نه دهغې کرامت او حقوق واخلي:

داسلام دښمنان -چې په حقيقت کې دکفارو او منافقينو په شمول ټول دانسانيت دښمنان دي او کوم کسان چې په زړونو کې يې (دکفر او نفاق) مرض ځای نيولی دی- لدې نه ډير په غوسه* دي چې ښځه په اسلام کې دکرامت، عزت او حفاظت خاونده ده؛ ځکه داسلام دښمنان يعني کفار او منافقين غواړي چې ښځه دتخريب او ورانۍ وسيله او دام جوړ کړي چې په هغه سره دکمزوري ايمان او حيواني شهوت خاوندان ښکار کړي، تر څو له هغې نه خپل دسرکښه شهوت مقصد پوره کړي، لکه څنګه چې الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او هغه کسان چې دخپلو شهوتونو متابعت کوي غواړي چې تاسو (له دين څخه) په لويه پيمانه انحراف وکړئ (او

(c) ketabton.com: The Digital Library

بې لارې شي».

او کوم مسلمانان چې په زړونو کې يې دنفاق مرض دی غواړي چې ښځه دشهوت او شيطاني غرايزو دخاوندانو لپاره يو ارزانه سودا وي، چې دوی يې د خپلو سترګو په وړاندې په ښکلي منظر سره ښکاره وګوري، او يا دا چې له هغې نه بله بده او بې حيا استفاده وکړي؛ نو ځکه خو دوی کوشش کوي چې هغه له خپل کور نه بهر* راوباسي تر څو له نارينه وو سره څنګ په څنګ کار وکړي، او يا دنرسي په شکل په روغتون کې دنارينه وو خدمت وکړي، او يا په الوتکه کې ميلمه پاله وي، او يا (دنر او ښځو) ګډ مکتب او مدرسه کې متعلمه يا معلمه وي، او يا په ستيج باندې اداکاره وي، او يا سندر غاړه وي، او يا په مختلفو نشراتي وسايلو کې په بې حيا او شهوت انګيزه آواز سره نطاقي وکړي.

بريندو او بداخلاقو مجلو دبريندو او بې حيا نجونو عکسونه* دخپلو مجلو درواجولو او خرڅولو وسيله ګرځولې ده، او ځيني تاجران او دکارخانو خاوندان هم لدې عکسونو نه دخپلو مالونو درواجولو کار اخلي، او داسې عکسونه* په خپلو توليداتو او مالونو باندې نښلوي، چې دداسې بې ځايه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

غلطو کارونو او تدبيرونو په وجه ښځه په کور کې له خپلې اساسي وظيفې نه ليرې شوې ده، او په نتيجه کې يې خاوندان مجبوره شوي چې دخپلو اولادونو دتربيې او دکورونو دکارونو دتنظيم لپاره پردۍ خادمې* ونيسي، چې دا کار دډيرو فتنو او لويو ورانکاريو سبب ګرځيدلی دی.

۴- مونږ له کور نه بهر دښځې دکار کولو مخالف نه يو که چيرې دلاندنيو شرايطو سره برابر وي:

ا- کله چې ښځه کار ته ضرورت ولري، او يا تولنه ددې کار ته داسې اړتيا ولري چې په نارينه وو کې څوك هغه کار نشي کولای.

ب- ښځه به دا کار به هله کوي چې دکور کار يې سرته رسولی وي، کوم چې ددې اساسي وظيفه ده.

ج- دا کار به دښځو په ساحه کې وي، لکه ښځو ته ښوونه کول، دهغوی معالجه کول، او يا دنرسې په حيث دهغوی خدمت کول، او دسړو څخه به جدا او بيل وي.

د- همدارنګه ښځې ته روا دي، بلکه فرض دي چې د دين احکام زده کړي، او يا يې دضرورت په وخت نورو ته وښايي، خو ښوونه به يې دښځو په مينځ کې وي، او همدارنګه کولای

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي چي (ديني) درسونو ته په مسجد او يا بل ځاى كي حاضره شي، په شرط ددې چي مستوره او پټه به وي، او له تارينه وو څخه بيله وي، لكه څنګه چي داسلام په شروع كي به ښځو زده كړه كول او مسجدونو ته به تللې.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم فصل

دښځي جسمي زينت پوري مربوط احکام

۱- [د فطري سنتونو (۱) احکام]:

پر ښځي لازمه ده چي هغه فطري سنتونه چي پدې پوري مخصوص دي پر ځاى کړي، لکه: دنوکونو اخيستل او دهغو پاك ساتل؛ ځکه دنوکونو اخيستل دعلماوو په اتفاق سره سنت دي، او له هغو فطري سنتونو څخه دي چي په حديث کي راغلي دي، او دنوکونو په اخيستلو کي پاکي او ښکلا ده، چي په اوږدو پريښودلو سره بد (او ناولي) ښکاري، او له ځناورو سره مشابهت لري، او دهغو لاندي خيري او ناپاکي يو ځاى کيږي، چي دهغې دنني ته (دغسل او اودس په وخت کي) داوبو رسيدلو مخه نيسي.

خو ځيني ښځي دکفارو دتقليد او د سنتو څخه دبيخبرۍ په وجه نوکون اوږدَوي.

---

(۱) فطري سنتونه لکه: نوکونه اخيستل، دبغلونو او مثاني دپاسه ويښتانو لري کول، او داسي نور. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

او همدارنګه دښځې لپاره دبغلونو او ذ نامه څخه لاندي ويښتان لري کول سنت دي، لکه څنګه چې په حديث کې راغلي دي، ځکه پدې کې (دبدن) ښايست دی، او بهتره داده چې هره اونۍ* دا کار وکړي، او له څلويښتو ورځو نه زيات پاته نه شي.

۲- دښځې دسر او وريځو دويښتانو، او نکريزو، او دويښتانو دړنګولو احکام:

الف- ښځه بايد دخپل سر ويښتان اوږده کړي، او بيله ضرورته خرييل يې حرام دي.

دسعودي مفتي مرحوم شيخ محمد بن ابراهيم آل الشيخ وايي: او دښځو دويښتانو خرييل ناروا دي، او دليل يې هغه حديث دي کوم چې نسائي له علي رضی الله عنه نه، او بزار په خپل مسند کي له عثمان رضی الله عنه نه، او ابن جرير په خپل سند له عکرمه رضی الله عنه نه روايت کړی چې وايي: «پيغمبر ﷺ لدې نه منع کړې چې ښځه خپل ويښتان وخرييي»، او کله چې پيغمبر ﷺ د کوم شي په باره کي منعه وکړي، نو هغه به حرام وي تر هغه پوري چې دهغه دروا والي دليل نه وي ثابت شوی.

ملا علي قاري د مشکات په شرح (مرقاة المفاتيح) کي

(c) ketabton.com: The Digital Library

وايي: دراوي دا قول چي «ښځه يي دويښتانو خرييولو څخه منع کړي ده»؛ دهغه وجه داده چي دښځي لپاره کوڅي په ښايست او ظاهري شکل کي دنارينه د ږيري په شان ده... (مجموع فتاوى الشيخ محمد بن ابراهيم ۴۹/۲).

اما دسر دويښتانو لنډول، که چيري دښايست لپاره نه وي، او دضرورت په وجه وي، نو کله چي ساتل يي ورته ګران وي، او يا ډير زيات اوږده شي، نو دضرورت په اندازه لنډول يي روا دي، لکه څنګه چي د پيغمبر ﷺ ځينو ښځو دهغه د وفات نه وروسته دا کار کړيدى، ځکه چي هغوى دپيغمبر ﷺ د وفات نه وروسته زينت پري ايښى وو، او دويښتانو اوږدولو ته يي ضرورت او حاجت نه وو.

خو که چيري دويښتانو د لنډولو څخه دښځي مقصد دکافرو او فاسقو ښځو، او له نارينه وو سره مشابهت وي، نو دا بي شکه حرام دي؛ ځکه دکفارو سره له مشابهت نه په عامه توګه، او دنارينه وو سره دښځي له مشابهت نه (په خاصه توګه) منعه راغلي ده، او که يي مقصد ښکلا او زينت وي، نو داسي ښکاري چي دا هم ناروا دي.

زمونږ شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

کې رواج جوړ شوی چې ښځه خپل ويښتان د بيخونو سره نژدې لنډه وي، نو دا دانګريزانو طريقه ده، او د مسلمانو ښځو او مخکې له اسلام نه دعربو ښځو دطريقې څخه مخالفه ده، او دا دهغو انحرافاتو* څخه دي، چې دعامو خلکو په دينداري او اخلاقو کې راپيدا شويدي، او بيا ددې حديث په جواب چې دپيغمبر ﷺ ښځو به خپل ويښتان دومره لنډول چې دسر د پاسه به راغونډ شول داسې وايې: چې دپيغمبر ﷺ ښځو دهغه له وفات نه وروسته خپل ويښتان لنډ کړل، ځکه چې د هغوی ښايست او ډول ته حاجت او ضرورت نه وو، هغوی يواځې دهغه په ژوند کې ځان ښايسته کاوه، او دهغوی له ټولو نه زياته ښکلا دهغوی په ويښتانو کې وه، اما دهغه له وفات نه وروسته دهغوی لپاره يو خاص حکم دی، چې په دنيا کې يوه ښځه هم ورسره په هغه کې برابره نده، او هغه دا چې له واده کولو څخه دهميشه لپاره دهغوی اميد قطع دی، نو هغوی دپيغمبر ﷺ سره دواده کولو په وجه تر مرګه پورې دهغو طلاق شوو ښځو په شان دي کومې چې په عدت[۱] کې وي، او الله ﷻ فرمايي:

(۱) عدت هغه تاکلې شرعي مودې ته وايي چې ښځه يې له طلاق نه وروسته تيروي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

﴿وَمَا كَانَ لَكُمْ أَن تُؤْذُوا رَسُولَ اللَّهِ وَلاَ أَن تَنكِحُوا أَزْوَاجَهُ مِن بَعْدِهِ أَبَدًا إِنَّ ذَلِكُمْ كَانَ عِندَ اللَّهِ عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: او تاسو لره نه ده روا چي دالله پيغمبر ته ضرر او تکليف ورسوئ، او تاسو ته روا نه ده چي دده ښځي (ازواج مطهرات) دهغه دوفات څخه وروسته په نکاح کړئ، بيشکه دا دالله په نزد ډيره لويه (ګناه) ده.

او له نارينه وو سره دواده کولو څخه نا اميدي دښايست دځيني شيانو دروا والي سبب وي، کوم چي بيله دي سبب نه روا نه وي[1].

نو پر ښځي باندي لازمه ده چي دخپل سر ويښتان وساتي، او سمبال يې کړي، چوټي* يې کړي، او ورته روا نه دي چي هغه دسر دپاسه دځټ لخوا نه راغونډ کړي.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: لکه څنګه چي ځيني بد

---

(۱) اضواء البيان ۵۹۸/۵-۶۰۱، او ښځي ته روا ندي چي پدې کار کي دميړه اطاعت وکړي، څکه دالله ﷻ په مخالفت کي دمخلوق اطاعت روا نه دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کاره ښځي خپل ويښتان يو چوټي* جوړ کړي او د اوږو په مينځ کي يې ځوړند کړي (مجموع الفتاوی ۱۴۵/۲۲).

او شيخ محمد بن ابراهيم دسعودي مفتي رحمت الله عليه وايي: او دا چي ځيني مسلماني ښځي پدې زمانه کي خپل ويښتان دکفارو په شان له يوې خوا نه را ټول کړي او دځټ لخوا يې راغونډ کړي، او يا يې دسر دپاسه راغونډ کړي، نو دا کار روا ندی، ځکه چي پدې کي دکفارو دښځو سره مشابهت دی، او له ابو هريره رضي الله عنه څخه په يو اوږد حديث کي روايت دی چي وايي: پيغمبر ﷺ فرمايي: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلاَتٌ مَائِلاَتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لاَ يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلاَ يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا» (مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: په دوږخ کي دوې ډلي دي چي ما (هيڅ) ندي ليدلي: يو هغه قوم دی چي دغوا دلکۍ په شان شلاخي (قمچيني) ورسره وي او خلك* په وهي، او (بله ډله) هغه پټي برېنډي، کږې وږې، ښځي دي چي سرونه يي داوښونو د کاږه بوکونو* په شان وي، (دا دوې ډلي به) جنت ته نه ځي، او نه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

دجنت بوی ورته رسيږي، او بې شکه چي (دجنت) بوی له دومره دومره مسافې څخه احساسيږي.

او ځيني علماوو د «مائلات مميلات» تفسير داسي کړی دی چي دوی خپل ويښته پداسي کاږه (بد شکل) ږمنځوي*، کوم چي بدکاري ښځي يې ږمنځوي*، او دا ږمنځول* دکفارو دښځو او دهغو مسلمانو ښځو په شان دی کوم چي ددوی تقليد او پيروي کوي(۱).

لکه څنګه چي مسلمانه ښځه دويښتانو له خرييلو، او بې ضرورته لنډولو نه منع ده، همدارنګه په ويښتانو پوري دنورو ويښتانو تړلو نه هم منع ده. لکه څنګه چي په بخاري او مسلم کي روايت دی: «لَعَنَ رَسُولُ اللهِ ﷺ الواصِلةَ والمُسْتَوصِلةَ».

ترجمه: پيغمبر ﷺ پر ويښتانو تړونکې، او ويښتانو اخيستونکې دواړو باندي لعنت ويلی دی.

(الواصله): هغه ښځي ته وايي چي خپل ويښتان دبلي ښځي له ويښتانو سره ونښلوي، او (المستوصله): هغي ښځي

(۱) مجموع فتاوی الشيخ ۴۷/۲، او همدارنګه الايضاح والتبيين دشيخ حمود التويجري تاليف ۸۵ صفحه دي وکتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته وايي چې دبلي ښځې ويښتان له خپلو ويښتانو سره ننښلول غواړي، او دا کار ځکه حرام دی چې پدې کې جعل کاري (ډوکه بازي) ده، او په اوسني وخت کې دمصنوعي سر اغوستل هم له همدې ناروا کار (جعلي ويښتانو تړلو) له جملې څخه دي، بخاري او مسلم او نورو دحديث کتابونو روايت کوي چې معاويه رضي الله عنه چې کله ومدينې ته راغی نو خطبه يې ووېل، او يوه غنچه ويښتان يې رااويستل او ويې ويل: ستاسو ښځو ته څه پيښه ده چې په خپلو سرونو کې داسي ويښتان ږدي، ما دپيغمبر ﷺ څخه اوريدلي دي چې وايي: «مَا مِنْ امرأةٍ تجعلُ في رأسِها شَعْراً مِن شَعْرِ غيرِها إلا كانَ زُوراً».

ترجمه: هيڅ يوه ښځه په خپل سر کې دبل چا ويښتان نه ايږدي، مګر داچې دا کار به جعل کاري او ساختـه کاري وي.

او مصنوعي ويښته هغه دي چې د سر دويښتو په شان جوړ شوي وي، او په سر اغوستل يې جعل کاري (ډوکه بازي) ګڼل کيږي.

ب- مسلماني ښځې ته روا ندي چې دوريځو ويښتان تول او يا يو څه واخلي او يا يي کم کړي، او يا داسي مواد استعمال کړي چې ويښتان تول او يا لږ ليري کوي، ځکه دا هغه ناروا

(c) ketabton.com: The Digital Library

کار دی چې پيغمبر ﷺ دهغه پر کونکي لعنت ويلی دی، او پيغمبر ﷺ پر هغې ښځې چې دبل چا دوريځو ويښتان دښايست په مقصد اخلي، او پر هغې ښځې باندې چې بل څوک يې دوريځو ويښتان اخلي لعنت ويلی دی، او دا کار دخدای ﷻ دخلقت او جوړښت بدلول دي په کوم چې شيطان قسم کړي چې انسان به په هغه سره ګمراه کړي، لکه څنګه چې الله ﷻ له هغه نه حکايت کوي: ﴿وَلَآمُرَنَّهُمْ فَلَيُغَيِّرُنَّ خَلْقَ اللّٰهِ﴾ [د النساء سورت: ۱۱۹آيت].

ترجمه: (شيطان وايي) او زه به حتماً دوی پدې وګمارم چې دخدای ﷻ خلقت او جوړښت بدل کړي.

او په صحيح حديث کې له ابن مسعود رضي الله عنه نه روايت دی چې وايي: «لَعَنَ اللّٰهُ الْوَاشِمَاتِ وَالْمُسْتَوْشِمَاتِ وَالنَّامِصَاتِ وَالْمُتَنَمِّصَاتِ وَالْمُتَفَلِّجَاتِ لِلْحُسْنِ الْمُغَيِّرَاتِ خَلْقَ اللّٰهِ ﷻ».

ترجمه: الله ﷻ پر هغو ښځو چې بل چا ته شنه خالونه وهي او هغه چې خپل ځان ته شنه خالونه وهي، او پر هغو ښځو چې دبل چا ورځې اخلي، او هغه چې خپلې ورځې اخلي، او پر هغو ښځو چې دغاښونو مينځونه دښايست لپاره پراخوي، او دالله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ جوړښت بدلوي، لعنت ويلی دی.

او بيا ابن مسعود وويل: آيا پر هغه چا چي پيغمبر ﷺ لعنت ويلی دی لعنت ونه وايم، او هغه دالله ﷻ په کتاب کي هم راغلی دی، يعني دا قول دالله ﷻ: ﴿وَمَا آتَاكُمُ الرَّسُولُ فَخُذُوهُ وَمَا نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانتَهُوا﴾ [د الحشر سورت: ۷ آيت].

ترجمه: او هغه څه چي پيغمبر ﷺ تاسو ته در کړي دي هغه واخلئ (عمل پري وکړئ)، او له کومو شيانو نه چي يې منعه کړي ياست ډډه وکړئ[(۱)].

او پدې خطرناك افت چي لويه ګناه ده نن ورځ ډيري ښځي اخته شوي دي، تر دي پوري چي دورځو اخيستل (دښځو په نظر) د ورځني ضرورياتو څخه شميرل کيږي.

او ښځي ته روا نده چي پدې کار کي دخپل خاوند دغوښتني اطاعت وکړي؛ ځکه چي دا ګناه ده.

ج- مسلماني ښځي ته حرام دي چي خپل غاښونه وتوږي تر څو تر منځ يې وړې وړې مسافي پيدا کړي چي ښکلا يې

---

(۱) دا قول ابن کثير په خپل تفسير ۳۵۹/۲ ددار الاندلس په چاپ کي ذکر کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

زياته شي، خو که چيري غاښونه بد شکله وي، او دهغه له مينځه تلو لپاره عمليات ته ضرورت وي، او يا چنجن وي او اصلاح او جوړولو ته ضرورت ولري، نو بيا څه پروا نشته، ځکه دا تداوي او دبدشکلۍ دليري کولو حکم لري، او دا کار به دمتخصصي ډاکټري په لاس تر سره کيږي.

د- ښځې ته حرام دي چي په خپل بدن کي شنه خالونه ووهي، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغي ښځي چي بل چا ته او پر هغي ښځي چي خپل ځان ته خالونه وهي، لعنت ويلی دی، او (الواشمه) هغي ښځي ته ويل کيږي چي دبل چا لاس او يا مخ په ستنو وهي، او بيا دا ځای په رانجو او يا رنګ سره ډك کړي، او (المستوشمه) هغي ښځي ته ويل کيږي چي د بل چا په ذريعه په خپل جسم کي خالونه وهي، او دا کار حرام او ناروا دی، او دغتو ګناهونو څخه شميرل کيږي، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغه چا چي خپله دا کار کوي، او يا يي بل څوك په کوي، دواړو باندي لعنت ويلی دی، او لعنت بيله لويي ګناه څخه په بل څه باندي نه وي.

هـ- دنبځو لپاره دنکريزو کول، او دويښتانو رنګول، او دګانو* استعمالولو حکم:

۱- نکريزي کول: امام نووي وايي: دلاسو او پښو په

(c) ketabton.com: The Digital Library

نکريزو سره کول دواده شوي ښځي لپاره مستحب دي، ځکه پدې باره کي مشهور احاديث راغلي دي.. (المجموع ۱/۳۲۴)، او امام نووي هغه حديث ته اشاره کوي چي ابو داود روايت کړی دی: «چي يوې ښځي له عايشي عنهارضي الله څخه دنکريزو په باره کي پوښتنه وکړه، هغې وويل: څه باك نشته، لکن زه يي بد ګڼم، ځکه زما ګران پيغمبر ﷺ دهغه بوی بد ګاڼه»، او دا حديث نسائي هم روايت کړی دی، او له عايشې رضي الله عنها څخه همدارنګه روايت دی چي وايي: «يوې ښځي چي ليك يي په لاس کي وو -دپردې د شا نه- پيغمبر ﷺ ته اشاره وکړه، نو پيغمبر ﷺ يې لاس ونيو او ويي ويل: چي نه پوهيږم چي دا دسړي لاس دی، او که دښځي لاس؟ هغې وويل: دښځي لاس دی، نو پيغمبر ﷺ ورته وويل: که ته ښځه وای نو نوکونه به دي بدل کړي وای، يعني په نکريزو به دي رنګ کړی وای.

ليکن نوکان دي پداسي شي نه رنګوي چي دپوښ په شکل پرې پاتي شي[۱] او په اوداسه کي (نوکانو ته داوبو درسيدلو مخه ونيسي.

---

(۱) لکه دنوکانو خاص رنګ چي (رنګ ناخون) ورته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲- اما دښځې لپاره دسر دویښتانو رنګول: که چیرې ویښتان یې سپین وي نو د تور رنګ څخه پرته بل رنګ دې ورکړي، ځکه له تور رنګ څخه پیغمبر ﷺ عامه منع کړېده.

امام نووي په ریاض الصالحین (ص۳۲۶) کې دنارینه وو او ښځو لپاره دتور رنګ داستعمال دممنوع والي په باره کې یو باب ذکر کړی دی، او په (المجموع) کې وایي: دتور رنګ داستعمال په ممانعت کې دنارینه او ښځې په مینځ کې څه توپیر نشته، او دا زمونږ مذهب دی.. (المجموع ۱/۳۲۴).

او دښځې لپاره دسر ویښتان رنګول چې له تور رنګ نه بل رنګ ته واوړي، زما په نظر روا ندي؛ ځکه چې هغه ته څه ضرورت نشته، او توروالی دویښتانو لپاره ښکلا ده، او بدرنګوالی ندی چې تغیر ته حاجت ولري، او همدارنګه په هغه کې دکافرو دښځو سره مشابهت هم دی.

۳- دعلماوو په اتفاق سره ښځې ته روا دي چې دمعمول سره سم دسرو زرو او سپینو زرو ګانه* استعمال کړي، لیکن هغې ته روا نه دي چې خپل ګانه پردو یا غیر

(c) ketabton.com: The Digital Library

محرم[١] نارينه وو ته ښکاره کړي، بلکه له هغوی نه به يې پټوي، خصوصاً د کور نه دوتلو، او د نارينه وو سره مخامخ کيدلو په حالت کې؛ ځکه دا دفتني سبب ګرځي، او ښځه لدې څخه منع شويده چې د پښو دزيوراتو (لکه پايزيبونو) آواز چې تر جامو لاندې (ګاڼه دي)[٢]، نارينه وو ته واوروي، نو دښکاره ګاڼه به څرنګه (پردو نارينه وو ته ښودل روا وي)؟.

---

(١) غير محرم هغه چاته ويل کيږي چې دښځي نکاح ورسره روا وي.

(٢) الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ﴾ (النور: ٣١ آيت)، ترجمه: او نه دي وهي پښي خپلي (په ځمکه) تر څو هغه زينت يې معلوم شي چې دوی يې پټوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دريم فصل

دحيض، استحاضې، او نفاس احکام

اول: حيض:

۱- دحيض تعريف:

حيض په لغت کي بهيدلو ته وايي، او په شريعت کي هغهويني ته وايي چي دښځي درَحِم له بيخ نه پرته له کوم مرض او يا زخم نه په يو معلوم وخت کي ووځي، او دا دخداى ﷻ له جانبه دښځو لپاره يو طبيعي شى دى، چي خداى ﷻ په رَحم کي دحمل په موده کي دماشوم دتغذيي لپاره هغه پيدا کړيدى، چي وروسته له ولادت نه په شودو بدليږي، نو کله چي ښځه حامله نه وي، او ماشوم ته شودې نه ورکوي، نو دا وينه بې مصرفه پاته شي، نو په يوه معين وخت کي راوځي، چي هغه ته دښځي مياشتنى عادت وايي.

۲- دحيض سن او عمر:

هغه عمر چي ښځي ته پکښي حيض راځي هغه لږ تر لږه نهه (۹) کاله تر پنځوسو (۵۰) کلونو پوري وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ

(c) ketabton.com: The Digital Library

فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: ستاسو هغه ښځي چي له حيض نه نااميده وي، که په شك کي شوی، نو عدت[۱] يي دري مياشتي دی، او دهغو ښځو عدت چي حيض يي نه وي راغلی (دري مياشتي دی).

نو نا اميده ښځي هغه دي: کومي چي پنځوسو (۵۰) کلو ته رسيدلي وي، او هغه ښځي چي حيض يي نه وي راغلی هغه دي: چي له نهو (۹) کلو نه وړې وي.

۳- دحائضې ښځي احکام:

الف- دحيض په حالت کي دهغې سره مجامعت کول (يوځای کيدل) ناروا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيَسْأَلُونَكَ عَنِ الْمَحِيضِ قُلْ هُوَ أَذًى فَاعْتَزِلُواْ النِّسَاء فِي الْمَحِيضِ وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ إِنَّ اللّهَ يُحِبُّ التَّوَّابِينَ وَيُحِبُّ الْمُتَطَهِّرِينَ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او له تا نه دحيض په باره کي پوښتنه کوي، ورته ووايه چي هغه يوه پليتي ده، او په حيض کي له ښځو نه ليري

(۱) عدت هغه مودې ته وايي چي له طلاق نه وروسته يي بايد ښځه په کور کي تير کړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوسئ، او مه ورته نژدې کيږئ تر هغه پوري چي پاکي شي، چي کله پاکي شي، نو بيا له هغي خوا نه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړئ) چي الله تاسو ته امر کړی دی، بيشکه چي الله توبه ايستونکي او ډير پاك کسان خوښوي.

او دا حراموالی (ناروا والی) تر هغه وخته پوري دی چي دحيض وينه بنده شي، او ښځه تري غسل وکړي او پاکه شي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَقْرَبُوهُنَّ حَتَّىَ يَطْهُرْنَ فَإِذَا تَطَهَّرْنَ فَأْتُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ أَمَرَكُمُ اللّهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۲ آيت].

ترجمه: او هغوی (يعني خپلو ښځو) ته مه نژدې کيږئ تر څو پاکي شي، چي کله پاکي شي، نو بيا له هغي خوا څخه ورته راشئ (مجامعت ورسره وکړی) چي الله تاسو ته امر کړی دی.

او دحائضي ښځي خاوند ته روا دي چي بيله يو ځای کيدو څخه په بله هره طريقه چي وي خوند واخلي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «اِصْنَعُوا كلَّ شَيءٍ إلاَّ النّكاح»(۱).

ترجمه: (له حائضي ښځي سره) بيله جماع (يو ځای کيدو)

---

(۱) مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څخه نور هر څه وکړئ.

ب- حائضه ښځه به دحيض په موده کي لمونځ او روژه پرېږدي، او کول يي ورته حرام دي صحيح ندي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلَيْسَ إِذَا حَاضَتْ لَمْ تُصَلِّ وَلَمْ تَصُمْ؟» (بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: آيا داسي نده چي کله ښځي ته حيض راشي نو نه لمونځ کوي او نه روژه نيسي؟

او چي کله له حيض نه پاکه شي، نو بيا به دروژې قضايي راوړي، او دلمانځه به نه راوړي، عائشه رضي الله عنها وايي: «كُنَّا نَحِيضُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ فَكُنَّا نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّومِ وَلاَ نُؤمَرُ بِقَضَاءِ الصَّلاَةِ»(بخاري او مسلم روايت کړيدی).

ترجمه: مونږ به دپيغمبر ﷺ په زمانه کي حيض ليده، نو بيا به دروژې په قضايي راته امر کيده، او دلمانځه په قضايي به را ته امر نه کيده.

او -الله جل جلاله ښه پوهيږي- چي فرق دادی، چي لمونځ څو واره* تکراريږي، نو دتکليف او د سختی په خاطر يي قضايي فرض نده، او روژه داسي نده.

ج- حائضې ته حرام دي چي قرآن کريم بيله کوم حايل

(c) ketabton.com: The Digital Library

(پوښ يا پردي) څخه مسه کړي، الله ﷻ فرمايي: ﴿لا يَمَسُّهُ إِلاَّ الْمُطَهَّرُونَ﴾ [د الواقعه سورت: ۷۹ آيت].

ترجمه: (قرآن کريم) به بيله پاکانو نه بل څوك نه مسه کوي.

او په هغه ليك کي چي پيغمبر ﷺ وعمرو بن حزم ته ليکلی وو راغلي دي: «لاَ يَمَسُّ الْمُصْحَفَ إلاّ طَاهِرٌ» (نسائي او نورو روايت کړيدی).

ترجمه: قرآن کريم به څوك نه مسه کوي مګر دا چي پاك وي.

اما دحايضي دقرآن کريم تلاوت بيله دي چي هغه مسه کړي، دعلماوو په مينځ کي پدي کي اختلاف دی، نو داحتياط له کبله دي پرته له ضرورت نه دقرآن کريم تلاوت ونکړي، مثلاً که چيري (دقرآن) له هيريدلو نه وډار شي، (نو بيا يي تلاوت کول پروا نلري)، والله اعلم.

د- حائضي ښځي ته په کعبه باندي طواف کول حرام دي، نظر پدي قول دپيغمبر ﷺ وعائشي ته کله چي يي حيض راغی: «افْعَلي مَا يَفْعَلُ الحاجُّ، غيرَ ألاّ تَطُوفي بالبيتِ حَتى تَطْهُري» (بخاري او مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: هغه څه وکړه چي حاجي يي کوي، مګر په کعبه به

(c) ketabton.com: The Digital Library

طواف نه کوې تر هغه پورې چې پاکه شې.

هـ- حائضې ته په مسجد کې پاته کېدل حرام دي، نظر پدې قـول دپيغمبر ﷺ: «إِنِّي لا أُحِلُّ الْمَسْجِدَ لحائضٍ ولاَ لِجُنُبٍ» (ابو داود روايت کړی دی).

ترجمه: زه دحائضې او جُنُب لپاره په مسجد (کې پاته کېدل) روا نه بولم.

او دپيغمبر ﷺ دا قول: «إِنَّ الْمَسْجِدَ لا يَحِلُّ لحائضٍ ولا جُنُبٍ» (ابن ماجه روايت کړی دی).

ترجمه: په مسجد کې (پاته کېدل) دحائضې او جنب لپاره روا ندي.

او حائضې ته روا دي چې په مسجد کې تېره شي بېله پاته کېدو څخه، نظر پدې حديث دعائشې رضي الله عنها چې وايي: قال رسول الله ﷺ: «نَاوِلِينِي الخَمْرَةَ مِنَ الْمَسجِدِ» فَقُلتُ: إني حَائضٌ، فَقَالَ: «إِنَّ حَيْضَتَكِ لَيْسَتْ بِيَدِكِ»[1].

ترجمه: پيغمبر ﷺ ورته ووېل: له مسجد نه ما ته وړه

---

(۱) په المنتقى ۱/۱۴۰ کې راغلي دي: چې دا حديث مسلم، ترمذي، نسائي، ابو داود، او ابن ماجه روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پوزی راکړه، نو ما ورته وويل: چي زه حائضه يم، ويي ويل: چي ستا حيض ستا په لاس کي ندی.

او پروا نلري چي حائضه شرعي اذکار لکه کلمه، تکبير، تسبيح، او دوعاوي، او يا سهارني او ماښامني ذکرونه او وردونه، او دبيده کيدو او ويښيدو ذکرونه ووايي، او همدارنګه پروا نلري چي علمي کتابونه لکه تفسير، حديث، او فقه ووايي.

مسأله: د «صُفره» او «کُدره» حکم:

صُفره: هغه شي ته وايي چي دزَوي او نَو په شان وي او رنګ يي ژړ وي.

کُدره: هغه شي ته وايي چي رنګ يي دخړو او خيرَنو اوبو په شان وي.

نو کله چي له ښځي نه دحيض په وخت کي ژړي او يا خړي اوبه ووځي، نو هغه حيض ګڼل کيږي، او دحيض حکم لري، او که دحيض له وخت نه بغير په بل وخت کي ووځي نو هغه عادي اوبه دي او څه خاص حکم نلري، او ښځه پاکه بلله کيږي، نظر پدې قول د أُم عطيه رضی الله عنها چي وايي: مونږ کدره او صفره دحيض له پاکوالي نه وروسته په هيڅ شي نه شميرلو، دا حديث ابو داود روايت کړی دی، او د بخاري په روايت کي د «بعد

(c) ketabton.com: The Digital Library

الطهـر» لفـظ نـدی راغلـی، او دا دمحدثيـنو پـه نظـر دمـرفوع حديـث[۱] حکـم لـري؛ ځکـه چي دا د پيغمبر ﷺ لخوا نه تقرير[۲] بلـل کيږي، او (ددې روايت) مقابله معنا داده چي صفره او کدره دپاکيدلو نه مخکي دحيض حکم لري.

بله مسأله:

سوال: ښځه دحيض ختميدل په څه پيژني؟

جـواب: دوينـي پـه دريدلـو سـره يـي پيژنـي، او دهغـه دوې نښي* او علامې دي:

اوله علامـه: لـه حـيض نـه وروسـته دسـپينو اوبـو[۳] راتلـل، چـي دګـچو پـه شان به سپيني وي، او کله بيله سپين رنګ څخه بـل رنګ وي، ځکـه چي رنګ يـي دښځـو دمختلفو احوالـو پـه اساس بيل او مختلف وي.

دوهمـه علامـه: وچوالـی: او هغـه دادی چـي پـه خـپل فـرج

---

(۱) مـرفوع حديـث هغـه تـه ويـل کـيږي چـي لـه پيغمـبر ﷺ څخـه مسـتقيماً روايت شوی وي.

(۲) تقرير دې تـه ويـل کـيږي چـي دپيغمبر ﷺ پـه وړاندي يو کار وشي، او يا يو څه وويل شي، او هغه نه منع نکړي.

(۳) چي هغه ته په عربي کي (القَصة البيضاء) وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(شرمگاه) کې يوه ټوټه، يا پنبه (مالوچ) ننه باسي، او بيا وچه راووځي چې هيڅ شی پرې نه وي، نه وينه، نه ژړې اوبه، او نه خړې اوبه.

۴- هغه څه چې ښځې ته د حيض نه وروسته لازم دي:

له حيض نه وروسته لازمه ده چې ښځه غسل وکړي، او هغه دا چې خپل ټول بدن په اوبو سره د پاکوالي په نيت ووينځي؛ نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ: «فإذا أقْبلتْ حيضتُكِ فدَعِي الصَلاةَ، وإذا أدْبَرَتْ فاغْتَسلِي وَصَلّي»[۱].

ترجمه: کله چې دې حيض راشي، نو لمونځ پرېږده، او کله چې دې حيض لاړ شي، نو غسل وکړه، او لمونځ وکړه.

او د غسل ترتيب داد ی: چې د جنابت د لېرې والي او يا د لمانځه يا د هغې په شان د بل شي لپاره د پاکوالي نيت وکړي، او بيا دې بسم الله ووايي، او بيا دې اوبه پر ټول بدن توی کړي، او د وېښتانو بېخونه دې لامده کړي، که چوټي* وي خلاصول يې لازم ندي، يواځې دې اوبه پرې واچوي، او که چيرې سدر[۲]

---

(۱) بخاري روايت کړيدی.

(۲) سدر يا (بيره) يو طبيعي بوټی دی چې د کاليو او نورو شيانو د پاکوالي =

(c) ketabton.com: The Digital Library

او يا نور پاکونکي مواد[1] له اوبو سره استعمال کړي نو ښه به وي، او مستحبه ده چي يو څه پنبه واخلي چي په مشك يا بل څه سره خوشبويه وي، او په خپل فرج[2] کي دي دغسل نه وروسته کښيږدي، ځکه چي پيغمبر ﷺ اسماء رضی الله عنها ته پدې سره امر کړی وو (مسلم روايت کړی دی).

يوه مهمه پاملرنه:

کله چي حائضه او يا نفاس لرونکي ښځه له لمر لويدلو نه مخکي پاکه شي، نو دنومړي ورځي دماسپښين او مازديګر لمونځونه پري لازم دي، او که د لمر ختو نه مخکي پاکه شي، نو دنومړي شپې دماښام او ماسختن لمونځونه پري لازم دي؛ ځکه چي دعذر په صورت کي ددوهم لمانځه وخت داول لمانځه لپاره هم وخت بلل کيږي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: او لدې کبله اکثره علماء لکه مالك، شافعي او احمد رحمت الله غليهم-

---

پخاطر له اوبو سره استعماليږي.(ژباړن)

(۱) لکه صابون او داسي نور.(ژباړن)

(۲) فرج دښځي شرمګاه او غليظه عورت ته وايي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې نظر وو چې کله حائضه دورځي په آخره کي پاکه شي، نو د ماسپښين او مازديګر لمونځونه به دواړه کوي، او که دشپې په اخره کي پاکه شي، نو دماښام او ماسختن لمونځونه به دواړه کوي، لکه څنګه چې له عبد الرحمن بن عوف او ابو هريره او ابن عباس ﷺ څخه روايت شوي دي؛ ځکه چې دعذر په حالت کي د دواړو لمونځونو وخت مشترك وي، او که چيري دورځي په آخر کي پاکه شي نو د ماسپښين وخت پاتي وي، نو هغه به له مازديګر نه مخکي کوي، او که دشپې په آخره کي پاکه شي، نو دعذر په صورت کي دماښام وخت پاتي دی، نو دماسختن نه مخکي به يي کوي (مجموع الفتاوی ۲۲/۴۳۴).

او که چيري پرې ديو لمانځه وخت داخل شي او بيا حيض او يا نفاس ورته راشي مخکي لدې نه چې لمونځ وکړي، نو راجحه قول دادی: چې دهغه لمونځ قضايي پرې لازمه نده، کوم چې اول وخت يي پري داخل شوی وو، او له لمانځه څخه مخکي ورته حيض او يا نفاس راغلی وو.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه پدې مسأله کي وايي: او ددليل په لحاظ دابو حنيفه او مالك مذهب ظاهره دی، او هغه دا چې حائضې باندي هيڅ شی لازم ندي؛ ځکه قضاء په نوي امر لازميږي، او دلته دقضايي راوړلو لپاره کوم

(c) ketabton.com: The Digital Library

امر نشته، او ځکه چي هغې دا لمونځ په جائزه طريقه سره وروسته کړی دی، نو دا ملامته نده. اما ځوك چي له لمانځه نه ويده شي، او يا يي هير شي، که څه هم دهغوی تقصير نشته، خو کوم لمونځ چي دوی يي کوي هغه قضايي ندی، بلکه ددوی په حق کي دلمانځه وخت هغه دی چي کله دوی راويښ شي او يا وريه ياد شي (مجموع الفتاوی ۳۳۵/۲۳).

دوهم: استحاضه:

۱- داستحاضې احکام:

استحاضه: هغه ويني ته وايي چي بي وخته له يو رګ نه - چي (عاذل) ورته وايي- را ووځي، او دمستحاضې[۱] حالت پيژندل ګران دی، پدې چي دحيض وينه داستحاضې له ويني سره مشابهت لري.

نو که چيري له هغې نه په دوامداره يا غالب وخت وينه راتلله، نو آيا کومه وينه دحيض ده، او کومه داستحاضې ده چي دهغه په وجه لمونځ او روژه نه پريښودل کيږي؟، ځکه استحاضه دپاکو ښځو حکم لري، نو دهغې په خاطر د

(۱) مستحاضه هغه ښځي ته ويل کيږي چي داستحاضې په حالت کي وي، او بيان يي په راتلونکي کرښو کي کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

استحاضې درې حالته دي:

اول حالت:

که ښځه مخکي لدې نه چي استحاضه ورته راشي، يو معين او معلوم عادت ولري، چي له استحاضې نه مخکي به مثلاً پنځه (۵) او يا اته (۸) ورځي دمياشتي په اوله او يا مينځ کي حيض ورته راتلی، نو دې ته دخپل حيض ورځي معلومي وي، نو دا ښځه به دخپل تاکلي عادت په اندازه حيض ګني، او لمونځ او روژه به پريږدي، او دهغي لپاره دا دحيض د احکامو اعتبار لري، او چي کله يي دعادت ورځي ختمي شوې، غسل به کوي، او لمونځ به کوي، او باقي راتلونکې وينه استحاضه ګڼل کيږي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ أُم حبيبه ته: «امْكُثِي قَدْرَ مَا كَانَتْ تَحْبِسُكِ حَيْضَتُكِ ثُمَّ اغْتَسِلِي وَصَلِّي» (مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: ستا دحيض دورځو په اندازه کښينه او انتظار وکړه، او بيا غسل وکړه، او لمونځ وکړه، او نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِنَّمَا ذَلِكِ عِرْقٌ وَلَيْسَ بِحَيْضٍ فَإِذَا أَقْبَلَتْ حَيْضَتُكِ فَدَعِي الصَّلاَةَ» (بخاري او مسلم روايت کړی دی).

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دا (استحاضه) ديو رګ (وينه) ده، او حيض ندی، نو کله چي دي حيض راغی، نو لمونځ پريږده.

دوهم حالت:

که چيري هغې کوم معلوم او معين عادت نه درلود، خو وينه يې معلومداره وه، يعني ځيني د هغې به دحيض صفت لرلو، يعني توره به وه، او يا به ټينګه (ګاټه) وه، او يا به يې بوی درلود، او نوره (باقي) وينه به دحيض دويني په شان نه وه، يعني سره به وه، او يا به يې بوی نه درلود، او يا به ټينګه (ګاټه) نه وه، نو پداسي حالت کي هغه وينه چي دحيض دويني صفات پکښې وي هغه حيض دی، په هغه کي به لمونځ او روژه پريږدي، او ماسوا لدينه نوره وينه داستحاضې وينه ده، دحيض دويني په آخر کي به غسل کوي، او لمونځ به کوي، روژه به نيسي، او دا دپاکي ښځي حکم لري، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وفاطمه بنت ابي حبيش ته: «إِذَا كَانَ دَمُ الْحَيْضَةِ فَإِنَّهُ أَسْوَدُ يُعْرَفُ فَإِذَا كَانَ ذَلِكَ فَأَمْسِكِي عَنْ الصَّلاَةِ فَإِذَا كَانَ الاخَرُ فَتَوَضَّئِي وَصَلِّي» (ابوداود او نسائي روايت کړی دی، او ابن حبان او حاکم هغه صحيح حديث ګڼلی دی).

ترجمه: که چيري حيض وي، نو دهغه (وينه) تور رنګې وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پيژندلې شي، نو لمونځ مه کوه، او که چيري بل څه وو، نو اودس وکړه او لمونځ وکړه.

نو پدې حديث کي دا (خبره) واضحه ده چي مستحاضه به دويني صفت او حالت ته ګوري، او په هغه سره به دحيض او استحاضې په مينځ کي فرق کوي.

دريم حالت:

که چيري ښځي نا معلومه عادت درلود، او ورته معلوم نه وو، او ويني څه خاص صفت او حالت نه درلود چي په هغه سره دحيض او استحاضې تميز وکړي، نو دا به دحيض اکثره او غالبه موده يعني شپږ (۶)، يا اووه (۷) ورځي له هري مياشتي نه حيض ګڼي، ځکه دا داکثرو ښځو دحيض موده ده، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ وحمنه بنت جحش ته: «إِنَّمَا هِيَ رَكْضَةٌ مِنْ الشَّيْطَانِ فَتَحَيَّضِي سِتَّةَ أَيَّامٍ أَوْ سَبْعَةَ أَيَّامٍ، ثُمَّ اغْتَسِلِي فَإِذَا اسْتَنْقَأْتِ فَصَلِّي أَرْبَعَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً أَوْ ثَلاثَةً وَعِشْرِينَ لَيْلَةً وَأَيَّامَهَا وَصُومِي وَصَلِّي فَإِنَّ ذَلِكِ يُجْزِئُكِ وَكَذَلِكِ فَافْعَلِي كَمَا تَحِيضُ النِّسَاءُ» (بخاري، مسلم، ترمذي، نسائي، او ابو داود روايت کړي دی، او ترمذي هغه صحيح حديث ګڼلی دی).

ترجمه: دا (استحاضه) دشيطان لخوا يو حرکت دی، نو ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږ او يا اووه ورځي حيض وګڼه، او بيا غسل وکړه، او چي کله پاکه شوې، نو څلورويشت (۲۴) او يا درويشت (۲۳) ورځي لمونځ وکړه، او روژه ونيسه، دا ستا لپاره روا ده، او همدارنګه عمل وکړه لکه څنګه چي يې نوري ښځي په حيض کي کوي.

او دمخکنيو خبرو خلاصه داده: چي عادت لرونکې ښځه به خپل عادت ګوري، او کومه چي وينه يي خاص اوصاف لري هغه به په هماغه اوصافو عمل کوي، او کومه چي دا دواړه نه لري، نو هغه به شپږ او يا اووه ورځي حيض ګڼي، او پدې سره دهغه دريو وارو روايتونو په مينځ کي جمع او توافق راځي چي د پيغمبر ﷺ نه دمستحاضې په باره کي راغلي دي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: او کومي علامې چي علماوو پدي باره کي ذکر کړي دي، هغه شپږ علامې دي: يا به عادت وي، او عادت له ټولو نه قوي علامه ده، ځکه چي دلته اصل دحيض حالت دی، نه بل څه.

او يا به تميز[1] وي، ځکه چي توره، خَټه (ټينګه) او بد

(۱) د تميز څخه مقصد دادی چي دښځي وينه خاص اوصاف او مشخصات ولري، لکه مخکي چي دهغه بيان وشو.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويه وينه کي دحيض احتمال له سري ويني نه زيات دی.
او يا داکثرو ښځو عادت ته اعتبار ورکول دي؛ ځکه چي اصل دادی چي يو فرد بايد داکثريت په حکم پوري وتړل شي، او دا درې علامي په احاديثو او قياس سره ثابته دي.
او بيا يي نوري پاتي علامې ذکر کړې، او په آخر کي وايي: او په ټولو کي راجح او حق قول دادی: چي هغه علامو ته اعتبار ورکړل شي کومي چي په احاديثو کي راغلي دي، او پرته لدې نه نور علائم لغو شي.
۲- پر مستحاضې باندي دپاکوالي حکم کولو په صورت کي لازمي احکام:
الف: کله چي يي دحيض معيني ورځي پای ته ورسيږي نو غسل پري لازميږي لکه څنګه چي يي مخکي بيان وشو.
ب: هر لمانځه ته به خپل فرج پريمينځي، او په هغه کي به پنبه او يا دهغه په شان بل شی ايږدي چي وينه بنده کړي، او هغه به په يو څه وتړي چي ونه لويږي، او بيا به دهر لمانځه دوخت دداخليدلو سره اودس کوي، نظر پدې قول د پيغمبر ﷺ دمستحاضې په باره کي: «تَدَعُ الصَّلَاةَ أَيَّامَ أَقْرَائِهَا ثُمَّ تَغْتَسِلُ وَتَتَوَضَّأُ عِنْدَ كُلِّ صَلَاةٍ» (ابو داود، ابن ماجه او ترمذي روايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې دی، او ترمذي دهغه په باره کې وايي: دا حديث حسن دی).

ترجمه: دځپل حيض په ورځو کې به لمونځ پرېږدي، او بيا به غسل کوي، او دهر لمانځه لپاره به اودس کوي.

او فرمايي: «أَنْعَتُ لَكِ الكُرْسَفَ تَحْشِينَ بِهِ المَكَانَ».

ترجمه: له ځان لپاره پنبه وغواړه او په دا ځای[1] کې کښېږده.

او کېدلای شي چې اوس دپنبې په ځای هغه خاص طبي نيکرونه* استعمال شي چې دهمدې غرض لپاره جوړ شوي دي.

دريم: نفاس:

الف: دنفاس تعريف او موده:

نفاس: هغه وينه ده چې دولادت په وخت کې او وروسته له هغه ځخه له رَحِم نه راځي، او دا هغه باقي وينه ده چې په رَحِم کې دحمل په وخت کې پاته وه، نو چې کله ولادت وشي دا وينه لږه لږه راوځي، او کومه وينه چې له ولادت نه لږ مخکې ښکاره شي او دولادت نښې پکښې وي نو هغه هم دنفاس وينه ده، او

---

(۱) يعني فرج. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځيني فقهاوو هغه له ولادت نه مخکې په دوو او يا درويو ورځو مقيده کړې ده، خو غالبه داده چې نفاس له ولادت سره يو ځای وي.

او په زيږېدلي ماشوم بايد انساني خلقت ظاهره وي، او کمه موده چې په هغه کې د ماشوم انساني خلقت واضحه کيږي (۸۱) ورځې ده، او ډيره موده درې مياشتې ده، نو که چير لدې مدې (۸۱ ورځو) نه مخکې ماشوم وشي (نقصان وکړي)، او له هغه سره وينه راشي، نو هغه ته دې توجه نه کوي او دهغه لپاره به لمونځ او روژه نه پريږدي، ځکه چې دا فاسده وينه ده، او داستحاضې حکم لري.

زياته موده دنفاس غالباً (۴۰) ورځې ده، چې له ولادت سره او يا دوې درې ورځې له هغه نه مخکې شروع کيږي، لکه ځنګه چې يې مخکې ذکر وشو، نظر پدې حديث دام سلمه رضي الله عنها چې وايي: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاسداره ښځه) به د پيغمبر ﷺ په زمانه کې څلويښت ورځې کښيناستله.

او علماوو پدې باندې اتفاق هم کړی دی، لکه ځنګه چې

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترمذي او نورو هغه نقل کړی دی.

او که چيري له ځلويښتو ورځو نه مخکي پاکه شي او وينه يي ودريږي، نو غسل به کوي او لمونځونه به کوي، دنفاس دکمي مودې معينه اندازه نشته، ځکه چي دهغه تعين ندی راغلی، او که چيري ځلويښت ورځي پوره شوي او وينه يي بنده نه شوه، که يي دحيض ورځي وي، نو حيض ګڼل کيږي، او که يي دحيض ورځي نه وې، او وينه جاري وه نو دا استحاضه ده، او عبادت (لمونځ ، روژه او نور) به له (۴۰) ورځو نه وروسته نه پريږدي، او که چيري وينه له (۴۰) ورځو نه واوړي خو دوام ونکړي، نو پدي کي دعلماوو اختلاف دی.

ب: دنفاس متعلق احکام:

نفاس په لاندني احکامو کي د حيض حکم لري:

۱ - په ځلويښتي کي ښځي سره جماع کول حرام دي، لکه څنګه چي له حائضې سره جماع حرامه ده، او بيله جماع څخه نور خوند اخيستل (له دواړو سره) روا دي.

۲- په ځلويښتي کي ښځي ته دحائضې په شان روژه نيول او لمونځ کول، او دکعبې طواف حرام دی.

۳- په نفاس لرونکي ښځي دحائضې په شان دقرانکريم مسه کول او دهغه تلاوت حرام دي، مګر که د هيريدلو ويره

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورسره وي.

۴- په نفاس لرونکي ښځي دحائضي په شان دفرضي روژې قضايي راوړل فرض دي.

۵- په نفاس لرونکي ښځي باندي دنفاس نه وروسته غسل کول فرض دي، لکه څنګه چي پر حائضي فرض دي.

ددې مسائلو دلائل په لاندي ډول دي:

۱) له ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دی: «كَانَتْ النُّفَسَاءُ تَجْلِسُ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ أَرْبَعِينَ يَوْمًا» (ترمذي روايت کړی دی).

ترجمه: زچه (نفاس داره ښځه) د پيغمبر ﷺ په وخت کي څلويښت ورځي کښيناستله.

مجد ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «زه وايم: دحديث معنا داده: پدې باندي ورته امر کيدی چي تر څلويښتو ورځو پوري کښيني، تر څو حديث دروغ ونه ګڼل شي، ځکه چي ممکنه نده ديوه عصر ټولي ښځي په نفاس او حيض کي يو شانتي عادت ولري (المنتقى ۱/۱۸۴۹)

۲) له ام سلمه رضی الله عنها نه روايت دی چي وايي: «كَانَتْ الْمَرْأَةُ مِنْ نِسَاءِ النَّبِيِّ ﷺ تَقْعُدُ فِي النِّفَاسِ أَرْبَعِينَ لَيْلَةً لاَ يَأْمُرُهَا

(c) ketabton.com: The Digital Library

النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ بِقَضَاءِ صَلَاةِ النِّفَاسِ» (ابو داود روايت کړې دی)

ترجمه: د پيغمبر ﷺ له ښځو نه به يوه په نفاس کې ځلوېښت شپې کښيناستله، او پيغمبر ﷺ به ورته د ځلوېښتې دلمونځ دقضايي امر نه کولو.

مسأله:

که زچه (نفاس لرونکې) ښځې وينه له ځلوېښتو ورځو نه مخکې بنده شي، او غسل وکړي، او لمونځ وکړي او روژه ونيسي، او بيا په ځلوېښتو ورځو کې دننه وينه راشي، نو صحيح داده چې دا نفاس ګڼل کيږي کښيني به، او کومه روژه يې چې دپاکۍ په ورځو کې نيولې ده هغه صحيح ده، قضايي پرې نشته (۱).

---

(۱) پدې باره کې دې دمحمد بن ابراهيم دفتاوی مجموعه ۱۰۲/۲، او دشيخ عبد العزيز بن باز فتاوی ۴۴/۱، د(مجلة الدعوة) چاپ، او دابن قاسم حاشيه پر زاد المستقنع باندې ۴۰۵/۱، او رسالة الدماء الطبيعية للنساء دشيخ محمد صالح العثيمين تاليف ۵۵-۵۶ صفحه، او (الفتاوى السعدية) ۱۳۷ صفحه وکتل شي.
او محمد بن ابراهيم په خپله فتاوی کې وايې: او دروژې قضايي دي
=

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله:

شيخ عبد الرحمن بن سعدي رحمت الله عليه وايي: «له وړاندي خبرو نه دا ظاهره شوه چي دنفاس دويني سبب ولادت دی، او داستحاضې وينه هغه عارضي وينه ده چي دمرض په وجه وي، او دحيض وينه اصلي وينه ده، والله اعلم (إرشاد أولي الأبصار والألباب ۲۴)

دګوليو خوړل:

څه باك نشته كه ښځه دحيض دمنع كولو ګولي وخوري كه هغه د هغې صحت ته تاوان او ضرر ونلري، نو كله چي ګولي وخوري او حيض يې رانشي، نو بيا لمونځ كول، روژه نيول، او د كعبې شريفي طواف كول، دا ټول دنورو پاكو ښځو په شان ورته روا دي او صحت لري.

راوړي، او دلمانځه قضايي دي نه راوړي، او دا يو مجمله خبره ده، ځكه ددي بيان يې ندی كړی چي دكومه روژې قضايي لازمه ده، ايا هغه روژه چي دنفاس په وخت كي دپاكي په ورځو كي نيولې ده، او كه هغه چي دويني دراګرځيدلو وروسته يې پرې ايښې ده؟ او شايد دهغه مقصد به دا دوهمه خبره وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد نقصانولو حکم:

اې مسلماني خوري، کوم شی چي الله ﷻ ستا په رحم کي پيدا کړی دی، ته يي پر هغه امانتداره ګرځولې يې، نو هغه به نه پټوې، الله ﷻ وايي: ﴿وَلاَ يَحِلُّ لَهُنَّ أَن يَكْتُمْنَ مَا خَلَقَ اللّهُ فِي أَرْحَامِهِنَّ إِن كُنَّ يُؤْمِنَّ بِاللّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ﴾ [د البقرة سورت: ۲۲۸ آيت].

ترجمه: دوی (ښځو) ته روا ندي هغه څه پټ کړي هغه څه چي الله ﷻ ددوی په رَحِمونو کي پيدا کړي دي، که دوی په الله او داخرت په ورځ باندي ايمان لري.

او په مختلفو وسيلو سره دهغه (اولاد) په نقصانولو (غورځولو) او له هغه نه دخلاصون کوښښ ونکړې، ځکه الله ﷻ تاته په رمضان کي دروژې خوړل روا کړي دي، کله چي تاته يي نيول دحمل په وخت کي سخت وي، او يا حمل (ماشوم) ته ضرر رسوي.

او کوم عملياتونه چي نن ورځ دنقصانولو لپاره مينځ ته راغلي دي حرام دي، او که چيري په ماشوم کي روح پوکل شوی وي، او دنقصانولو په وجه مړ شي، نودا دانسان په ناحقه سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

وژل دي، او په هغه سره دقتل ټول احکام ثابتيږي، لکه دِيَت[(۱)] ورکول چې اندازه يې خاص تفصيل لري، او دځيني علماوو په نزد کفاره اداء کول، چې هغه ديوه مومن مريي آزادول دي، او که يې قدرت او وسه نه وه (او يا يې ونه موند)، ددوو مياشتو پر له پسې روژه نيول دي، او ځيني علماوو دا عمل (يعني نقصانول) په کوچني ډول دژوندي نجلي* دښخولو په شان بولي، محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: «دحمل (دمور په نس کې ماشوم) دنقصانولو کوشش کول ناروا دي، تر هغه پوري چې مرګ يې يقيني نه وي ثابت شوی، او که چيري په يقيني توګه مړ وي نو بيا يې نقصانول جائز دي[(۲)].

او د(هيئة کبار العلماء) دشوری (۱۴۰) نمبر فيصله په ۲۰/۶/۱۴۰۷هـ تاريخ پدې هکله داسې ده:

۱- دحمل نقصانول په مختلفو مراحلو کې پرته له يو شرعي عذر څخه روا ندي، او هغه هم په يوه محدوده اندازه

---

(۱) دِيَت هغه عوض (پيسې او نور څه) دی چې قاتل يې د مړي په بدل کې د مړي خپلوانو (اولياوو) ته ورکوي.(ژباړن)

(۲) مجموع فتاوی الشيخ محمد بن ابراهيم ۱۱/۱۵۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره.

۲- که حمل دجوړښت په اوله مرحله (دځلوېښت ورځو په موده) کي وي، او نقصانول يي پدې موده کيددې ويري څخه وي چي تربيه کول به يي ورته ګران وي، او يا به يي دژوند او تعليم احتياجات پوره نکړای شي، او يا يي دآينده ژوند څخه په ويره کي وي، او يا موجوده اولادونه دځان لپاره کافي وبولي، نو پدې صورت کي نقصانول جائز ندي.

۳- که حمل د(عَلَقِې)(۱) او (مُضغِې)(۲) په مرحله کي وي، نو نقصانول يي روا ندي، مګر که يوه طبي معتبره کميټه دحمل پاتي والی دمور دصحت لپاره خطر وبولي، که چيري دحمل په پاتي کيدو کي دمور دمينځه تلو او هلاکت ويره وي، او وروسته لدې چي ټول ممکنه وسائل ددې خطر دمينځه وړلو نه عاجز شي، نو بيا يي نقصانول روا دي.

۴- ددريمي مرحلې او څلورو مياشتو پوره کيدو نه وروسته يي هم نقصانول ندي روا، مګر که دمعتبرو او

---

(۱) عَلَقَه: دويني ټوټي ته وايي، او حمل په دوهمه څلويښتو ورځو کي دويني ديوي ټوټې په شان وي.

(۲) مُضغَه: دغوښو ټوټې ته وايي، او حمل په دريمه څلويښتو ورځو کي دغوښي ديو ټوټي په شان ګرځي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

متخصصو ډاکټرانو يوه مجموعه دا فيصله وکړي چي دحمل پاتي کيدل په خيټه (نس) کي دمور دهلاکت سبب ګرځي، او ټول ممکنه وسائل دهغې دژوند په ژغورلو کي ناکامه شي، نو بيا يي نقصانول روا دي، او نقصانول يي پدې وجه دلته روا دي، چي پدې کي ددوو ضررونو تر منځ له ټولو څخه دلوی او ستر ضرر مخنيوی کيږي، او ددوو مصلحتونو نه لوی او ستر مصلحت ترلاسه کيږي.

او شوری پداسي حال کي چي نومړي حکم صادروي، دالله ﷻ څخه دويري او تقوی توصيه کوي، او دا چي په نومړي مسأله کي بايد له احتياط نه کار واخيستل شي، او الله توفيق ورکونکی دی، وصلى الله على نبينا محمد وآله وصحبه وسلم.

او د(الدمـــاء الطبيعية للنساء) په رساله کي شيخ محمد بن عثيمين داسي وايي: که يي چيري له نقصانولو نه مقصد دماشوم له مينځه وړل وي، او دا په ماشوم کي له روح پوکولو نه وروسته وي، نو بيشکه دا کار حرام دی، ځکه دا دانسان په ناحقه وژل دي، او دمعصوم انسان وژل په قرآن او حديث او اجماع سره حرام دي(۱).

او امام ابن جوزي د(احکام النساء) په کتاب کي وايي:

---

(۱) دنومړي رسالي ۶۰ صفحه دي وکتل شي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پدې چې دنکاح څخه مقصد داولاد راوړل دي، او له هر مني (١) څخه اولاد نه کيږي، نو کله چې اولاد وشي، نو اصلي مقصد تر سره شي، نو دهغه نقصانول دنکاح داصلي حکمت او مقصد مخالفت دی، خو که دا دحمل په اوله مرحله کي له روح پوکلو نه مخکي وي، نو ډيره لويه ګناه ده، ځکه چې حمل لدې نه وروسته دکمال درجې او دخلقت پوره کيدلو ته درسيدلو په لور روان وي، ليکن ګناه يي له هغه حالت نه کمه ده کله چې په هغه کي روح پوه شي او ژوندی شي، نو که ښځه دژوندي ماشوم نقصان وکړي، دا به داسي وي لکه چې مومن انسان يي وژلی وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِذَا الْمَوْؤُودَةُ سُئِلَتْ ﴿٨﴾ بِأَيِّ ذَنبٍ قُتِلَتْ﴾ [د التکوير سورت: ٨-٩ آيتونه] (٢).

نو اې مسلماني خوري له الله ﷻ نه وويريږه، او دهيڅ غرض اومقصد لپاره ددې ناوړه جرم اقدام ونکړې، او په دي ناوړه او ګمراه کونکي تبليغاتو، او ناروا رواجونو باندي چې عقل او دين يې نه مني- ونه غوليږې.

---

(١) (مني) هغه اوبه دي، چې له نارينه څخه دجماع په وخت کي وځي.(ژباړن)

(٢) احکام النساء ص١٠٨-١٠٩.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څلورم فصل

دجامو او حجاب احکام

اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کيفيت:

۱- دمسلماني ښځي جامې بايد لويي او پراخه وي او ټول جسم يې له نا محرمه نارينه وو نه پټ کړی وي، او خپلو محرمو کسانو ته بايد له معمول سره سم پرته له مخ، ورغويو، او پښو نه بل هيڅ ځای ښکاره نکړي.

۲- جامې بايد مستوري وي چي دهغي د لاندي څه ښکاره نشي، نو داسي نازك نه وي چي دهغي لاندي دپوست رنګ ځني ښکاره شي.

۳- جامې بايد داسي تنګي نه وي چي داعضاوو حجم او اندازه وښايي، په صحيح مسلم کي له پيغمبر ﷺ نه روايت دی چي فرمايي: «صِنْفَانِ مِنْ أَهْلِ النَّارِ لَمْ أَرَهُمَا قَوْمٌ مَعَهُمْ سِيَاطٌ كَأَذْنَابِ الْبَقَرِ يَضْرِبُونَ بِهَا النَّاسَ وَنِسَاءٌ كَاسِيَاتٌ عَارِيَاتٌ مُمِيلَاتٌ مَائِلَاتٌ رُءُوسُهُنَّ كَأَسْنِمَةِ الْبُخْتِ الْمَائِلَةِ لَا يَدْخُلْنَ الْجَنَّةَ وَلَا يَجِدْنَ رِيحَهَا وَإِنَّ رِيحَهَا لَيُوجَدُ مِنْ مَسِيرَةِ كَذَا وَكَذَا»

(c) ketabton.com: The Digital Library

(مسلم روايت کړی دی).

ترجمه: په دوزخ کي دوې ډلي دي چي ما (هيڅ) ندي ليدلي: يو هغه قوم دی چي دغوا دلکۍ په شان شلاخي (قمچيني) ورسره وي او خلك* پرې وهي، او (بله ډله) هغه ښځي بربنډي، کړې وړې، ښځي دي چي سرونه به يي داوښونو دکاړه بوکونو* په شان وي، جنت ته به نه ځي، او نه به يې بوی ورته رسيږي، او بيشکه چي (دجنت) بوی له دومره دومره مسافي نه احساسيږي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «او د پيغمبر ﷺ ددې قول (کاسيات عاريات) تفسير يي داسي کړی دی: چي ښځه داسي جامې واغوندي چي بدن يي نه پټوي، نو دې خو جامې اغوستي وي، خو په حقيقت کي بربنډه وي، مثلاً داسي نرۍ (نازکي) جامې واغوندي چي دپوست رنګ او کيفيت معلوموي، او يا داسي تنګي جامې واغوندي چي دجسم مختلفي حصي او اندامونه لکه کوناټي، ليچي او نور ځايونه وښايي.

دښځي لپاره مناسبي جامې هغه دي چي دا پټوي، او داسي پنډي او لويي وي چي جسم يي نه ښکاره کوي، او نه يي داندامونه حجم او اندازه ښايي (مجموع الفتاوی ۱۴۶/۲۲)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- ښځه بايد په خپلو جامو کي له نارينه وو سره مشابهت ونلري، ځکه پيغمبر ﷺ پر هغه ښځو باندي لعنت ويلی دی چي خپلي جامي د نارينه وو په شان جوړوي، او دښځي مشابهت له نارينه وو سره په جامو کي دادی: چي داسي جامي واغوندي چي هغه دنوعيت او اوصافو په لحاظ دهري ټولني درسم ورواج سره سم خاص د نارينه وو لپاره وي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: «دنارينه وو (سړو) او ښځو دجامو تر مينځ فرق پدي اساس دی چي کوم لباس دنارينه وو لپاره مناسب وي، او کوم دښځو لپاره مناسب وي، نو (نارينه او ښځي هر يو) دهماغه (مناسبو) جامو په اغوستلو سره مامور دي، ښځو ته په پرده (حجاب) او له برېنډوالي نه په ځان ساتلو امر شوی دی، نو ځکه ورته په آذان او لبيك ويلو کي دآواز پورته کولو، او صفا ومروا ته دختلو، او په احرام کي لکه دسړي په شان دجامو دايستلو اجازه نده ورکړه شوې، لکه څنګه چي نارينه وو ته امر شوی دی چي جامې په احرام کي وباسي، او سر لوڅ کړي، او هغه عادي جامې چي داندامونو په اندازه جوړي شوي وي وانه غوندي، نو قميص، پرتوګ، خولۍ، او موزي بايد وانه غوندي... اما ښځه له جامو اغوستو نه نده منعه شوې، ځکه چي هغې ته ځان پټول او سَتر

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول لازم دي، او دهغه مخالفت ورته روا ندی، ليکن د نقاب، او لاسکلو* اغوستو ځخه منعه شوې ده، ځکه دا هغه لباس دی چي اندامونو باندي جوړ شوی دی او ضرورت ورته نشته، او بيا يي دا خبره کړې ده چي خپل مخ به له نارينه وو ځخه پرته له نقاب ځخه په کوم بل شي پټوي... او په آخر کي وايي: «نو کله چي دا خبره روښانه شوه چي دنارينه وو او ښځو دلباس تر منځ بايد داسي فرق وي چي په هغه سره دښځو او نارينه وو توپير وشي، او داچي دښځو جامې بايد داسي وي چي په هغه سره دښځي دسَتر او پردې (حجاب) مقصد تر سره شي، نو پدي باب او دې مساله کي اساس او اصل په ښه توګه په ګوته کيږي، نو دا خبره روښانه شوه چي که کومي جامې او لباس چي زياتره دنارينه لخوا اغوستل کيده، نو د هغه له اغوستو ځخه ښځه منعه ده..، او بيا وايي: او چي کله په کوم لباس کي ستر لږ وي، او هم پکي له نارينه وو سره مشابهت وي، نو دهغه ځخه ددې دوو سببونو په وجه منعه شويده، والله اعلم (مجموع الفتاوی ۲۳/۱۴۸-۱۵۵، ۱۴۹)

۵- دښځي جامې بايد دومره ښايسته نه وي چي د کور نه دوتلو په وخت کي دخلکو توجه جلب کړي، تر څو له هغو ښځو نه ونه ګڼل شي کومي چي خپل زينت بل چا ته ښکاره کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوهم: دپردې (حجاب) معنا، دلائل، او فايدې:

دپردې (حجاب) معنا: پرده دې ته ويل کيږي چې ښځه خپل بدن دهغهو نارينه وو نه پټ کړي چې محرم يې نه وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلاَ يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلاَّ لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ﴾ [د النور سورت: ۳۱ آيت].

ترجمه: او ندې ښکاره کوي (باطني) زينت خپل، مګر هغه چې ترينه ښکاري، او په خپلو ټکريو دې خپل ځانونه پټ کړي، او ندې ښکاره کوي خپل ښايست مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو ته، يا دميړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو ته، يا خپلو ورونو ته، او فرمايي: ﴿وَإِذَا سَأَلْتُمُوهُنَّ مَتَاعًا فَاسْأَلُوهُنَّ مِن وَرَاء حِجَابٍ﴾ [د الاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: او کله چې لدوی (دپيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو) څخه څه وغواړئ، نو دپردې تر شا يې وغواړئ، او مراد له (حجاب) نه په آيت کې هغه شي دی چې ښځه پټوي، لکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ديوال، يا دروازه، يا جامې، او آيت که څه هم د پيغمبر ﷺ دښځو په باره کي راغلی دی، خو حکم يې ټولو مسلمانو ښځو ته عام دی، ځکه چي دهغه علت او وجه يې داسي بيان کړېده: ﴿ذَلِكُمْ أَطْهَرُ لِقُلُوبِكُمْ وَقُلُوبِهِنَّ﴾ [دالاحزاب سورت: ۵۳ آيت].

ترجمه: دا (يعني دپردې تر شا دښځو څخه څه غوښتل) ستاسو دزړونو او ددوی دزړونو لپاره لاپاك ساتونکی دی.

او دا يو عام علت دی، نو دعلت عاموالی دحکم دعاموالی دليل دی، او الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ قُل لِّأَزْوَاجِكَ وَبَنَاتِكَ وَنِسَاء الْمُؤْمِنِينَ يُدْنِينَ عَلَيْهِنَّ مِن جَلَابِيبِهِنَّ﴾

[دالاحزاب سورت: ۵۹ آيت].

ترجمه: اې پيغمبره خپلو ښځو او لوڼو او دمومنانو ښځو ته ووايه چي پر خپلو ځانونو (بدنونو) باندي دخپلو ټکريو* (پلونه) واچوي (خواره کړي).

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: جلباب: هغه لوی ټکري (څادر) ته وايي، چي ابن مسعود رضی الله عنه يې (رداء) بولي، او عام خلك يې (ازار) بولي، چي دښځي سر او ټول بدن پټوي ، او ابو عبيده او نور علماء وايي: چي (ازار) هغه دی چي ښځه يې پر سر باندي اچوي او بيله سترګو بل څه يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښکـاري، او (نقـاب) هـم له همدې جملې څخـه دی (مجمـوع فتاوی شيخ الاسلام ۲۲/۱۱۰-۱۱۱)

لـه هغـه دلائلـو نـه چي په سنتو کي له نا محرمو نه دښځي دمـخ دپټولـو پـه بـاره کـي راغلـي دي، دعائشــې رضي الله عنها دا حديث دی چې وايي: «كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا جِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ» (احمـد، ابو داود، او ابن ماجه روايت کړی دی)

تـرجمه: کله چې مونـږ لـه پيغمـبر ﷺ سره په احرام کي وو، او سپاره خلك زمونـږ له خوا نـه تيريدل، نـو کله چې به مونږ ته رانـژدې شـول، نو لـه مونږ نه به هري يوې خپل څادر د سر د پاس نـه پـر مـخ بـاندي را خپـور (ځوړنـد) کـړ، او کلـه چې به (له هغوی نه) تير شوو نو مخ به مو لوڅ کړ.

او لـه نـا محـرمو نـه دښځـې دمـخ پټولـو د واجبوالـي په باره کـي پـه قرآن او حديث کي ډير دلائل راغلي دي، او اې مسلماني خـوري زه پدې بـاره کـي تـا دي کتابونو ته دمراجعې لپاره حواله کـوم: (حجاب المرأة ولباسها في الصلاة) دشيخ الاسلام ابن تيميه تأليف، او(حكم السفور والحجاب) دسماحة الشيخ عبد العزيز بن عــبد الله بن باز تأليف، (الصارم المشهور على المفتونين بالسفور) دشــيخ حمــود بن عبد الله التويجري تأليف، او (رسالة الحجاب)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشيخ محمد بن صالح العثيمين تأليف، او پدې رسالو كې پوره او كافي معلومات پدي هكله شته.

او مسلماني خوري تا ته دي معلومه وي چي كومو علماوو چي تا ته دمخ لوڅول روا بللي دي، سره لدې چي دهغوى قول مرجوح او ضعيف دى، خو بيا هم ييددې روا والى لپاره دا قيد ذكر كړى دى، چي بايد (مخ لوڅول) دفتنې اوشر سبب جوړ نشي، او كه فتنه تري پيښيږي نو بيا يي پټول واجب دي، او فتنه او شر ليري ندي، خصوصاً پدې زمانه كي چي ديندارې او حيا په نارينه وو او ښځو كي كمه شوې ده، او فتنه ګر ډير شوي دي، او ښځي رنګارنګ دښكلا وسائل استعمالوي، او پدي كي ډيري فنكاره (ماهره) هم دي، چي پدي سره فتنې او شر پيدا كيږي، نو اې مسلماني خوري لدې ټولو شيانو نه پرهيز وكړه، او داسي حجاب واغونده چي دالله ﷻ په توفيق سره دي له فتنې او شر نه وساتي، او هيڅ يو معتبر عالم نه پخوا او نه په اوس زمانه كي دې ښځو ته هغه كارونه روا كړي چي دوى يې نن كوي، او ځيني مسلماني ښځي دپردې (حجاب) او ستر په باره كي له نفاق څخه كار اخلي، چي كله په با پرده ټولنه كي وي، سَتر كوي، او چي كله په آزاده او بي ستره ټولنه كي وي، نو بيا سَتر نه كوي، او ځيني په عامو ځايونو كي سَتر كوي، خو چي كله يو دوكان او يا شفاخاني ته لاړې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شي، او يا له کوم زرګر سره او يا د ښځينه جامو له خياط (درزي) سره خبري کوي، نو مخ او ليچي داسي ورته لوڅي کړي، لکه چي د خپل خاوند او يا محرم سره وي، نو هغه ښځي چي دا کارونه کوي د الله ﷻ څخه دي وويريږي.

او مونږ ځيني ښځي ليدلي چي په هوايي جهاز کي له خارج نه راځي، نو هله حجاب او سَتر وکړي چي کله له هوايي جهاز نه ددې هيواد په يو هوائي ډګر کي کوزي شي، نو (ددوی ددغه کار څخه) داسي ښکاري چي (ددوی په نظر) حجاب او سَتر يواځي يو عادت او رواج وي، او يو شرعي حکم نه وي.

اې مسلماني خوري، بيشکه ستر او حجاب تا دمريض زړونو خاوندانو او انساني سپيو له زهرجنه کتلو څخه ژغوري، او له تا څخه (دخلکو) حيواني طمعي او اميدونه ليري کوي، نو هميشه دحجاب او پردې ساتنه وکړه، او هغه مغرضانه تبليغاتو ته تن مه ورکوه چي د سَتر او حجاب غندنه کوي، او يا يي بې ارزښته بولي، بيشکه هغوی ستا لپاره شر غواړي، لکه څنګه چي الله ﷻ فرمايي: ﴿وَيُرِيدُ الَّذِينَ يَتَّبِعُونَ الشَّهَوَاتِ أَن تَمِيلُواْ مَيْلاً عَظِيمًا﴾ [د النساء سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او هغه کسان چي دشهوتونو پيروي کوي، غواړي چي تاسو (له حق څخه) په لويه بې لاري سره منحرف شئ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځم فصل

دښځي دلمانځه احکام:

اې مسلماني خوري لمونځونه په خپل وخت کي دټولو شرطونو، ارکانو، او واجباتو سره اداء کړه، الله جَلَّ جَلَالُهُ امهات المومنين[(۱)] ته فرمايي: ﴿وَأَقِمْنَ الصَّلَاةَ وَآتِينَ الزَّكَاةَ وَأَطِعْنَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۳ آيت].

ترجمه: او لمونځ اداء کړی، او زکات ورکړی، او دالله او دهغه درسول اطاعت وکړی.

دا ټولو مسلمانو ښځو ته عام امر دی، نو لمونځ داسلام دارکانو نه دوهم رکن دی، او داسلام ستنه ده، پرېښول يي کفر او له اسلام نه وتل دي، ځوك چي لمونځ نه کوي نر وي او که ښځه، هغه نه دين لري او نه اسلام، او له خپل وخت نه دلمانځه ځنډول بيله کوم شرعي عذر نه، په حقيقت کي دهغه ضايع

---

(۱) يعني دمومنانو ميندي، او دا د پيغمبر ﷺ دازواجو مطهراتو لقب دی.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَخَلَفَ مِن بَعْدِهِمْ خَلْفٌ أَضَاعُوا الصَّلَاةَ وَاتَّبَعُوا الشَّهَوَاتِ فَسَوْفَ يَلْقَوْنَ غَيًّا * إِلَّا مَن تَابَ وَآمَنَ وَعَمِلَ صَالِحًا فَأُوْلَئِكَ يَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ وَلَا يُظْلَمُونَ شَيْئًا﴾ [دمريم سورت: ۵۹-۶۰ آيتونه].

ترجمه: نو لدوی نه وروسته داسي ځوك راغلل چي لمونځ يي ضايع کړ، او دشهوتونو متابعت يي وکړ، نو دوی به ژر بد عاقبت وګوري، مګر هغه کسان چي توبه وباسي، او ايمان راوړي، او نيك عمل وکړي، نو دا کسان به جنت ته ځي، او په هيڅ شي کي به پرې ظلم او تيری نه کيږي.

او حافظ ابن کثير په خپل تفسير کي له يو شمير علماوو نه نقل کړی دی چي دلمانځه ضايع کولو نه مراد: دهغه دوختونو ضايع کول دي، چي لمونځ دخپل وخت له وتلو نه وروسته اداء شي، او د بد عاقبت څخه مراد: زيان او خساره ده، او بل تفسير يي دادی: چي هغه په دوزخ کي يوه کنده ده.

دښځي دلمانځه ځانګړي احکام دي، چي په لاندي ډول بيانيږي:

۱- دښځي لپاره اذان او اقامت نشته، ځکه چي داذان لپاره اواز پورته کول لازم دي، او دښځي لپاره اواز پورته کول

(c) ketabton.com: The Digital Library

روا نـدي، نـو دښځـي اذان او اقامـت صـحيح نـدی، د(المغنـي) مؤلف وايي: «پدي کي موږ (دعلماوو) اختلاف ندی ليدلی»[1].

۲- دښځـي له مـخ نـه بغـير نـور ټول بـدن يي په لمانځه کي عـورت دی، او دورغويـو او پښـو پـه بـاره کـي چـي عورت دي او کـه نـه، دعلمـاوو اخـتلاف دی، او دا حکـم پـه هغـه صـورت کـي دی، چـي بـيله خـپل محـرم ځخـه يـي بـل څـوك پـه لمانځـه کي نـه ګـوري، کـه چـيري نـا محـرم سـړي ليدلـه نو دټول جسم پټول پرې لازم دي، لکـه څنګه چي له لمانځه نه دباندي دنارينه وو نه ستر پرې لازم دی، نـو پـه لمانځـه کي به ضرور سر، غاړه، او نور بدن حتـی دپښـو (قدمونـو) مخونـه بـه پټوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا يَقْبَلُ اللهُ صَلاَةَ حَائِضٍ إلاّ بِخِمَارٍ» [بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړی دی]

تـرجمه: الله ﷻ دهغه ښځي چي حيض يي راغلی وي (بلوغ تـه رسـيدلې وي) لمونـځ نه قبلوي، مګر په څادر (پوړني) کي، او (خمار) هغه څادر دی چي سر او غاړه پټوي.

او له ام سـلمه رضی الله عنها نـه روايـت دی چي له پيغمـبر ﷺ

---

(۱) المغني ۶۸/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه يي پوښتنه وکړه چي ايا ښځه په اوږده کميس او پوړني کي لمونځ کولای شي چي پرتوګ يي نه وي اغوستی؟ پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «إِذَا كَانَ الدِّرْعُ سَابِغاً يُغَطِّي ظُهُورَ قَدَمَيْهَا»[1].

ترجمه: که چيري کميس دومره اوږد وي چي دپښو سرونه پټ کړي (نو کولای شي)[2].

دا دوه حديثونه پدي دلالت کوي چي په لمانځه کي دسر او غاړي پټول حتمي دي، لکه څنګه چي دعايشي رضي الله عنها په حديث کي راغلي دي، او همدارنګه دنور بدن او حتی دپښو سرونه پټول هم حتمي دي، لکه څنګه چي دام سلمه په حديث کي راغلي دي، او دمخ لوځول يي په هغه صورت کي روا دي چي بيګانه (نا محرمه) څوك يي نهويني، او پدي باندي دعلماوو اجماع شوي ده.

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: که ښځه يوازي لمونځ وکړي، نو دپوړني اچول ورته لازمي ده، او دلمانځه څخه بهر په

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی، او دحديث امامانو دا حديث: (صحيح موقوف) حديث بللی دی.

(۲) يعني پدي صورت کي لمونځ کولای شي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

خپل کور کې د سر لوڅول ورته روا دي، نو زينت کول (کالي اغوستل) په لمانځه کې د الله ﷻ حق دی، نو هيڅ چا ته روا نه دي چې په کعبې لوڅ طواف وکړي، که څه هم يوازې په شپه کې وي، او يا لوڅ لمونځ وکړي، که څه هم يوازې وي»، او بيا وايي: «نو په لمانځه کې دعورت حکم (دلمانځه نه بهر) د نظر د عورت پورې تړلی ندی، نه طَرْداً او نه عَکساً»[1] [2].

په (المغني) کې راغلي دي: اما دازادې ښځې دټول بدن پټول په لمانځه فرض دي، او که يې کوم ځای ښکاره شي نو لمونځ يې صحيح ندی، مګر که چيرې لږ وي، او دا دمالك،

---

(۱) «طرداً» پدې مساله کې دا معنا لري: چې دکومو اندامونو پټول چې په لمانځه کې فرض دي، حتمي نده چې دهغه پټول له لمانځه نه بهر هم فرض وي.
او «عکساً» دا معنا لري: چې دکومو اندامونو پټول چې په لمانځه کې فرض دي، له لمانځه نه بهر يې لوڅول حتمي ندي.
خلاصه دا چې دلمانځه دننه او له لمانځه نه بهر دعورت په حکم کې څه طردي او عکسي تعلق او تلازم نشته، بلکه په هر حالت کې عورت ځانګړی حکم لري، په لمانځه کې دننه ځانته حکم لري، او له هغه نه بهر ځانته حکم لري.(ژباړن)

(۲) مجموع الفتاوی ۲۲/۱۱۳-۱۱۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوزاعي، او شافعي رحمت الله عليهم قول دی[(۱)].

۳- په (المغني) کي راغلي دي: چي ښځه به په رکوع او سجده کي خپل ځان (او اندامونه) سره راټول کړي، او سره ليري کوي به يي نه، او چارزانو به کښيني، او يا به دواړي پښي غوړوي او ښی خوا ته به يي باسي، او پدې ناسته کي ستر زيات دی، نو ځکه خو دا ناسته له هغې نه بهتره دی چي ښی پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او کيڼه پښه تر هغه لاندي کړي او دواړي ښي خوا ته وباسي، او يا ښی پښه دګوتو پر سرونو ودروي، او پر چپه پښه کښيني[(۲)].

او نووي رحمت الله عليه وايي: شافعي رحمت الله عليه په (مختصر) کي وايي: دنارينه وو او ښځو تر مينځ دلمانځه په اعمالو کي کوم فرق نشته، خو ښځي ته مستحب دي چي خپل بدن يو له بل سره را ټول کړي، او په سجده کي خپل نس له خپلو ورنونو سره داسي ونښلوي چي ښه پټه شي، او زه بهتره

(۱) المغني ۳۲۸/۲.

(۲) المغني ۲۵۸/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګڼم چي دا کار په رکوع او ټول لمانځه کي وکړي[۱].

۴- په جماعت سره دښځو لپاره لمونځ کول دعلماوو په مينځ کي اختلافي مساله ده، بعضي يي روا کوي او بعضي يي منع کوي، خو داکثره علماوو په نظر منع ندی، ځکه پيغمبر ﷺ وام ورقه ته امر وکړی چي دخپل کور کسانو ته جمع ورکړي[۲]، او دبعضو په نظر مستحب ندی، او دبعضو په نظر مکروه دی، او دبعضو په نظر په نفلو کي جائز دی، نه په فرضو کي، او اميد دی چي مستحب والی يي راجح وي، او پدې مساله کي دزيات معلومات لپاره دي و(المغني ۲/ ۲۰۳) او (المجموع ۴/۸۴-۸۵) دنووي تاليف ته مراجعه وشي.

او ښځه کولای شي چي قراءت په لوړ اواز (جهر) سره ووايي، که چيري نا محرمه نارينه وو يي اواز نه اوريده.

۵- وښځو ته روا دي چي په مسجد کي دنارينه وو سره دجماعت لپاره له کوره ووځي، خو دهغوی لمونځ په خپل کور کي بهتر دی، مسلم رحمت الله عليه په خپل کتاب (صحيح

---

(۱) المجموع ۳/۴۵۵.

(۲) ابو داود روايت کړی دی، او ابن خزيمه هغه صحيح بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسلم) کې له پيغمبر ﷺ څخه روايت کوي چې هغه فرمايي:

«لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ».

ترجمه: دالله ﷻ مينځي[۱] له مسجدونو څخه مه منعه کوی.

او ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا النِّسَاءَ أَنْ يَخْرُجْنَ إِلَى الْمَسَاجِدِ، وَبُيُوتُهُنَّ خَيْرٌ لَهُنَّ»[۲].

ترجمه: ښځي لدې نه منعه کوی چې مسجدونو ته ولاړې شي، او (په) کورونو (پاته کيدل) ددوی لپاره بهتره دي.

نو ښځو ته په کورونو کې پاته کيدل، او په کورونو کې لمونځ کول يې دستر دخوندي والي په وجه بهتر دي.

او که چيري مسجد ته دلمانځه لپاره لاړه شي، نو دا لاندني آداب به ضرور مراعاتوي:

الف- بايد په کاليو او کامل حجاب سره پټه وي، عائشه رضي الله عنها وايي: ښځو به دپيغمبر ﷺ سره لمونځ کاوه، او بيا به خپلو کورونو ته تللې پداسي حال کې چې په خپلو کاليو به

---

(۱) له مينځو نه مراد دلته عامي ښځي دي. (ژباړن)

(۲) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي پټي وي چي دتياري له وجهي به نه پيژندل کيدلې[۱].

ب- کله چي له کوره وځي نو عطر او خوشبويي به نه استعمالوي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «لا تَمْنَعُوا إِمَاءَ اللهِ مَسَاجِدَ اللهِ، وَلْيَخْرُجْنَ تَفِلات»[۲].

ترجمه: ښځي لدې نه مه منعه کوی چي مسجدونو ته ولاړي شي، او دخوشبويي د استعمال نه بغير به له کوره وځي، او (تفلات) يعني: چي خوشويي يي نه وي استعمال کړې.

له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چي وايي پيغمبر ﷺ ويلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ أَصَابَتْ بُخُوراً فَلا تَشْهَدَنَّ مَعَنَا الْعِشَاءَ الآخِرَةَ»[۳].

ترجمه: هري ښځي چي خوشبويي وهلې وي زمونږ سره دي دماسختن لمانځه ته نه حاضريږي.

او مسلم دابن مسعود رضی الله عنه ښځي زينب نه روايت

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(۳) احمد، مسلم، ابو داود او نسائي روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړی چې پيغمبر ﷺ مونږ ته وويل: «إِذَا شَهِدَتْ إِحْدَاكُنَّ الْمَسْجِدَ فَلا تَمُسَّ طِيباً»(۱).

ترجمه: کله چي له تاسو نه يوه مسجد ته حاضره شي نو خوشبويي او عطر دي نه وهي.

امام شوکاني په (نيل الاوکار) کي وايي: پدې حديث سره دا ثابته شوه دښځو وتل مسجدونو ته په هغه صورت کي روا دي چي په هغه کي فتنه او فساد، او يا دهغه مينځ ته راوړونکي سبب لکه خوشبويي او داسي نور څه نه وي.

او همدارنګه وايي: او له نومړو احاديثو نه دا ثابته شوه چي نارينه به ښځو ته هله ومسجد ته دوتلو اجازه ورکوي، چي په وتلو کي يي دفتني جوړيدلو اسباب نوي، لکه خوشبويي، او يا ګانه، او يا نور زينت او سينګار(۲).

ج- د کور نه به په ښکلي کاليو او سينګار کي نه وځي، ام المومنين عائشه رضي الله عنها وايي: که چيري پيغمبر ﷺ هغه څه چي مونږ ليدلي دي ليدلي واى، نو ښځي به يي له مسجد نه

---

(۱) مسلم روايت کړی دی.

(۲) نيل الاوطار ۳/۱۴۰-۱۴۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

منع كړي واى، لكه څنګه چي بني اسرائيلو خپلي ښځې منع كړي دي [(۱)].

امام شوكاني په نيل الاوطار كي دعائشې رضي الله عنها ددغه قول (كه چيري پيغمبر ﷺ هغه څه چي مونږ ليدلي دي ليدلي واى) په شرح كي وايي: يعني دا ښكلي كالي، او خوشبويي، او سينګار، او بې ستره وتلو ته دهغې اشاره ده، ځكه چي دپيغمبر ﷺ په وخت كي ښځې په لويو او پراخو او پنډو او ډبلو كاليو كي له كور نه وتلي.

امام ابن الجوزي رحمت الله عليه وايي: ښځې ته ښايي چي د كور وتلو څخه ډډه وكړي څومره چي ورته ممكنه وي، كه خپله له نورو نه سالمه پاتي شي، نو نور به له هغې نه سالم نه وي پاتي، نو كه چيري ووتلو ته مجبوره شي، نو دخپل خاوند په اجازه به په يو خوار (غريب) شكل كي وځي، او په خالي ليارو به ځي، او په عامو بازارونو او سړكونو كي به نه ځي، او كوښښ به كوي چي اواز يي څوك وانه وري، او دلياري په غاړه

(۱) بخاري او مسلم روايت كړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي به ځي، نه دلياري په مينځ کي[١].

د- که چيري ښځه يوازي وي، نو دنارينه وو شاته به يوازي په صف کي دريږي، انس رضي الله عنه وايي: کله چي پيغمبر ﷺ زموږ کور ته لمونځ ورکړ: نو زه او يو يتيم هلك يي شا ته ودريدو، او يوه بوډۍ ښځه زموږ شا ته ودريدله[٢].

او هغه په بل روايت کي وايي: ما او يو يتيم زموږ په کور کي په پيغمبر ﷺ پسي لمونځ وکړ، او زما مور (ام سليم) مو شا ته ولاړه وه[٣].

او که چيري ښځي له يوې نه زياتي وي، نو بيا به ديو صف او څو صفونو په شکل دنارينه وو شا ته دريږي؛ ځکه چي پيغمبر ﷺ نارينه دهلکانو نه وړاندي درول، او ښځي به يي دهلکانو شا ته درولي[٤].

له ابو هريره رضي الله عنه نه روايت دي چي وايي پيغمبر ﷺ

---

(١) احکام النساء ٣٩.

(٢) بخاري، مسلم، ابو داود، ترمذي، او نسائي روايت کړی دی.

(٣) بخاري روايت کړی دی.

(٤) احمد روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويلي: «خَيْرُ صُفُوفُ الرِّجَالِ أَوَّلُهَا، وَشَرُّهَا آخِرُهَا، وَخَيْرُ صُفُوفُ النِّسَاءِ آخِرُهَا، وَشَرُّهَا أَوَّلُهَا»[۱].

ترجمه: دنارينه وو له ټولو نه ښه او بهتره صف اول صف دی، او له ټولو نه بد ترين صف آخر صف دی، او دښځو له ټولو نه ښه او بهتره صف آخر صف دی، او له ټولو نه بدتر يي اول صف دی.

نو دا دوه حديثونه پدي دلالت کوي چي ښځي به دنارينه وو شا ته صف جوړوي، او چي کله په نارينهووي پسي لمونځ کوي، نو ځانته ځانته به لمونځ نه کوي، که فرض لمونځ وي او که تراويح وي.

هـ- که امام په لمانځه کي سهوه شي، نو ښځه به ددوو لاسونو دورغوو په وهلو سره (چکچکو) هغه ته فتحه او خبر ورکوي؛ ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا نَابَكُمْ فِي الصَّلاة شَيْءٌ فَلْيُسَبِّحْ الرِّجَالُ، وَلْيُصَفِّقْ النِّسَاءُ»[۲].

ترجمه: که په لمانځه کي درته څه پيښ شي، نو نارينه به

(۱) مسلم، ابو داود، ترمذي، نسائي، او ابن ماجه روايت کړی دی.

(۲) احمد روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تسبيح وايي[1]، او ښځي به چکچکي وهي.

او دا د ښځو لپاره په لمانځه کي د لاسونو وهلو (ټکولو) اجازه ده، چي کله يو څه پيښ شي، او د امام سهوه له همدي جملي څخه ده؛ او دا ځکه چي د ښځي په اواز کي د نارينه وو لپاره فتنه ده، نو له همدي وجهي په لاسونو وهلو امر ورته شوی دی، او خبري به نه کوي.

و- کله چي امام سلام وګرځوي نو ښځي به سمدستي له مسجد نه وځي، او نارينه به ناست وي؛ تر څو چي له ښځو نه څوك ونه ويني، ام سلمه رضي الله عنها روايت کوي وايي: کله چي به ښځو له فرض لمونځ نه سلام وګرځاوه، نو به پاڅيدلي، او پيغمبر ﷺ او کومو کسانو چي ورسره لمونځ کړی وو هغوی به تر کوم وخت پوري چي به الله غوښتل ناست به وو، او کله چي به پيغمبر ﷺ پاڅيد نو نور خلك به هم پاڅيدل.

زهري وايي: زمونږ په نظر -والله اعلم- هغه د دي لپاره چي

---

(۱) يعني په تسبيح (سبحان الله) ويلو سره دي امام ته فتحه او خبر ورکړي، چي خطا شوی دی، او ښځه به د لاسونو په وهلو سره امام ته فتحه او خبر ورکوي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کومي ښځي وتَلي تولي ختمي شي[۱].

امام شوکاني وايي: په نومړي حديث کي دا خبره ثابته شوه چي امام ته ښايي دمقتديانو دحالت مراعت وکړي، او له هغه کار نه ډډه وکړي چي له هغه نه کوم ناروا کار مينځ ته راځي، او دتهمت له ځايونو نه ځان خوندي وساتي، او دا خبره ثابته شوه چي په لیارو کي دښځو او نارينه وو اختلاط او ګډوالی مکروه او ناروا دی، څه دا چي په کورونو کي وي[۲].

امام نووي رحمت الله عليه وايي: دښځو او نارينه وو دجماعت په لمانځه کي لاندي توپيرونه شته:

اول: جماعت لمونځ دښځو لپاره هومره مؤکد او ټينګک سنت ندي، کوم چي دنارينه وو لپاره دی.

دوهم: دښځو امام به دهغوی په مينځ کي دريږي.

دريم: يوه ښځه به دنارينه شا ته دريږي، نه څنګک ته يي، په خلاف دنارينه.

---

(۱) بخاري روايت کړی دی، (الشرح الکبير على المقنع) ۴۲۲/۱ دي وکتل شي.

(۲) نيل الاوطار ۳۲۶/۲.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځلورم: کـه يـي دنارينـه وو سره دځو صفونو په شکل لمونځ کاوه، نو اخير صف له اول صف نه غوره او بهتره دی[۱].

او لـه تـيرو خبرو نه دا معلومه شوه، چي دنارينه وو او ښځو په مينځ اختلاط او يوځای والی حرام او ناروا دی.

ز- داختر لمانځه ته دښځو وتل:

عن أم عطية رضي الله عنها قالت: «أَمَرَنَا رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ أَنْ نُخْرِجَهُنَّ فِي الْفِطْرِ وَالأَضْحَى: الْعَوَاتِقَ وَالْحُيَّضَ وَذَوَاتِ الْخُدُورِ فَأَمَّا الْحُيَّضُ فَيَعْتَزِلْنَ الصَّلاَةَ -وفي لفظ: الْمُصَلَّى- وَيَشْهَدْنَ الْخَيْرَ وَدَعْوَةَ الْمُسْلِمِينَ»[۲].

تـرجمه: لـه ام عطيه رضي الله عنها نـه روايـت دی چي وايـي: پيغمبر ﷺ مونږ ته امر وکړ چي هغوی (يعني) پيغلي نجوني، او ځوانانـي دپـردي ښځـي، او حائضـې ښځـي پـه کوچنـي اخـتر او لـوی اختر کـي (وعـيد ګـاه تـه) وباسـو، او حائضـې ښځـي بـه دلمانځـه ځخـه ډډه کـوي، -او پـه بـل روايـت کـي وايـي: دلمانځه ځـای نـه بـه ډډه کـوي- خـو دخير او دمسـلمانانو ددوعـا لـپاره به

(۱) المجموع ۳/۴۵۵.

(۲) جماعت روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حاضرېږي.

شوکاني وايي: دا حديث او ددې په څير نور احاديث پدې خبره دلالت کوي چې په اخترونو کې وعيد گاه ته دښځو وتل روا دي، که پېغله وي، که واده کړي، که ځوانه وي، حيضداره وي، او که بوډۍ، تر څو چې په عدت[1] کې نه وي، او يا يې په بهر وتلو کې فتنه او فساد نه وي، او يا څه عذر ونلري[2].

او شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: چې ومسلمانو ښځو ته دا خبره وشوه چې دجُمعې او دجماعت لمانځه نه يې په کورونو کې لمونځ بهتره دی، خو داختر لمونځ داسې ندی، ځکه هغوی ته يې امر کړی دی چې داختر لمانځه ته ولاړې شي، او شايد - والله اعلم- چې اسباب به يې داوي:

اول: اختر په کال کې يوازې دوه ځله دی، نو په هغه کې دجمعې او دجماعت دلمانځه خلاف دښځو حاضريدل روا شول.

دويم: داختر لمونځ بدل (قائم مقام) نلري، خو دجمعې او

---

(۱) عدت هغه شرعي مودې ته وايي چې ښځه يې بايد له طلاق نه وروسته په کور کې تيره کړي.(ژباړن)

(۲) نيل الاوطار ۳/۳۰۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

جماعت لمونځ داسي ندی، څکه په کور کي دښځي دغرمي (ظهر) لمونځ دجمعي دلمانځه په عوض کي دی.

دريم: داختر لمونځ دښتي او صحرا ته دالله دذکر لپاره وتل دي، نو هغه له بعضي اړخونو نه له حج سره مشابهت لري، نو څکه خو لوی اختر دحج په وخت کي دی، تر څو دحاجيانو سره سمون (موافقت) راشي[1].

او شافعيانو (شافعي مذهبيانو) دښځو وتل اختر لمانځه ته پدې شرط روا بولي چي ښايست ونلري.

امام نووي وايي: شافعي او اصحابو (دمذهب ستر عالمانو) ويلي دي: هغو ښځو ته چي ښايست (ښکلا) نلري داختر لمانځه ته تلل روا دي، اما دښايسته (ډولناکو) ښځو تلل مکروه دي، او بيا وايي: او که چيري ښځي وځي نو بهتره ده چي په زړو کاليو کي ووزي، او داسي کالي به نه اغوندي (نه اچوي) چي دوی ته دچا پام راواړوي، او بهتره ده چي په اوبو سره بدن پاک کړي، او خوشبوئي وهل ورته مکروه دي، او دا ټول دهغو زړو ښځو لپاره دی چي دچا اشتها (شهوت) ورته نه

(۱) مجموع الفتاوی ۶/۴۵۸-۴۵۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيږي، اما ځواني او ښايست لرونکي ښځي او کومي چي دچا اشتها (شهوت) ورته پيدا کيږي، هغوی لپاره داختر لمانځه ته تلل مکروه دي، ځکه چي پدې کي ددوی لپاره او دنورو لپاره دفتنې او فساد ويره شته. که څيري وويل شي چي دا د(ام عطيه) دمخکني حديث سره مخالف دی، نو په جواب کي وايو: په بخاري او مسلم کي دعائشي رضی الله عنها نه روايت دی وايي: که چيري پيغمبر ﷺ کوم کارونه چي ښځي يي کوي ليدلي وای، نو هغوی به يي (له وتلو) نه منع کړي وای، لکه څنګه چي دبني اسرائيلو ښځي منع شوي وې، او پدي چي فتني او دشر اسباب پدې زمانو کي ډير زيات دي، چي داسلام په اوله زمانه کي داسي نه وه، والله اعلم[۱].

زه وايم: او زمونږ په زمانه کي له تولو نه زيات دي.

او امام ابن الجوزي وايي: زه وايم: مونږ مخکي ددي خبري بيان وکړ چي دښځو وتل روا دي، ليکن که دوی دفتنې سبب جوړ شي او يا دوی ته فتنه پيښه شي نو له وتلو نه يي منع کول بهتره دي، ځکه داسلام داولي زماني ښځي داسي نه وې کومي

(۱) المجموع ۱۳/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي دنن زماني ښځي دي، او همدا رنګه نارينه (هم داوس زماني دنارينه وو په شان نه وو)[۱]، يعني هغوی دغتهي تقوی خاوندان وو.

نو مسلماني خوري! ته لدا رنګه اقوالو نه پوهيږې چي داختر لمانځه ته دي وتل شرعاً روا دي، خو پدي شرط چي دا وتل به په اخلاقو او پرده کي وي او دالله ﷻ درضا لپاره به وي، او ددي لپاره چي دمسلمانانو په دوعا کي برخه واخلي او داسلام دشعائرو[۲] اظهار وشي، او ددي لپاره نه چي خپل ښايست او ښکلا ښکاره کړي او ځان دفتني سره مخامخ کړي، نو دې ټکي ته زياته توجه پکار ده.

---

(۱) احکام النساء ص۳۸.

(۲) داسلام شعائر: لکه دجماعت لمونځ، داختر لمونځ، حج او داسي نور کوم چي داسلام ددين ظاهري علائم ګڼل کيږي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

شپږم فصل

دښځو دجنازې احکام:

الله جَلَّجَلَالُهُ په هر انسان مرګ مقرر کړی دی، او يوازي الله جَلَّجَلَالُهُ دبقاء او پايښت خاوند دی، هغه فرمايي: ﴿وَيَبْقَى وَجْهُ رَبِّكَ ذُو الْجَلَالِ وَالاكْرَامِ﴾ [دالرحمن سورت: ۲۷ آيت].

ترجمه: او باقي به وي مخ ستا دپروردګار چي دلويي او عزت ورکولو خاوند دی.

او دانسان دجنازې لپاره يي خاص احکام ګرځولي دي چي ژوندي کسان يي بايد عملي کړي، او مونږ پدې فصل کي دښځو پوري مخصوص احکام بيانوو:

۱- دښځي مړي ته بايد ښځي غسل ورکړي، او نارينه وو دهغې غسل روا ندی، خو ميړه ته روا ده چي خپلي ښځي (کوروالا) ته غسل ورکړي.

او دنارينه مړي ته به نارينه غسل ورکوي، او ښځو ته دهغه غسل روا ندی، خو ښځي ته روا ده چي خپل ميړه ته غسل ورکړي، ځکه چي علي رضی الله عنه خپلي ښځي دپيغمبر

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷺ لور فاطمه رضي الله عنها ته پخپله غسل ورکړی وو، او اسماء بنت عميس رضي الله عنها خپل ميړه ابو بکر الصديق رضي الله عنه ته پخپله غسل ورکړی وو.

۲- دښځي کفن په پنځو سپينو جامو کي بهتر دی، چي يو به لنګ (ازار) وي چي (دنامه او ځنګنو تر مينځ) پکي پټه شي، او بل به پوړنی (څادر) وي چي پر سر يي واچول شي، او بل به قميص وي چي بدن يي پټ کړي، او بل به دوي ټوټې (کپړې) وي چي ددي نورو دپاسه واچول شي (او ټول بدن پکي پټ شي، لکه څنګه چي ليلى الثقفيه عنها رضي الله روايت کوي وايي: زه په هغو کسانو کي وم چي ام کلثوم رضي الله عنها دپيغمبر ﷺ لور ته يي دمړيني په وخت غسل ورکړ، نو اول شی چي پيغمبر ﷺ مونږ ته راکړ لنګ (ازار) وو، بيا قميص، بيا پوړنی (څادر)، بيا يوه لويه جامه، او بيا يي يوه بله جامه ورواغوستله[1].

امام شوکاني وايي: او دا حديث پدې دلالت کوي چي دښځي شرعي کفن عبارت دی: له لنګ (ازار)، قميص (چي ټوله بدن پټوي)، پوړنی، او دوو نورو جامو نه (چي ټول بدن پټ

---

(۱) احمد او ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړي[۱].

۳- دښځي دسر دويښتو حکم: دښځي ويښته بايد دري چوټي (کوڅۍ) شي، او شا تـه واړول شي، لکـه څنګه چي ام عطيـه رضی الله عنها دپيغمبر ﷺ دلـور دغسل طـريقه داسي بيانوي: نـو ويښته يي مـوږ دري چوټي (کوڅۍ) کړل، او بيا مو دهغي شاته واړول[۲].

۴- ښځو تـه جنازې سره دتللو حکم: له ام عطيه رضی الله عنها نـه روايت دی چي وايي: موږ دجنازې سره ديو ځای تللو نه منع شوي يو، خو دا حکم يي موږ ته په ټينګه نه وو کړی[۳]، نو دا منع په ظاهره کي دحراميدو پـه معنا ده، اما دا چي هغه وايي: پـه دي حکـم بـاندي يـي موږ تـه ټينګار نـه وو کړی. نـو شـيخ الاسلام ابن تيميه پدي باره کي وايي: کيدای شي چي دهغي مقصد داوي چي: دمنع تاکيد يي نـه وو کـړی، او دا دحرمت حکم نه پورته کوي، او کيدای شي چي هغې ګمان کړی وي چي

(۱) نيل الاوطار ۴۲/۴.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۳) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دا منع دحرمت لپاره نده، خو زمونږ لپاره دپیغمبر ﷺ قول حجت دی، نه دبل چا ګمان[۱].

۵- دښځو لپاره دقبرونو زیارت حرام دی: له ابو هریره رضي الله عنه نه روایت دی وایي چي پیغمبر ﷺ فرماییلي دي: «لَعَنَ اللهُ زَوَّارَاتُ الْقُبُورِ»[۲].

ترجمه: الله ﷻ په هغو ښځو لعنت ویلی دی چي قبرونو ته ډیر زیات ځي.

شیخ الاسلام ابن تیمیه وایي: دا خبره واضحه ده که چیري ښځي ته دا دروازه خلاصه شي (یعني دجنازي سره دوتلو اجازه ورکړه شي) نو دابه دهغوی دبي تابي، او ویر کولو، او چیغي وهلو سبب وګرځي، ځکه ښځه کمزورې ده، او ډیره بي صبري او بي تابي کوي، او همدارنګه دښځي ژړا به دمړي دتکلیف او عذاب سبب شي، او لدې نه علاوه دهغوی اواز اوریدل او هغوی ته کتل به دنارینه وو لپاره دفتنې سبب وي، لکه څنګه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۵۵/۲۴.

(۲) احمد، ابن ماجه، او ترمذي روایت کړی دی، او ترمذي هغه صحیح بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي په بل حديث کي راغلي دي: «فـإنكنَّ تفتنَّ الحيَّ، وتُؤذينَ الميتَ».

تـرجمه: ځکه تاسو ژونديو تـه دفتنې او دمړي ته دعذاب سبب گرځئ.

نو پـدې چـي دښځـو لـپاره دقبرونو زيـارت د ډيـرو حـرام کـارونو سـبب او گـمان گرځـي، دهغـوی پـه حق لـپاره او هـم د نارينه وو لـپاره، او دلته دا حکمت (يعني نومړی احتمال) دپوره تشخيص او تعيـن وړ نـدی، نـو هـيڅ نشـي کـيدلای چـي دهغـه مقدار اندازه ولگول شي کوم چي دداسي ناوړه او ناروا کارونو درامينځ تـه کيدلو سبب نـه گرځي، او نه ديو او بل په مينځ کي فـرق کـيدلای شـي، او دشريعت له اصولو او بنسټونو يـو دادی چي ديو شرعي حکم اصلي حکمت ښکاره او روښانه نه وي، نو شرعي حکم دهماغـه حکمت پـه احتمالي او ممکنه حالت او يا ځای پوري تړل کـيږي، نو دا کار (دقبرونو زيارت) حرام دی، تر څـو دداسـي نـاروا کـارونو مخـه ونـيول شـي، لکـه څـنگه چـي دښځي دنـنه زينت تـه کـتل نـاروا دي ځکـه چي دا دفتنـي سبب گرځي، او دپردی ښځـي سره يواځـي يو ځای کيدل، او يا هغې تـه کتل ناروا دي (ځکه چي دا ديو لوی ناروا کار يعني زنا سبب

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځي)، او دقبرونو په زيارت کولو کي کوم داسي مصلحت او منفعت هم نشته چي دذکر شوي فسادونو او اضرارو او ناوړه اثارو مخنيوی وکړای شي، ځکه له زيارت کولو مقصد دوعا کول دي، او دا کار دښځي لپاره په کور کي هم ممکن دی[1].

۶- په زوره ژړا حرامه ده: يعني دا چي په زوره زوره او په چغو چغو وژاړي، او کالي (جامې) څيري کړي، او مخونه ووهي، او ويښتان وشکوي، او مخونه او پوزي توري کړي، او پر مړي باندي په بيتابۍ سره چيغي ووهي، او ښراوي وکړي، او داسي نور کارونه وکړي چي دالله ﷻ په قضا وقدر باندي دنارضائيت (نا خوښۍ) او بې صبرۍ پکښي وي، نو دا ټول کارونه حرام، او لويه ګناه (کبيره ګناه) ده، په بخاري او مسلم کي راغلي دي چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «لَيْسَ مِنَّا مَنْ لَطَمَ الْخُدُودَ، وَشَقَّ الْجُيُوبَ، وَدَعَا بِدَعْوَى الْجَاهِلِيَّةِ».

ترجمه: هغه څوك چي (دچا په مرګ باندي) مخونه ووهي، او کالي وشکوي، او يا دجاهليت[2] کارونه وکړي (يعني چيغي

---

(۱) مجموع الفتاوی ۲۴/۳۵۵-۳۶۶.

(۲) جاهليت داسلام نه مخکي دورې ته وايي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وهي، او ښيرې وکړي) نو هغه زمونږ څخه ندی (يعني داسلام او سنت په طريقه ندی برابر).

او همدارنګه دبخاري او مسلم په بل حديث کې داسې راغلي چې پيغمبر ﷺ له هغه چا نه بيزاره دی چې دغم او مصيبت په وخت کې چيغې ووهي، او ويښته وشکوي، او کالي (جامې) په ځان څيري کړي.

او په مسلم کې همدارنګه راغلي دي: چې پيغمبر ﷺ په هغه چا لعنت ويلی دی چې چيغې وهي، او يا په يا يې واوريدلو ته په خپله خوښه ناست وي.

نو مسلماني خوري تاته لازمه ده چې دمصيبت په وخت کې دداسې ناروا کار څخه ځان وژغورې (وساتې)، او صبر وکړې او (له الله نه اجر وغواړې)، نو به دا مصيبت ستا دګناهونو کفاره او دنيکيو او اجرونو دزياتوب سبب وګرځي.

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوفْ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ مِّنَ الأَمَوَالِ وَالأنفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ الصَّابِرِينَ ❊ الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُم مُّصِيبَةٌ قَالُواْ إِنَّا لِلّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعونَ ❊ أُولَئِكَ عَلَيْهِمْ صَلَوَاتٌ مِّن رَّبِّهِمْ وَرَحْمَةٌ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُهْتَدُونَ﴾ [د البقره سورت:

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵۵-۱۵۷ آيتونه].

ترجمه: او مونږ به هرومرو (ضرور) تاسو ازمايو په يوه شي سره لکه ويره (له دښمن نه)، او لوږه (ولږه او قحطي)، او دمالونو کموالی (په افتونو سره)، او دنفسونو (په قتل، مرګ، او مرض سره)، او دميوو (په افتونو سره)، او صبر کونکو ته زيری ورکړه، هغه کسان چي کله ورته مصيبت ورسيږي نو وايي: بيشکه مونږ دالله (په ملکيت کي) يو او هغه ته بيا ورتلونکي يو (په اخرت کي)، په همدغو کسانو به ددوی دپروردګار لخوا نه ستايني (بخښني) او رحمت وي، او همدوی دسمي لاري موندونکي دي.

هو، داسي ژړا روا ده چي په چغو سره نه وي، او ناروا کارونه ورسره ونکړي، او دالله دقضاء او قدر نه پکي ناراضه او ناخوښه نه وي، ځکه ژړا دمړي لپاره رحمت وي، او په هغه سره زړه نرميږي، او له ځان نه دفع کول يي ممکنه نه وي، نو ځکه خو هغه روا ده، او کيدای شي کله مستحبه او بهتره وي، والله المستعان.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اووم فصل

دښځو دروژې احکام

دروژې دمياشتي روژه نيول په هر مسلمان نارينه او مسلماني ښځي فرض ده، او هغه داسلام دارکانو څخه يو رکن، او دبنسټونو څخه يي يو لوی بنسټ او اصل دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُواْ كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۳ آيت].

ترجمه: ای هغو کسانو چي ايمان يي راوړی دی! تاسو باندي روژه نيول فرض شوي دي، لکه څنګه چي له تاسو نه مخکي کسانو (پخواني امتونو) باندي فرض شوې وه، اميد دی چي تاسو وويريږي (او ځان وساتی له ګناهونو نه).

نو کله چي انجلۍ بالغه شي، او دبلوغ له علامتمو نه يوه ښکاره شي، مثلاً حيض يي راشي نو روژه په هغه فرضيږي، او کله انجلۍ ته په نهه (۹) کلنۍ کي حيض راشي، نو بعضي نجوني نه پوهيږي چي په دغه وخت کي روژه پري فرض ده، نو روژه نه نيسي، فکر کوي چي دا وړه (کوچنۍ) ده، او دکور

(c) ketabton.com: The Digital Library

مشران هم دروژې نيولو وينا ورته نه کوي، چې دا کار داسلام ديو لوی رکن په ترک کولو سره يو لوی تقصير او بې غوري دی، نو که چا داسې وکړه، نو بيا په هغه باندې فرض ده چې دهغې روژې قضای راوړي چې دحيض دشروع نه يې پرې ايښې ده، که څه هم ډير وخت پرې تير شوی وي، ځکه هغه روژه لا دهغې په ذمه کې پاته ده(۱).

روژه په کومو کسانو فرض ده؟

کله چې دروژې مياشت داخله شي نو په هر مسلمان نارينه او ښځې باندې چې بالغ، له مرض نه سالم، او مسافر نه وي (مقيم وي) روژه نيول فرض دي، او که څوك مسافر او يا مريض وي دروژې په مياشت کې نو هغه ته روژه خوړل روا دي، او بيا به دهغه ورځو قضايې په بل وخت کې راوړي، الله ﷻ فرمايي:

﴿فَمَن شَهِدَ مِنكُمُ الشَّهْرَ فَلْيَصُمْهُ وَمَن كَانَ مَرِيضًا أَوْ عَلَى سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ﴾ [د البقره سورت: ۱۸۵ آيت].

ترجمه: او څوك چې له تاسو نه دا مياشت وګوري نو ضرور

---

(۱) او پداسې ښځې باندې دروژې دقضايې نه علاوه دهرې روژې په بدل کې يوه مسکين ته يو نيم کيلو خواړه ورکول هم فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

به روژه نيسي، او که څوك مريض او يا مسافر وو، نو (ددې ورځو) په شمار به نوري ورځي (قضايي روژه نيسي) .

او همدارنګه که څوك ډير زوړ او سپين ږيری (شيخ فاني) وي او روژه نشي نيولای، او يا داسي يو دوامداره او دائمي مرض ولري چي دجوړوالي (رغيدو) اميد يي نه وي، نو وي که ښځه نو روژه به خوري او دهري روژې په عوض کي به يو مسکين ته نيم صاع (تقريباً يو نيم کيلو) دخپل وطن خواړه ورکوي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقره سورت: ١٨٤ آيت].

ترجمه: او په هغو کسانو چي (دروژي نيولو) طاقت نلري ومسکين ته دفديي په ډول خواړه ورکول لازمي ده. عبد الله بن عباس رضي الله عنهما وايي: دا دهغه چا لپاره ده چي زوړ او سپين ږيری (شيخ فاني) وي او دجوړيدلو اميد يي نه وي [(۱)] .

او هغه مريض چي دمرض نه يي دجوړيدلو (رغيدو) اميد نه وي هغه هم دزوړ سړي په شان دی او هماغه حکم لري، او پر دواړو باندي دروژي قضايي نشته، ځکه چي ورته ممکنه نده،

---

(۱) بخاري روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د (يطيقونه) معنى په ايت کي داده: چي ډير په مشقت او تکليف سره کولای شي روژه ونيسي.

او د ښځي لپاره څه خاص عذرونه شته چي وهغې ته د فرضي روژې خوړل روا کوي، او بيا به دهغه په شمار نوري ورځي قضايي روژه نيسي.

او هغه عذرونه دادي:

۱- حيض او نفاس:

د حيض او نفاس په وخت کي د ښځي لپاره روژه نيول حرام دي، او دهغې قضايي راوړل وريانديز فرض دي، په بخاري او مسلم کي له عائشي رضی الله عنها نه روايت دی چي کله يوې ښځي پوښتنه څني وکړه: چي ولي حائضه ښځه د روژې قضايي راوړي او د لمانځه قضايي نه راوړي؟ نو هغې په جواب کي وويل: مونږ ته د روژې په قضايي راوړلو سره امر کيده، خو د لمانځه په قضايي راوړلو سره امر راته نه کيده. نو عائشي رضی الله عنها دا خبره بيان کړه چي دا حکم له هغه شرعي احکامو نه دی کوم چي په هغه کي بايد يواځي د شرعي نص (قران او سنت) متابعت وشي.

د دې حکم حکمت: شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: او هغه وينه چي له حيض سره راوځي نو په هغه کي دويني راتلل دي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

او حائضه ښځه کولای شي روژه ونيسي کله يې چي وينه نه راوځي، نو روژه يې پدي حالت کي داعتدال او سلامتيا روژه ده، پدي چي په هغه وخت کي له هغې هغه وينه نه وځي کومه چي ددې دبدن دطاقت او تقويي سبب ده، اما په حيض کي روژه نيول پداسي وخت کي وي چي له هغې نه وينه وځي، چي هغه به دهغې بدن کمزوری کړي، او روژه به يې داعتدال او سلامتيا له حالت نه بيرون کړي، نو ځکه ورته امر شوی چي دحيض په ورځو کي روژه ونه نيسي[1].

۲- دحمل او ماشوم ته دشودو ورکولو په وخت کي:

پدي دوو حالتونو کي روژه نيول ښځي او يا ماشوم ته، او يا دواړو ته تاوان او ضرر رسوي، نو ځکه خو پدي حالاتو کي ورته روژه خوړل روا دي، خو که چيري کوم ضرر چي دهغه په وجه يې روژه خوړلي ده هغه يوازي ماشوم ته متوجه وي، او مور ته يې نه ويي متوجه، نو دخوړل شوو ورځو قضايي به راوړي، او دهري ورځي په عوض کي به يوه مسکين ته خواړه ورکوي، او که نومړی ضرر مور ته متوجه وي، نو يوازي

---

(۱) مجموع الفتاوی ۲۵/۲۵۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قضايي به راوړي، (او فديه وربانديه نشته)، پدې دليل چي حملداره ښځه او کومه چي ماشوم ته شودې ورکوي دالله ﷻ ددغه قول په عمومي حکم کي داخلي دي چي فرمايي: ﴿وَعَلَى الَّذِينَ يُطِيقُونَهُ فِدْيَةٌ طَعَامُ مِسْكِينٍ﴾ [د البقرة سورت: ۱۸٤ آيت].

ترجمه: او په هغو کسانو چي (دروژې نيولو) طاقت نلري ومسکين ته دفديي په ډول خواړه ورکول لازمي ده.

حافظ ابن کثير رحمت الله عليه وايي: حملداره ښځه او هغه ښځه چي ماشوم ته شودې ورکوي، کله چي په خپلو ځانونو او ماشومانو وويريږي، نو پدوی کي هم همدا علت او سبب موجود دی (کوم چي په آيت کي ذکر شو)[١].

او شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: که چيري حملداره ښځه په خپل ماشوم وويريږي، نو روژه به خوري، او دهري ورځي په عوض کي به يوه ورځ قضايي نيسي، او هم به دهري ورځي په بدل کي يوه مسکين ته يو رطل (تقريباً نيم کيلو) خواړه ورکوي[٢].

---

(١) تفسير ابن کثير ۳۷۹/۱.

(٢) مجموع الفتاوی ۳۱۸/۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يو څو پاملرنې:

۱- مستحاضه: هغه ښځې ته وايي چې وينه يې دحيض وينه نه وي -لکه څنګه چې مخکې دهغه بيان وشو- نو پر هغې روژه فرض ده، او هغې ته د استحاضې بيمارى په وجه روژه خوړل روا نده.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه دحائضې ښځې دروژې خوړلو له بيان نه وروسته وايي: خو استحاضه ددې خلاف ده، ځکه چې هغه په ټولو وختونو کې وي، او (دبنديدلو لپاره يې کوم ټاکلى وخت نشته چې په هغه کې روژه ونيسي، او له هغه نه ځان ساتل ممکن نه دي، لکه دخوا ګرځيدل، او له زخمونو نه وينه راتلل، احتلام (په خوب کې غسل اوښتل)، او داسې نورو په شان چې يو ټاکلى او معين وخت نلري چې ورنه ځان وساتل شي، نو ځکه خو استحاضه دحيض په شان دروژې نيولو مانع ونګرځيد[۱].

۲- په حائضې، حمل داره، او شودې ورکونکې ښځې باندې فرض دي چې دخوړل شويو روژو قضايي دراتلونکې

---

(۱) مجموع الفتاوى ۲۵/۲۵۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

رمضان نـه مخکي راوړي، او چي څومره ژر وي هغومره به بهتر وي، او کله چي دراتلونکي رمضان پوري يـوازي دقضـا شـويو روژو پـه انـدازه شپې پاتـي شـي، نـو پـه دوی بـاندي دتـيرو روژو قضـايي فـرض ده، تـر څو بله دروژي مياشت داخله نشي پداسي حال کي پدوی باندي دتير رمضان روژې پاتي وي، او که چيري بلـه درمضـان مياشـت داخلـه شـي او مخکينـي روژي پـري پاتـي وي، نـو کـه دا تاخـير (وروسـته کول) دکوم عذر په وجه نه وو، نو بـيا بـه وروسـته دهغـه قضـايي راوړي، او هـم بـه دهري روژې پـه عـوض کـي يوه مسـکين تـه خـواړه ورکوي (فديه به ورکوي)، او کـه دعـذر پـه وجـه وو، نـو يـوازي قضـايي بـه يـي راوړي، او همدارنګـه کـه هغـي دمرض او يا سفر په وجه روژې خوړلي وي، نـو دهغـه حکـم دهغـي ښځـي پـه شان دی چي دحيض په وجه يي روژه خوړلي وي، او مخکي دهغه بيان وشو.

۳- کـه چـيري دښځـي مـيړه (خاوند) په کور کي حاضر وي، نـو ښځـي تـه روا نـده چـي بـيله دمـيړه داجـازې نـه نفلـي روژه ونيسـي، پـه بخـاري او مسـلم او نـورو (دحديـث کـتابونو کـي) له ابـو هريـره رضي الله عنه څخـه روايـت دی وايـي: چـي پيغمـبر ﷺ فرمايلي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِه»، وفي بعض الروايات عند أحمدَ وأبي داود: «إلاّ رَمَضَانَ».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: وهيڅ ښځې ته روا ندي چي (نفلي) روژه ونيسي، پداسي حال کي چي ميړه يې په کور کي وي، مګر دهغه په اجازه، او داحمد او ابو داود په بعضي رواياتو داسي فرمايي: مګر فرضي روژه، (يعني هغه بيله اجازي دميړه نيولای شي).

خو که چيري ميړه ورته دنفلي روژې نيولو اجازه وکړي، او يا په کور کي حاضر نه وي، او يا ميړه ونلري، نو ورته مستحب ده چي نفلي روژه ونيسي، خصوصاً په هغه ورځو کي چي روژه نيول يې مستحب وي، لکه ددوشنبي، او پنجشنبي ورځ، او دهري مياشتي نه دري ورځي، او دشوال شپږ ورځي، او دذي الحجې لسمه، او دعرفات ورځ، او دعاشوراء ورځ او ورسره يوه ورځ مخکي او يا وروسته. خو هغې ته نه ښايي چي نفلي روژه ونيسي او پر هغې باندي دفرضي روژې قضايي پاتي وي، نو اول به قضايي روژه نيسي، والله اعلم.

۴- که چيري حائضه ښځه په رمضان کي دورځي په مينځ له حيض نه پاکه شي، نو هغه پاتي ورځ دي روژه ونيسي، او بيا دي دهغه قضايي له هغو ورځو سره راوړي چي دحيض په حالت کي يې خوړلي دي، او دپاکيدلو وروسته دپاتي ورځي نيول دروژې دوخت داحترام په وجه په هغې فرض دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

اتم فصل

دښځي دحج او عمري احکام:

دبيت الله شريفي حج هر کال په اسلامي امت فرض کفائي دي، او پر هر هغه مسلمان باندي چي دحج دفرضيت شرطونه پکښي موجود وي، يو ځل په عمر کي حج کول فرض دي، او لدي نه اضافه مستحب او نفلي دي. حج داسلام دارکانو څخه يو رکن دی، او هغه وښځي ته دجهاد په عوض کي دی، لکه څنګه چي عائشه رضي الله عنها وايي: يَا رَسُولَ الله، هَلْ عَلَى النِّسَاءِ جِهَادٌ؟ قَالَ: «نَعَمْ، عَلَيْهِنَّ جِهَادٌ لا قِتَالَ فِيهِ: الْحَجُّ وَالْعُمْرَةُ»[1]، وللبخاري عنها أنها قالت: يَا رَسُولَ الله، نَرَى الْجِهَادَ أَفْضَلَ الْعَمَلِ، أَفَلا نُجَاهِدُ؟ قَالَ: «لَكِن أَفْضَلُ الْجِهَادِ حَجٌّ مَبْرُورٌ».

ترجمه: ای رسول الله ايا پر ښځو باندي جهاد شته؟ هغه وفرمايل: هو، پر هغوی باندي داسي جهاد دی چي جنګ به پکښي نه وي، هغه حج او عمره ده، او دبخاري په روايت کي

---

(۱) احمد، او ابن ماجه په صحيح سند سره روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عائشه رضي الله عنها وايي: اى رسول الله، مونږ جهاد دټولو اعمالو نه بهتر ګڼو، نو ايا جهاد ونكړو؟ پيغمبر ﷺ وفرمايل: ليكن بهترين جهاد نيك او قبول شوى حج دى.

او په حج كي دښځو لپاره خاص احكام دي، چي له هغي جملي نه دادي:

۱- دمَحرَم موجوديت: دنارينه او ښځي دحج كولو عام شرطونه دادي: اسلام، عقل، ازادي، بالغيدل، مالي قدرت او توانايي، او دښځي لپاره خاص شرط دمَحرَم موجوديت دى چي له هغې سره به وحج ته سفر كوي، او هغه به دښځي ميړه وي، او يا هغه څوك چي ابدي نكاح يي ورسره دنَسَب په وجه حرامه وي، لكه دهغې پلار، زوى، ورور، او يا هغه څوك چي نكاح يي ورسره په يوه مشروع او روا سبب حرامه وي، لكه دهغې رضاعي[1] ورور، او يا دمور ميړه (پلندر)، او دميړه زوى (دبني زوى).

او ددې خبري دليل هغه حديث دي چي ابن عباس عنهما رضي الله روايت كړى دى وايي چي له پيغمبر ﷺ نه يي

(۱) رضاعي ورور هغه ته وايي چي دواړو ديوي ښځي شودي رودلي وي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوريدلي چې په خطبه کي يې ويل: «لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ إِلاَّ وَمَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ وَلاَ تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ إِلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ» فَقَامَ رَجُلٌ فَقَالَ: يَا رَسُولَ اللَّهِ إِنَّ امْرَأَتِي خَرَجَتْ حَاجَّةً وَإِنِّي اكْتُتِبْتُ فِي غَزْوَةِ كَذَا وَكَذَا؟ قَالَ: «فَانْطَلِقْ فَحُجَّ مَعَ امْرَأَتِكَ»[1].

ترجمه: هيڅ سړی به له ښځې سره نه يو ځای کيږي، مګر دا چي دهغې مَحرَم به موجود وي، او هيڅ ښځه به بيله مَحرَم نه (يوازي) سفر نه کوي، نو يو سړی ودريد او ويي ويل: ای رسول الله! زما ښځه دحج په قصد له کور نه وتلې ده، او زه له فلانی غزا (جنګ) لپاره تعين شوی يم، پيغمبر ﷺ (ورته) وويل: لاړ شه او له خپلې ښځې سره حج وکړه.

او له ابن عمر رضي الله عنهما نه روايت دی وايي: پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثاً إِلاّ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ»[2].

ترجمه: ښځه به ددريو ورځو لپاره سفر نکوي، مګر دا چي مَحرَم به ورسره وي. او پدې باره کي ډېر حديثونه راغلي چي

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښځه منع کوي چې حج ته او یا بل ځای ته بیله محرم نه سفر وکړي، ځکه ښځه ضعیفه او کمزورې ده او په سفر کې درنګارنګ تکلیفونو او مشکلاتو سره مخامخ کیږي چې دهغو مخنیوی یوازې نارینه کولای شي، او لدي نه علاوه ښځي ته دفاسقانو لخوا هم تکلیف رسیدلای شي، نو ځکه دمحرم موجودیت ضروري دی ترڅو له دا ډول تکلیفونو نه دهغې ساتنه او حفاظت وکړي.

او کوم محرم چې باید دښځي سره په حج کي ملګری وي، دهغه لپاره شرط دادی چې عاقل، بالغ، او مسلمان وي، ځکه کافر داطمینان او اعتماد وړ ندی، او که چیري ښځه په دغه شرایطو سره محرم پیدا نکړي، نو ضرور به بل څوك مکلف کوي چې دهغي لپاره حج وکړي.

۲- که چیري حج نفلي وي نو دهغه لپاره یي دمیړه اجازه شرط ده، ځکه په حج کي دمیړه حق بیځایه کیږي، په مغني کي راغلي دي: میړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، ابن المنذر وایي: ټول هغه علماء چي زه پري علم لرم- پدي خبره متفق دي چي میړه کولای شي ښځه دنفلي حج نه منع کړي، او دا ځکه چي دمیړه حق پر ښځي فرض دی، نو ورته روا نده چي هغه پداسي کار سره ضایع کړي چي هغه فرض نه وي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه دبادار او مريي په شان[۱] (يعني لکه څنګه چې مريي ته روا نه دي چې دبادار فرضي حق په يو غير فرضي کار سره ضايع کړي).

۳- ښځه کولای شي چې دنارينه لپاره (په نيابت کي) حج او عمره وکړي، شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځې ته په اتفاق دعلماوو روا دي چې دبلې ښځې په عوض (نيابت) کي حج وکړي، لور يې وي او که بيله هغه نه بل څوك، او همدارنګه دڅلورو امامانو (ابو حنيفه، مالك، شافعي، او احمد) او اکثرو علماوو په نظر ښځې ته روا دي چې دسړي لپاره (په نيابت کي) حج وکړي، لکه څنګه چې پيغمبر ﷺ دخثعمي دقبيلې ديو ښځې په جواب کي چې ويل يې: يا رسول الله! پر بندګانو باندي دالله ﷻ دحج فريضه زما په پلار هم فرض شوې ده پداسي حال کي چې هغه زوړ او سپين ږيری، نو پيغمبر ﷺ هغې ته امر وکړ چې دخپل پلار په عوض (نيابت) کي حج وکړي، سره لدې چې دنارينه احرام دښځې تر احرام

---

(۱) المغني ۳/ ۲۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کامل دی[۱].

۴- که چیرې ښځې ته پداسې حال کې حیض یا نفاس راشي چې حج ته روانه وي، نو که داحرام په وخت کې وي، نو دا به دنورو پاکو ښځو په شان احرام تړي، ځکه داحرام دتړلو لپاره پاکوالی شرط ندی.

په مغني کې (ابن قدامه) وایي: او لنډه خبره داده چې دښځو لپاره دنارینه وو په شان داحرام په وخت کې غسل کول روا دي، ځکه دا هم یو دحج دافعالو نه دی، او غسل کول دحائضې او نفاس داره ښځې لپاره زیات دتاکید وړ دی، نظر په هغه حدیث چې پدې باره کې راغلی دی، جابر رضي الله عنه وایي: حَتَّى أَتَيْنَا ذَا الْحُلَيْفَةِ فَوَلَدَتْ أَسْمَاءُ بِنْتُ عُمَيْسٍ مُحَمَّدَ بْنَ أَبِي بَكْرٍ فَأَرْسَلَتْ إِلَى رَسُولِ اللَّهِ ﷺ كَيْفَ أَصْنَعُ؟ قَالَ: «اغْتَسِلِي وَاسْتَثْفِرِي بِثَوْبٍ وَأَحْرِمِي»[۲].

ترجمه: تر څو چې مونږ وذو الحليفي ته راغلو، نو له اسماء بنت عمیس نه محمد بن ابو بکر پیدا (تولد) شو، نو پیغمبر ﷺ

(۱) مجموع الفتاوی ۲۶/۱۳.

(۲) بخاري او مسلم روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته يې سرى واستوه چې پوښتنه ځنې وکړي چې څه وکړم؟ پيغمبر ﷺ ورته وويل: غسل وکړه، او (دويني په ځاى کې) کومه ټوټه کښيږده، او احرام وتړه. او له ابن عباس رضي الله عنهما له پيغمبر ﷺ نه روايت کوي چې فرمايي: «النُّفَسَاءُ وَالْحَائِضُ إِذَا أَتَـيَا عَلَى الْوَقْتِ يُحْرِمَانِ وَيَقْضِيَانِ الْمَنَاسِكَ كُلَّهَا غَيْرَ الطَّوَافِ بِالْبَيْتِ»(۱).

ترجمه: نفاس داره او حائضه ښځه چې کله وميقات(۲) ته راشي نو دواړه به احرام تړي، او دکعبې دطواف نه بغير به نور ټول (دحج او يا عمري) اعمال په ځاى کوي. او پيغمبر ﷺ وعائشې ته امر وکړ چې دحج داحرام لپاره غسل وکړي پداسي حال کې چې هغه حائضه وه(۳).

او دحائضې او نفاس داره ښځي داحرام لپاره په غسل کې حکمت دادى چې (دبدن) نظافت او صفايي يې وشي، او بد

---

(۱) ابو داود روايت کړى ى.

(۲) ميقات هغه معين ځاى ته وايي چې هلته احرام تړل کيږي، او له هغه نه بايد بيله احرامه څوك تير نشي.(ژباړن)

(۳) المغني ۳/۲۹۳-۲۹۴.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بويـي يـي لاړه شـي کـوم چي دخلکو ديوځای کيدو په وخت نورو تـه دتکليف سبب ګرځي، او نجاست يي له مينځه لاړ شي. او که چيري ورتـه داحـرام په حالت کي حيض يا نفاس راشي نو داحرام لـپاره څـه نقصـان نلري، او پـه خـپل احـرام کـي بـه پاتـه وي، او داحـرام دممـنوعـاتو نه به ځان ساتي، او دکعبي طواف به نه کوي تـر څو چي له حيض او نفاس نه پاکي شي او غسل وکړي، او که دعـرفات ورځ راشي او دوی پاکـي شـوي نه وي او دعمري احرام يـي تړلـی وي چـي وروسته بيا له هغـې سره حـج هم وکـړي، نو دوی بـه دعمري داحـرام برسيره دحـج احـرام تـړي (دحـج نيت بـه کوي) نو پدې سره به ددوی حج دقرَان[۱] حج وګرځي.

او دلـيل يـي دادی چـي عائشـې رضي الله عنها دعمـري احـرام تړلـی وو او حـيض يـي راغـی، نـو پيغمـبر ﷺ پداسـي حـال کـي ورغلـو چـي هغـې ژړل، پيغمـبر ﷺ ورتـه وويـل: «مَا يُبْكِيكِ؟ لَعَلَّكِ نُفِسْتِ؟ قَالَتْ: نَعَمْ، قَالَ: هَذَا شَيْءٌ قَدْ كَتَبَهُ اللَّهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ

---

(۱) دقرَان حـج هغـه دی پـه کـوم کـي چـي عمره او حـج پـه يوه احرام او يوه نيت سره وکړي شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ»[۱].

ترجمه: ولې ژاړې، شايد چې حيض به دي راغلی وي؟ هغې وويل: هو، پيغمبر ﷺ وفرمايل: دا شی الله ﷻ دادم عليه السلام په لوڼو باندي مقرر کړی دی، نو ته ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي نه طواف مه کوه. او دجابر رضی الله عنه په حديث کي چي بخاري او مسلم روايت کړی وايي: او پيغمبر ﷺ عائشې رضی الله عنها ته پداسي حال کي ورغلی چي هغې ژړل، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: «مَا شَأْنُك؟» قَالَتْ: شَأْنِي أَنِّي قَدْ حِضْتُ، وَقَدْ حَلَّ النَّاسُ وَلَمْ أَحْلِلْ وَلَمْ أَطُفْ بِالْبَيْتِ، وَالنَّاسُ يَذْهَبُونَ إِلَى الْحَجِّ الآنَ، فَقَالَ: «إِنَّ هَذَا أَمْرٌ كَتَبَهُ اللَّــهُ عَلَى بَنَاتِ آدَمَ فَاغْتَسِلِي ثُمَّ أَهِلِّي بِالْحَجِّ»، فَفَعَلَتْ وَوَقَفَتْ الْمَوَاقِــفَ حَــتَّى إِذَا طَهَرَتْ طَافَتْ بِالْكَعْبَةِ وَالصَّفَا وَالْمَرْوَةِ، ثُمَّ قَالَ: «قَدْ حَلَلْتِ مِنْ حَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ جَمِيعًا».

تــرجمه: تاته څه پېښ شوي؟ هغې وويل: زما حيض راغی، او ټولـو خلکـو ځانونـه حـلال کـړي دي (دعمـري احـرامونه يـي

---

(۱) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلاص کړي دي)، او ما لا څان ندی حلال کړی، او نه مي دکعبي طواف کړی دی، او خلك اوس حج ته روان دي، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: دا شی الله ﷻ دادم ؑ په لوڼو مقرر کړی دی، نو ته غسل وکړه، او بيا احرام وتړه، نو هغې احرام وتړی، او ټول افعال يي په ځای کړل، تر څو چي پاکه شوه نو بيا يي دکعبي طواف وکړ او دصفا ومروا سعي يي وکړه، نو پيغمبر ﷺ وفرمايل: (اوس نو) له حج او عمرې دواړو څخه حلاله شوې (ووتلې).

علامه ابن القيم وايي: صحيح او صريح احاديث پدي دلالت کوي چي عائشه رضی الله عنها اول دعمرې احرام تړلی وو او بيا چي کله يي حيض راغی نو پيغمبر ﷺ ورته امر وکړ چي دحج احرام وتړي، نو پدې سره يي حج دقرآن حج وګرځيد، نو ځکه خو پيغمبر ﷺ ورته وويل: «يَكْفِيكِ طَوَافُكِ بِالْبَيْتِ وَبَيْنَ الصَّفَا وَالْمَرْوَةِ لِحَجِّكِ وَعُمْرَتِكِ»(۱).

ترجمه: دکعبي (يو) طواف او دصفا او مروا (يوه) سعي ستا دحج او عمري (دواړو) لپاره تاته کفايت کوي.

---

(۱) تهذيب السنن ۲/۳۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۵- کوم کارونه چي ښځه يي بايد داحرام تړلو په وخت کي وکړي: ښځه بايد دنارينه په شان داحرام په وخت کي غسل وکړي، او دنوکونو په اخيستلو، او ويښتانو لري کولو او بد بويي ورکولو (خوشبويي وهلو) سره ځان پاك كړي، تر څو بيا داحرام په حال كي دې شيانو ته ضرورت پيدا نكړي، ځکه چي هغه وخت بيا دا کارونه کول ممنوع دي، او كه چيري دغو شيانو ته ضرورت نه وو نو کول يي حتمي ندي، او نه هغه داحرام دخصوصياتو څخه دي، او پروا نلري چي پداسي عطرونو سره ځان خوشبويه كړي چي تيز بوی ونلري، لکه عائشه رضي الله عنها چي وايي: كُنَّا نَخْرُجُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ إِلَى مَكَّةَ فَنُضَمِّدُ جِبَاهَنَا بِالسُّكِّ الْمُطَيَّبِ عِنْدَ الإِحْرَامِ فَإِذَا عَرِقَتْ إِحْدَانَا سَالَ عَلَى وَجْهِهَا فَيَرَاهُ النَّبِيُّ ﷺ فَلاَ يَنْهَانَا(۱).

ترجمه: مونږ به دپيغمبر ﷺ سره (ومكي) ته تللو او داحرام تړلو په وخت کي به مو په خپلو تنديو (وچولی) باندي مشك وهل، نو كله چي به له مونږ نه ديوې (بدن) خولې شو نو مشك به يي پر مخ راتوی شول، او هغه به پيغمبر ﷺ ليدل خو له هغه

---

(۱) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځخه يي نه منع کولو.

شوکاني وايي: دپيغمبر ﷺ سکوت ددې کار په جواز او روا والي دلالت کوي، ځکه چي هغه ديو ناروا او باطل کار باندي چپ نه پاتي کيږي[1].

۶- داحرام دنيت سره به هغه ځادري (بوقره) او نقاب ليري کړي چي اغوستي يي وي، او بوقره او نقاب هغه دي چي مخ پټوي او په هغه کښي دسترګو لپاره سوري وي چي ښځه له هغه نه ګوري، دليل يي دبخاري دا حديث دی: «لا تنتقب المحرمة»، يعني: احرام تړونکې ښځه به نقاب نه اچوي، او ځادري خو له نقاب نه هم زياته ده. او همدارنګه به دستکلي (دستکشي) هم ليري کوي که يي مخکي له احرام نه اغوستي وي، او دستکشي هر هغه شي ته وايي چي دلاسونو دپټولو لپاره په لاسونو اغوستل کيږي. او کله چي ښځه دبيګانه نارينه وو سره مخامخ شي نو خپل مخ به بيله نقابه او ځادري نه په کوم بل شي لکه پوړنۍ او يا جامې سره پټوي، او همدارنګه له بيګانه نارينه وو نه به خپل لاسونه بيله دستکلو نه په بل شي

---

(۱) نيل الاوطار ۱۳/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لکه خپله جامې سره پټوي، ځکه دښځي مخ او لاسونه عورت ګڼل کيږي، چې له بيګانه نارينه وو نه يې پټول فرض دي، که داحرام په حالت کې او يا په بل حالت کې.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: ښځه ټوله عورت ده، نو ځکه ورته روا دي چې دځان دپټولو لپاره جامې واغوندي، او دکجاوې له سيوري نه استفاده وکړي، خو پيغمبر ﷺ ښځه له نقاب او دستکلو اچولو نه منع کړي ده، او دستکلي هغه پوښونو ته وايي چې لاسونو ته اغوستل کيږي، او که ښځه خپل مخ پداسې جامه سره پټ کړي چې له مخ سره نه نښلي، نو دا په اتفاق (دعلماوو) سره روا ده، خو که له مخ سره نښليده نو صحيح داده چې دا هم روا ده، او ښځه مکلفه نده چې په لرګي يا لاس اويا بل شي سره جامه له خپل مخ نه ليري کړي (تر څو له مخ سره يې ونه نښلي)، ځکه پيغمبر ﷺ دښځي مخ او لاسونه يو شانتې ګڼلي دي، او دواړه دنارينه دبدن په شان دي نه دهغه دسر په شان، او دپيغمبر ﷺ ښځو به په خپلو مخونو جامه اچول بيله دي چې دهغه ليري والي په نظر کې ونيسي، او له علماوو نه هيڅ يوه له پيغمبر ﷺ نه ندي نقل کړي چې هغه فرمايلي دي: «إِحْرَامُ الْمَرْأَةِ فِي وَجْهِهَا».

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: دښځي احرام دهغې په مخ کي دی، بلکه دا دسلفو[۱] دبعضي علماوو قول دی.

علامه ابن القيم وايي: له پيغمبر ﷺ نه يوه کلمه هم په احرام کي دښځي دمخ دلوڅولو په فرضيت کي نده راغلې، او يوازي له نقاب نه منع راغلې ده.. او بيا وايي: له اسماء رضي الله عنها نه روايت دي چي هغي به داحرام په حال کي خپل مخ پټاوه، او عائشه رضي الله عنها وايي: كَانَ الرُّكْبَانُ يَمُرُّونَ بِنَا وَنَحْنُ مَعَ رَسُولِ اللَّهِ ﷺ مُحْرِمَاتٌ فَإِذَا حَاذَوْا بِنَا سَدَلَتْ إِحْدَانَا جِلْبَابَهَا مِنْ رَأْسِهَا عَلَى وَجْهِهَا فَإِذَا جَاوَزُونَا كَشَفْنَاهُ[۲].

ترجمه: سواره خلګ به زمونږ له خوا نه تيريدل پداسي حال کي چي مونږ به دپيغمبر ﷺ سره په احرام کي وو، نو کله چي به زمونږ سره مخامخ او نژدي شول نو زمونږ نه هري يوې به خپل څادر (پوړنۍ) دسر لخوا نه پر خپل مخ باندي را ځوړند کړ، او چي کله به له مونږ نه تير شول نو بيا به مو مخ لوڅ کړ.

---

(۱) سلف: وصحابه وو، تابعينو، تبع تابعينو او نورو داسلام داول عصر امامانو او سترو علماوو ته ويل کيږي.(ژباړن)

(۲) ابو داود روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو ای مسلماني احرام تړونکې خوري پوه شه چي تا ته دمخ او لاسونو پټولو اجازه نشته په هغه څه سره چي خاص دهغه لپاره جوړ (ګنډل) شوي وي، لکه نقاب او دستکلې (دستکشي)، او په تا باندي فرض دي چي له بيګانه (نا محرمه ناريـنه وو نه خپل مخ او لاسونه په خپل پوړني، يا جامي، او يا بل شي سره پټ کړې، او دداسي شي لکه لرګی، پټکی او يا بل څه استعمالول چي پوړنی له مخ نه ليري کړي تر څو ورسره ونه نښلي، دا کوم شرعي اصل نلري.

۷- وښځي ته روا دي چي داحرام په حال کي دخپلي خوښي سره هر نوع کالي واغوندي، چي زينت او ښکلا پکښي نه وي، او دناريـنه وو دکاليو سره مشابهت ونلري، او نه داسي تنګ وي چي دبدن اندامونه وښيي، او نه داسي نازك وي چي بدن نه پټوي، او نه داسي لنډ وي چي پښي او لاسونه يې تريـنه راووځي، بلکه ازاد پلن او ډبل کالي به وي.

ابن المنذر وايي: علماء پدي باندي اتفاق لري چي داحرام لرونکي ښځي لپاره دقميص، پرتوګ، څادر، او موزې اچول روا دي[۱].

(۱) المغني ۳۲۸/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ښځې ته ضروري نده چې کوم معين او خاص رنګ - مثلاً زرغون رنګ- کالي واغوندي، بلکه هغه رنګونه به اختياروي کوم چې معمولاً ښځې اغوندي لکه سور، زرغون، او تور، او کولای شي چې يو رنګ جامې په بل رنګ جامو سره بدلې کړي.

٨- او ښځې ته سنت دي چې داحرام نه وروسته په دومره ټيټ اواز سره لبيك ووايي چې يوازي يې خپله واوري. ابن عبد البر وايي: علماء اتفاق (اجماع) لري دښځې لپاره سنت طريقه داده چې خپل اواز پورته نکړي، يوازي به يې خپل ځان ته اوروي، او دفتنې دډار او ويرې په وجه ورته اواز پورته کول مکروه دي، نو ځکه خو ورته اذان کول او اقامت ويل روا ندي، او په لمانځه کې به (دسهوي په صورت کې وامام ته) دفتح ورکولو او خبرولو لپاره لاسونه ټکوي (پړقکوي)، او (دنارينه وو په شان به) تسبيح نه وايي[(١)].

٩- په ښځې باندې په طواف کې پوره ستر کول او ځان پټول فرض دي، او دا چې اواز به نه پورته کوي، او سترګې به

---

(١) المغني ٢/ ٣٣٠-٣٣١.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(له حرامو کتلو څخه) ساتي، او دنارينه وو سره به ډکې نه وهي يعني ګڼه به نه جوړوي، خصوصاً دحجر اسود او رکن يماني په حصه کي، او دکعبي څخه ليري دمطاف[1] په اخيري حصه کي له نارينه څخه ګوښه طواف کول ورته بهتر او افضل دي له هغه طواف نه چي دنارينه وو په ازدحام کي يي وکعبي ته نژدي وکړي، ځکه له نارينه وو سره ځنګ او ډکي وهل (يعني ګڼه جوړول) حرام دي، پدي چي هغه دفتني سبب ګرځي، او وکعبي ته نژدي والي او دحجر اسود مچول دواړه دامکان په صورت کي سنت دي، نو دسنت لپاره به حرام او ناروا کار نکوي، بلکه پداسي حالت کي هغه دښځي په حق کي سنت ندي، او هغې ته سنت طريقه داده چي کله ورته مخامخ شي يوازي اشاره ورته وکړي.

امام نووي وايي: زمونږ علماء وايي: وښځو ته دحجر اسود مچول مستحب ندي، او حتى مسه کول (لاس وروړل) هم ورته مستحب ندي، مګر په هغه حالت کي چي مطاف (دطواف ځاى) دشپي لخوا او يا بل وخت کي خالي وي، ځکه پدي کي

---

(۱) مطاف: دکعبي شاوخوا هغه منطقي ته وايي چي خلګ پکښي طواف کوي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځو او دنورو خلکو لپاره تکليف دی[(۱)].

او په مغني کي وايي: وښځي ته په شپه کي طواف کول مستحب دي، ځکه په هغه کي دښځي ستر زيات وي، او ازدحام هم کم وي، نو کولای شي چي وکعبي ته نژدي شي او حجر اسود مسه کړي[(۲)].

۱۰- په مغني کي وايي: دښځو طواف او دهغوی (دصفا او مروا) سعي ټوله د(عادي) تګ په شکل ده، ابن المنذر وايي: دعلماوو پدي اتفاق دی چي په ښځو باندي دکعبي په طواف (په اولو دريو دَورو) او صفا ومروا کي منډه وهل (رَمَل) نشته، او نه پري اوږه لوځول (اضطباع) شته، ځکه له هغه نه مقصد دطاقت او قوت ښکاره کول دي، او دا دښځو په حق کي نشته، ځکه دهغوی لپاره ستر پکار دی، او په منډه وهلو ږو اوږو لوځولو کي دبدن لوڅيدل دي[(۳)].

۱۱- دحج هغه اعمال چي بايد حائضه ښځه يي وکړي، او

(۱) المجموع ۳۷/۸.

(۲) المغني ۳۳۱/۳.

(۳) المغني ۳۹۴/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه چي بايد ويي نکړي تر څو پاکه شي: حائضه ښځه دحج اعمال ټول تر سره کولای شي، لکه احرام تړل، په عرفات ودريدل، مزدلفي ته تلل، دجمرو ويشتل، خو دکعبي طواف به نکوي تر څو چي پاکه شي، څکه عائشه رضی الله عنها چي کله يي حيض راغی نو پيغمبر ﷺ ورته وفرمايل: «افْعَلِي مَا يَفْعَلُ الْحَاجُّ غَيْرَ أَنْ لاَّ تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَطْهُرِي»[1].

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي پاکه شي. او دمسلم په روايت کي داسي راغلي دي: «فَاقْضِي مَا يَقْضِي الْحَاجُّ، غَيْرَ أَنْ لا تَطُوفِي بِالْبَيْتِ حَتَّى تَغْتَسِلِي».

ترجمه: ټول هغه افعال په ځای کړه کوم چي يو حاجي يي کوي، خو دکعبي طواف مه کوه، تر څو چي غسل وکړي.

شوکاني وايي: پدي حديث کي دحائض ښځي لپاره دطواف کولو څخه ښکاره منع راغلي ده تر څو چي وينه يي بنده شي او غسل وکړي، او منع (او نهي) دفساد او باطليدو

(۱) بخاري اومسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

تقاضا کوي، نو دحائضې ښځې طواف کول باطل دي، او دا داکثره علماوو قول (نظر) دی[۱].

او دصفا ومروا په مینځ کې به سعي هم نکوي، ځکه سعي دطواف څخه وروسته وي، او پیغمبر ﷺ هیڅکله مخکې له طواف نه سعي نده کړې.

امام نووي وایي: فرعي مساله: که څوك له طواف نه مخکې سعي وکړي نو زمونږ په نزد یې سعي نه صحیح کیږي، او دا داکثرو علماوو قول دی، او مخکې مو وویل چې ماوردي پدې مساله کې دعلماوو اجماع نقل کړیده، او دا دمالك او ابو حنیفه او احمد مذهب هم دی، او ابن المنذر له عطاء او داهل حدیث له بعضې علماوو نه نقل کړې دي چې نومړې سعي صحت لري، دا قول زمونږ علماوو له عطاء او داود نه نقل کړی دی.

زمونږ دلیل دادی: چې پیغمبر ﷺ دطواف نه وروسته سعي وکړه، او ویې فرمایل: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ».

---

(۱) نیل الاوطار ۴۹/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: خپل د حج اعمال او مناسك لما نه واخلي (لما نه يي زده كړى)، او د ابن شريك رضي الله عنه حديث چي وايي: خَرَجْتُ مَعَ النَّبِيِّ ﷺ حَاجًّا فَكَانَ النَّاسُ يَأْتُونَهُ فَمِنْ قَائِلٍ: يَا رَسُولَ اللَّه، سَعَيْتُ قَبْلَ أَنْ أَطُوفَ، أَوْ قَدَّمْتُ شَيْئًا أَوْ أَخَّرْتُ شَيْئًا، فَكَانَ يَقُولُ: «لاَ حَرَجَ، لاَ حَرَجَ إِلاَّ عَلَى رَجُلٍ اقْتَرَضَ عِرْضَ رَجُلٍ مُسْلِمٍ وَهُوَ ظَالِمٌ، فَذَلِكَ الَّذِي هَلَكَ وَحَرِجَ»[1].

ترجمه: زه د پيغمبر ﷺ سره مي د حج لپاره سفر وکړى، نو خلك ورته راتلل، چا به ويل: اى رسول الله له طواف نه مخكي مي د صفا و مروا سعي وكړه، او يا مي څه شى وروسته وكړى، او يا مي مخكي وكړى، نو پيغمبر ﷺ به ويل: چي هيڅ پروا (ګناه) نشته، مګر په هغه چا باندي چي د يو مسلمان حق (او يا د هغه عزت) يي په ظلم سره واخيست (او پايماله يي كړ)، نو همدا شخص هلاك شو او په ګناه كي ولويدى. نو پدې حديث كي د دي خبري چي وايي: له طواف نه مخكي مي سعي وكړه،

(١) ابو داود پداسي سند سره روايت كړى چي د سند راويان يي ټول د بخاري او مسلم له راويانو نه دي ما سوا د اسامه بن شريك څخه.

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی داده چي دطواف قدوم نه وروسته او له فرض طواف نه مخکي مي سعي وکړه، او خطابي هم دحديث همداسي معنی کړيده[۱].

زمونږ استاذ شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: پوه شه چي اکثر علماء پدي نظر دي چي سعي يوازي له طواف نه وروسته صحيح کيږي، نو که له طواف نه مخکي سعي وکړي داکثره علماوو په نظر صحيح نده، چي له هغه جملي څلور امامان هم دي، او ماوردي او نورو پدي باره کي دعلماوو اجماع نقل کړي ده، او بيا يې دنووي مخکينی قول او دهغه لخوا دابن شريك دحديث جواب يې ذکر کړ، او بيا وايي: نو هغه دا خبره: چي مخکي له طواف نه (مي سعي وکړه) يعني: مخکي له فرضي طواف نه چي رکن دی، او دا ددي نفي نکوي چي سعي به يې دطواف قدوم[۲] نه وروسته

(۱) المجموع ۸۲/۸.

(۲) طواف قدوم: هغه طواف دی چي دعمري او يا دحج دټولو اعمالو نه مخکي کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کړې وي کوم چې رکن ندی[۱].

په مغني کي وايي: سعي دطواف تابع ده، او له هغه نه مخکي طواف کولو نه بغير صحيح نده، نو که له طواف نه مخکي يي سعي وکړه نه صحيح کيږي، او دا دمالك، شافعي، او احنافو نظر دی، او عطاء وايي: (له طواف نه مخکي سعي) روا ده، او له احمد نه روايت دی چي وايي: که يي په هيره سره وکړه، روا ده، او په قصد سره وي نده روا، ځکه له پيغمبر ﷺ نه چي کله دهيري او ناپوهي په صورت دتقديم او تاخير پوښتنه وشوه، نو فرمايل به يي: چي «لاحرج» يعني څه پروا او ګناه نشته.

او داول قول دليل دادی چي پيغمبر ﷺ له طواف نه وروسته سعي کړي ده، او بيا يي فرمايلي دي: «لِتَأْخُذُوا عَنِّي مَنَاسِكَكُمْ» يعني: له مانه دخپل حج مناسك او اعمال واخلی او زده يي کړی[۲].

---

(۱) اضواء البيان ۵/۲۵۲.

(۲) المغني ۵/۲۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو له مخکي خبرو نه دا معلومه شوه چي په کوم حديث چي داول قول خاوندان استدلال کوي او وايي چي سعي له طواف نه مخکي روا ده، نومړي حديث پدي خبره دلالت نکوي، ځکه حديث دوه احتماله لري: يا خو حديث دهغو کسانو په باره کي دی چي دفرضي طواف نه مخکي سعي وکړي، خو له هغه نه مخکي يي دطواف قدوم لپاره سعي کړي وي، نو سعي يي له طواف نه وروسته راغله (نه مخکي)، او يا دهغه کسانو په باره کي دی چي په هيره او ناپوهي سره بيله قصده (له طواف نه مخکي سعي وکړي).

او ما پدي مسأله کي پدي وجه اوږد بحث وکړ، چي اوس داسي کسان پيدا شويدي چي دطواف نه مخکي مطلقاً سعي کول روا بولي او پدي سره فتوا ورکوي، والله المستعان.

پاملرنه:

که ښځي ته له طواف نه وروسته حيض راشي، نو پدي حالت کي به سعي کوي، ځکه دسعي لپاره پاکوالی او اودس شرط ندی، په مغني کي وايي: اکثره علماء دا نظر لري چي دصفا او مروا دسعي لپاره اودس شرط ندی، او لدي جملي نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

عطاء، مالك، شافعي، ابو ثور، او احناف دي.. او بيا وايي: ابو داود وايي: ما له احمد نه اوريدلي دي چي ويل يي: کله چي ښځه دکعبي طواف وکړي، او بيا حيض ورته راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، بيا دي منی ته ولاړه شي، او له عائشي او ام سلمه رضي الله عنها نه روايت دی چي دوی دوو ويلي دي: کله چي ښځه دکعبي طواف او دوه رکعته لمونځ وکړي، او بيا يي حيض راشي، نو دصفا او مروا سعي دي وکړي، دا خبره اثرم روايت کړيده[(۱)].

۱۲- وښځو ته له مزدلفي نه دضعيفه او کمزوره حاجيانو سره يو ځای دسپوږمۍ دلويدو نه وروسته راوتل، او منی ته په ررسيدو سره لوی شيطان ويشتل روا دي، تر څو په ازدحام (ګڼه ګوڼه) کي ګير نشي.

موفق ابن قدامه په مغني کي وايي: څه باك نشته چي ضعيفه حاجيان او ښځي مخکي له مزدلفي نه ووځي، او عبد الرحمن بن عوف او عائشه رضي الله عنها له هغو کسانو نه وو

---

(۱) المغني ۲۴۶/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

چي خپل دکور کمزوري به يي مخکي ومنی ته استول، او دا دعطاء، ثوري، شافعي، ابو ثور، او احنافو قول دی، او زمونږ له معلومات سره ځوك ددي خبري مخالف نشته، او پدي کي دهغوی لپاره اسانتيا او دازدحام دتکليف نه خلاصون، او دپيغمبر ﷺ دسنت متابعت دی[۱].

امام شوکاني وايي: دلائل پدي دلالت کوي چي دشيطانانو ويشتلو وخت دهغه چا لپاره چي رخصت[۲] ورته نه وي دلمر ختلو نه وروسته دی، او دچا لپاره چي رخصت او اجازه شوي وي لکه ښځي او ضعيفه او کمزوري حاجيان، نو هغوی ته دلمر ختلو نه مخکي روا دی[۳].

امام نووي وايي: شافعي او دمذهب علماء وايي: دښځو او نورو ضعيفه حاجيانو لپاره سنت طريقه داده چي له مزدلفي نه

---

(۱) المغني ۲۸۶/۵.

(۲) رخصت دې ته وايي چي شريعت دتکليف او عذر په وجه په حکم کي اسانتيا راولي، لکه د ښځو او ضعيفو کسانو لپاره د مزدلفې څخه په نيمه شپه کي راوتل او شيطانان ويشتل.(ژباړن)

(۳) نيل الاوطار ۷۰/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ومنى ته دنيمي شپي نه وروسته او له سهار نه مخکي لاړ شي، تر څو دخلکو دبير وبار (ګڼي) نه مخکي لوى شيطان وولي [1]، او بيا يي پدي باره کي راغلي احاديث ذکر کړل.

۱۳- ښځه به دحج او عمري داحرام نه دوتلو لپاره به دخپل سر ويښتـه دګوتو دسرو په اندازه لنډوي، او دسر خرَيَل (کَلَول) ورتـه روا نـدي، او دګوتـو سرونه دګوتـي دلـوړ (اوچت) بـند نـه پورته حصه ده.

په مغني کي وايي: دښځي لپاره شرعي طريقه دويښتانو لنډول دي، نه خريل، او پدي کي دعلماوو اختلاف نشته، ابن المنذر وايي: علماوو پدي اتفاق کړى دى، او دا ځکه چي خريل دښځي په حق کي مُثلَه [2] ګڼل کيږي، له ابن عباس نه روايت دى وايي: پيغمبر ﷺ فرمايي: «لَيْسَ عَلَى النِّسَاءِ حَلْقٌ، إِنَّمَا عَلَى

---

(۱) المجموع ۱۲۵/۸.

(۲) مُثلَه: دي ته وايي چي دچا يو اندام پري کړي شي، لکه غوږ، پوزه، او لاس.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّسَاءِ التَّقْصِيرُ»[(١)].

ترجمه: پر ښځو باندي (دويښتو) خريل نشته، پر ښځو باندي يوازي (دويښتو) لنډول دي.

علي رضي الله عنه وايي: نَهَى رَسُولُ اللهِ ﷺ أَنْ تَحْلِقَ الْمَرْأَةُ رَأْسَهَا[(٢)].

ترجمه: پيغمبر ﷺ ښځه دخپل سر خريلو (کلولو) نه منع کړيده. او احمد به ويل: ښځه دهري کوڅۍ نه دګوتي دسرونو په اندازه لنډوي، او دا دابن عمر، شافعي، اسحاق، او ابو ثور قول (نظر) دی. ابو داود وايي: له احمد نه مي اوريدلي چي پوښتنه څني وشوه چي آيا ښځه به ټول سر نه کَمَوي؟ (يعني له ټولو نه به دګوتو دسرونو په اندازه اخلي؟) ويل يي: هو، ويښته به دسر مخي ته راټول کړي، او بيا به دويښتو دسرونو نه دګوتو دسرونو په اندازه اخلي او لنډوي به يي[(٣)].

---

(١) ابو داود روايت کړی دی.

(٢) ترمذي روايت کړی دی.

(٣) المغني ٥/٣١٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امـام نـووي وايي: علماء پدي خبره متفق دي چي ښځه دسر په خـريلو سـره مکلفـه نده، بلکه دهغي لپاره يوازي دسر ويښتـه لـنډول دي... ځکـه (خـريل) دهغـي په حق کـي بدعـت دی او پـه هغه کي مُثله هم ده"[1].

۱۴- حائضـه ښځـه چي کله اخيرنی شيطان وولي او ويښتـه لـنډ کـړي، نـو لـه احرام نـه وځـي (حلالـيږي)، او کـوم شـيان چـي داحـرام په وخت کي پري حرام وو، هغه ورته روا کـيږي، خو ميړه تـه لانـده روا، نـو هغـه بـه لـه ځان سـره ديـو ځـای کـيدلو تـه نـه پريږدي، تـر ځـو چـي فرضـي طواف وکړي، او کـه پـه دغـه حالت کـي جمـاع او يوځـايوالی ورسـره وکړي نو فديه پري لازميږي، او هغـه يـو پسـه پـه مکـه کـي حلالـول او دحـرم پـه مسـکينانو بـه يـي تقسيموي، ځکه دا کار داول حلالوالي[2] نه وروسته شوی دی.

---

(۱) المجموع ۸/۱۵۰-۱۵۴.

(۲) اول حلالوالی هغه دی چي دفرضي طواف نه مخکي ځان لـه احرام نـه وباسـي، او دوهـم او اخيرنی حلالوالـی هغـه وخـت وي چـي فرضـي طـواف وکړي، او ټول مناسك او اعمال يي پوره شي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

۱۵- که ښځي ته دفرضي طواف نه وروسته حيض راشي، نو په هغي باندي درخصت طواف[۱] نشته، او کولای شي چي هر وخت وغواړي سفر وکړي، عائشه رضی الله عنها وايي: حَاضَتْ صَفِيَّةُ بِنْتُ حُيَيٍّ بَعْدَ مَا أَفَاضَتْ قَالَتْ: فَذَكَرْتُ ذَلِكَ لِرَسُولِ اللَّه ﷺ فَقَالَ: «أَحَابِسَتُنَا هِيَ؟» قُلْتُ: يَا رَسُولَ اللَّهِ، إِنَّهَا قَدْ كَانَتْ أَفَاضَـــتْ وَطَافَتْ بِالْبَيْتِ، ثُمَّ حَاضَتْ بَعْدَ الإِفَاضَةِ، فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «فَلْتَنفِرْ إِذَنْ»[۲].

ترجمه: صفيه د حيي لور ورسته لدي چي فرضي طواف يي وکړ حيض يي راغی، نو دا خبره مي وپيغمبر ﷺ ته وکړه، نو ويي فرمايل: آيا هغه مونږ له سفر کولو نه راګرځوي؟ ورته ومي ويل: ای رسول الله هغي فرضي طواف کړی دی، او بيا يي دطواف نه وروسته حيض راغلی دی، نو ويي فرمايل: نو بيا خو دي سفر وکړي.

---

(۱) طواف وداع هغه طواف چي دمکي څخه دوتولو نه مخکي کيږي، او بيا وحرم ته نه راځي، او هغه ته (طواف وداع) هم وايي.(ژباړن)

(۲) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابن عباس روايت دی وايي: وخلکو (حاجيانو) ته امر شوی چې اخيرنی کار به يې دکعبې طواف وي، خو له حايضې ښځې نه دا کار تخفيف شوی دی (يعني په هغه مکلفه نده)[1]،

او همدارنګه وايي: پيغمبر ﷺ حايضې ښځې ته دا اجازه کړې ده چې له طواف وداع نه مخکې له مکې نه ووځي، که يې فرضي طواف کړی وي[2].

امام نووي وايي: ابن المنذر ويلي دي: او اکثره علماء په همدې نظر دي، لکه: مالك، اوزاعي، ثوري، احمد، اسحاق، ابو ثور، ابو حنيفه او نور[3].

په مغني کې وايي: دا دښارونو[4] داکثره علماوو نظر دی.

او وايي: او دنفاس داره ښځې حکم دحايضې په شان دی، ځکه

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(۲) احمد روايت کړی دی.

(۳) المجموع ۲۸۱/۸.

(٤) دښارونو نه مراد: مکه، مدينه، کوفه، بصره، او بغداد دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دنفاس او حيض احکام په فرضياتو او مُسقِطاتو[(۱)] کي يو شان دی[(۲)].

۱۶- ښځي ته له مَحرَم سره دمسجد نبوي زيارت دلمونځ او دوعا کولو لپاره مستحب دی، خو دپيغمبر ﷺ دقبر زيارت ورته روا ندی، ځکه دا دقبرونو له زيارت نه منع شويده.

شيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ رحمت الله عليه دسعودي عربستان مفتي وايي: او صحيح خبره داده چي ښځه دپيغمبر ﷺ له زيارت نه منع ده، له دوو وجهو نه:

اول: عام دلائل (پدي باره کي)، او منع چي کله عامه وي نو هيچا ته يي تخصيص کول بيله دليل نه روا ندي، او (دمنعي علت (دکوم له وجهي نه چي ښځه له دقبرونو دزيارت نه منع شويده) پدي مساله کي موجود دی...[(۳)].

---

(۱) مُسقِطات هغه شيانو او اسبابو ته وايي چي کوم شرعي حکم ساقط کړي.(ژباړن)

(۲) المغني ۴۶۱/۳.

(۳) مجموع فتاوی الشيخ محمد بن ابراهيم ال الشيخ ۲۳۹/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

شـيخ عـبد العزيـز بـن بـاز رحمـت الله علـيه دپيغمـبر ﷺ دزيـارت کولـو پـه باره کـي دهغـه چـا لـپاره چـي دمسـجد نـبوي زيـارت وکړي وايـي: او دا زيـارت يـوازي دناريـنه وو لـپاره روا دی، او دښځو لـپاره دهـيڅ قـبر زيارت روا ندی، لکه څنګه چي دپيغمـبر ﷺ نـه راغلي دي چي هغه په هغه ښځو لعنت ويلی دی چـي دقـبرونو زيـارت کـوي، او پـه هغـو کسـانو چـي پـه قـبرونو باندي مسجدونه جوړوي، او څراغونو او شمعونه پکښي بلَوي.

امـا مديـني مـنوري تـه پـدي قصـد تلـل چي په مسجد نبوي کـي لمونـځ او دوعـا او نور طاعـتونه ـچي په نورو مسـجدونو کي روا دي- وکړي، نو دا دټولو لپاره روا دي[(۱)].

---

(۱) التحقـــيق والايضاح لكثير من مسائل الحج والعمرة والزيارة على ضوء الكتاب والسنة ص۱۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نهم فصل

دمشترک ژوند او دنکاح دعقد څخه مربوط احکام

الله ﷻ فرمايي: ﴿وَمِنْ آيَاتِهِ أَنْ خَلَقَ لَكُم مِّنْ أَنفُسِكُمْ أَزْوَاجًا لِّتَسْكُنُوا إِلَيْهَا وَجَعَلَ بَيْنَكُم مَّوَدَّةً وَرَحْمَةً إِنَّ فِي ذَلِكَ لَآيَاتٍ لِّقَوْمٍ يَتَفَكَّرُونَ﴾ [د الروم سورت: ۲۱ آيت].

ترجمه: او دالله ﷻ (دقدرت) له نښو (څخه دادي) چي تاسو ته يي ستاسو له جنس نه ښځي پيدا کړي، تر څو له هغوی سره آرام پيدا کړی، او ستاسو په مينځ کي يي مينه او مهرباني پيدا کړيده، بيشکه پدي کي (دالله دقدرت) نښي دي دهغه کسانو لپاره چي (دالله په مخلوقاتو) کي فکر کوي.

او فرمايي: ﴿وَأَنكِحُوا الْأَيَامَى مِنكُمْ وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾ [د النور سورت: ۳۲ آيت].

ترجمه: او واده (نکاح) کړی بي خاونده ښځي او بي ښځو سړي، او نيک خويه مريان او مينځي خپل، که (هغوی) فقيران

(c) ketabton.com: The Digital Library

وي نو الله به له خپل فضل نه هغوی غنيان کړي، او الله دلوی فضل خاوند او ډير پوه دی.

امام ابن کثير رحمت الله عليه وايي: دا په واده کولو سره امر دی، او بعضي علماء هغه په هر هغه چا چي قدرت يي لري فرض ګڼي، او پدي حديث استدلال کوي: «يَا مَعْشَرَ الشَّبَابِ مَنْ اسْتَطَاعَ مِنكُمْ الْبَاءَةَ فَلْيَتَزَوَّجْ وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ فَعَلَيْهِ بِالصَّوْمِ فَإِنَّهُ لَهُ وِجَاءٌ»، بخاري او مسلم له ابن مسعود نه روايت کړی دی.

ترجمه: ای ځوانانو څوك چي له تاسو نه دجماع کولو توان (او دهغه مصارف او خرچه) ولري، نو واده دي وکړي، ځکه هغه سترګي (له حرامو نه) پټوي، او (دانسان) فرج او شرمګاه (له حرامو) نه ساتي، او څوك چي توان ونلري، نو روژه دي ونيسي، ځکه هغه دده لپاره (له حرامو نه) دساتني وسيله ده.

او بيا يي دا خبره وکړه چي واده دغني کيدلو سبب دی، ځکه الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاءَ يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ﴾، او دابو بکر الصديق رضي الله عنه دا وينا يي ذکر کړه چي وايي: دالله دامر اطاعت وکړی چي تاسو ته يي په نکاح کولو امر کړی، تر څو هغه خپله وعده تاسو ته پر ځای کړي، او غنيان به مو کړي،

(c) ketabton.com: The Digital Library

الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾.

ابن مسعود وايي: غنى او ثروت په نكاح كي ولټوئ، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِن يَكُونُوا فُقَرَاء يُغْنِهِمُ اللَّهُ مِن فَضْلِهِ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ﴾، ابن جرير روايت كړى، او بغوي هم له عمر ﷺ نه همداسي روايت كړى دى[١].

شيخ الاسلام ابن تيمه وايي: الله ﷻ مومنانو ته نكاح كول او طلاق وركول، او دطلاق شوي ښځي سره دوباره نكاح كول رواكړيدي وروسته لدي نه چي بل ميړه يي كړى وي، او نصرانيانو[٢] په يو بل باندي نكاح كول حرام كړيدي، او چا چي يي نكاح روا كړي، نو طلاق يي ورته ندى روا كړى، او يهودو[٣] طلاق روا كړى، خو هغه طلاق شوي ښځه چي له بل ميړه سره يي نكاح كړي وي، نو دهغه نكاح كول داول ميړه لپاره روا نه بولي، او په نصرانيانو كي طلاق نشته، او يهودو

---

(١) تفسير ابن كثير ٥/٩٤-٩٥، د دار الاندلس چاپ.
(٢) نصرانيان دعيسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل كيږي.(ژباړن)
(٣) يهود دموسى عليه السلام د دين پيروانو ته ويل كيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کي که ښځه له طلاق نه وروسته بل ميړه وکړي، نو بيا داول ميړه لپاره رجوع کول او دوباره دهغې په نکاح کول روا نه بولي، او الله ﷻ مومنانو ته پورتني دواړه کارونه روا کړيدي[۱].

امام ابن القيم رحمت الله عليه دجماع دفوائدو په باره کي چي دنکاح دمقصدونو نه يو مقصد دی داسي وايي: څکه جماع په اصل کي ددريو اصلي مقصدونو لپاره ده:

اول: دنسل ساتل، او دانساني اصل ساتل تر څو هغه عدد پوره شي کوم چي الله ﷻ يي پدي دنيا پيدا کيدل غواړي.

دويم: دهغه اوبو ويستل کوم چي دننه پاتي کيدل يي ټول بدن ته زيان رسوي.

دريم: شهوت پوره کول، او لذت اخيستل، او د(نکاح) دنعمت په خوند پوهيدل.

نو په واده کي ډيري لويي ګټي شته چي له ټولو نه زياتي مهمي ګټي دادي:

په هغه کي له زنا څخه ليري والی، او دحرامو څخه دسترګو ساتل دي.

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/۹۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داولاد پيداکيدل، او دنسب ساتل.

دميړه او ښځي په مينځ کي سکون او روحي ارامي مينځ ته راتلل.

دميړه او ښځي تر مينځ تعاون او همکاری دصالح او نيکي کورنۍ جوړول، کومه چي داسلامي ټولني په جوړښت کي يوه مهمه خښته ده.

دميړه لخوا نه دښځي سرپرستي او حفاظت، او دښځي لخوا دکور کارونه کول، او په ژوند دخپلي وظيفي په صحيح او طبيعي ډول پر ځای کول، نه هغسي چي دښځي او ټولني دښمنان وايي چي ښځه دکور نه بهر کار کي دسړي سره يو شانتي شريکه ده، نو ځکه خو يي ښځه له کور نه وويستله، او له خپلي اصلي او طبيعي وظيفي نه يي محرومه کړه، او دهغي کار يي بل چا ته وسپاره، چي پدي ډول دکورنۍ نظم ګډوډ شي، او دميړه او ښځي په مينځ کي دغلط فهمي او مشکلاتو درامينځ ته کيدلو سبب وګرځي، چي دهغه په وجه په اکثره وختونو کي دوی په خپلو کي سره جلا شوي او بيل شوي، او يا خو دمشکلاتو او مصيبتونو او جنجالونو سره يو ځای پاته دي.

زمونږ استاذ محمد امين الشنقيطي وايي: پوه شه -الله دي ما او تا ته دهغه څه توفيق راکړي چي هغه يي خوښوي او

(c) ketabton.com: The Digital Library

پرې راضي دی- چې دا دکفارو غلط او شوم نظر او داحساس، عقل، اسماني وحې، او دالهي شريعت مخالف فکر چې وايي ښځه او نر په ټولو احکامو او ډګرونو کې سره برابر دي، چې پدې نظر کې دومره فساد او دټولنې دنظم خرابوالی او ګډوډ کېدل دي چې له هيچا نه پټ ندي، مګر هغه چا نه چې دبصيرت سترګې يې الله ړندې کړې وي، او دا ځکه چې الله ﷻ ښځې ته خاص خويونه او صفتونه ورکړي چې په هغه سره کولای شي دټولنې دجوړولو په بيلابيلو اړخونو کې داسې برخه واخلي چې هغه دنورو لپاره نه ښايي، لکه دماشوم په ګېډه کېدل، لنګېدل، ماشوم ته شودې ورکول، داولادونو تربيه کول، دکور خدمت کول، او دکور کارونه لکه پخلی، اوړه ميشتول، جارو کول، او داسې نور، او دبشري ټولنې لپاره دداسې خدمتونو کول په کور کې دننه او د خپل پت، عزت، شرف، اخلاقو او انساني ارزښتونو په ساتلو سره دنارينه دهغه خدمتونو نه کم ندي کوم چې يې له کور نه بهر سرته رسوي. نو ددې جاهلانو او پست مشريه کافرانو او ددوی دپيروانو دا ګمان غلط دی چې وايي: ښځه دنارينه په شان دکور نه بهر دکار کولو حق لري، سره لدې چې ټولو ته معلومه ده- چې ښځه دحَمَل (چې ماشوم يې په ګېډه کې وي)، او ماشوم ته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دشودو ورکولو او نفاس په وخت کي نشي کولای داسي کار وکړي چي معمولي تکليف پکښي کي وي، نو که چيري دا او ميړه يي له کور نه ووځي، نو دکور کارونه لکه دوړو ماشومانو ساتل، او دتي ماشوم ته شودي ورکول، دناريينه لپاره چي کله له کار نه راشي دخوراك څښاك برابرول، دا ټول کارونه به ضايع او په ځای پاتي شي، او که چيري ددي کارونو لپاره يو کس په مزدوري راوستل شي نو دا کس به پدي کور کي دهماغه ښځي په شان (دبهر له کار نه) بيکاره پاتي شي له کوم نه چي دکور ښځه تښتيدلي وه، نو نتيجه به هماغه اولنۍ خبره وي، سربيره پر دي چي دښځي په وتلو او کار کولو کي ددين او اخلاقو او عزت بربادېده هم دي[۱].

نو ای مسلماني خوري له الله نه وويرېږه او په دغه مغرضانه او چلناکه افکارو مه تيروځه، ځکه دهغو ښځو واقعيت کوم چي په دغسي افکارو غوليدلي ډير ښه شاهد دی ددي افکارو په فساد او ناکامي باندي، او تجربه ډير ښه دليل دی.

مسلماني خوري که ته ښه ځواني لرې نو دواده کوښښ

---

(۱) اضواء البيان ۴۲۲/۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړه، او هغه دتعليم دتکميل په وجه او يا دکار او وظيفي په وجه مه ځنډوه، بې شکه کامياب واده کي ستا نيکبختي او وراحت دی، او هغه د هر تعليم او وظيفي عوض دی، او دهغه نه هيڅ تعليم او وظيفه څومره چي اوچته هم وي نشي عوض کيدلای. خپل دکور خدمت وکړه، او اولادونه تربيه کړه، او همدا ستا دژوند اساسي او ګټوره وظيفه ده. له هغه نه سوا په بل کار پسي مه ګرځه، ځکه بل هيڅ کار دهغه ځای نه نيسي، او دصالح سړي سره دواده کولو نه ډډه مکوه، ځکه پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِ إِذَا جَاءَكُمْ مَنْ تَرْضَوْنَ دِينَهُ وَخُلُقَهُ فَزَوِّجُوهُ إِلاَّ تَفْعَلُوا تَكُنْ فِتْنَةٌ فِي الأَرْضِ وَفَسَادٌ عَرِيضٌ»[(۱)].

ترجمه: که تاسو ته داسي څوک (دنکاح کولو لپاره) راشي چي ديانت او اخلاق يي ستاسو خوښ وي، نو هغه ته ښځه ورکړی، که دا کار ونکړی نو په ځمکه کي به دلوی فساد او فتني سبب شي.

دښځي په واده کي دهغي نظر اخيستل:

کومه ښځه چي په نکاح ورکول کيږي له دريو حالاتو نه بهر

---

(۱) ترمذي روايت کړی، او هغه يي دشواهدو په لړولو سره حَسَن بللی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

نه وي: يا به ډيره وړه پيغله[۱] وي، او يا به بالغه پيغله وي، او يا به واده كړې وي، او دهري يوي لپاره بيل حكم دى:

۱- وړه پيغله نجلۍ: پدي كي دعلماوو اختلاف نشته چي پلار يي كولى شي چي بيله دهغې د اجازې نه هغه واده كړي، ځكه چي هغه دنظر خاونده نده، او ابو بكر الصديق ﷺ خپله لور عائشه رضي الله عنها وپيغمبر ﷺ ته په نكاح كړه پداسي حال كي عمر يې شپږ كاله وو، او دنهو كالو وه چي ورسره كوروللى وشو[۲].

امام شوكاني وايي: نومړي حديث پدي دلالت كوي چي پلار ته روا دي خپله لور له بلوغ نه مخكي په نكاح وركړي، او همدارنګه وايي: او پدي كي دليل دى چي دوړې انجلۍ لوى سړي سره نكاح روا ده، او په همدي سره بخاري عنوان ايښى او بيا يي دعائشي مخكينى حديث ذكر كړى دى، او په فتح الباري كي يي پدي خبره دعلماوو اجماع نقل كړي ده[۳].

---

(۱) پيغله نجلۍ هغه ده چي چا ورسره جماع نه وي كړي، او په فقهي اصطلاح كي (باكره) ورته وايي.(ژباړن)

(۲) بخاري او مسلم روايت كړى دى.

(۳) نيل الاوكار ۶/۱۲۸-۱۲۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په مغني کي وايي: ابن المنذر ويلي دي: ټول هغه علماء چي پري خبر يو پدي خبره متفق دي چي پلار ته دوړي نجلۍ په نكاح وركول مناسب سړي ته روا دي[1].

زه وايم: او دا چي ابو بكر الصديق ﷺ عائشه رضي الله عنها دشپږ كلنۍ په عمر كي پيغمبر ﷺ ته په نكاح كړه، پدي كي په هغو كسانو باندي ډير شديد رد دى كوم چي دوړي نجلۍ وركول ولوى سړي ته ناروا او ناوړه كار بولي او په بده ستركه ورته ګوري، چي دا يوازي ددوى دجهالت او بدنيتۍ علامه ده.

۲- بالغه پيغله: دهغي له اجازي نه بغير نه په نكاح كيږي، او چيوالى دهغي اجازه ده، لكه چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَلَا تُنْكَحُ الْبِكْرُ حَتَّى تُسْتَأْذَنَ» قَالُوا: يَا رَسُولَ الله، فَكَيْفَ إِذْنُهَا؟ قَالَ: «أَنْ تَسْكُتَ»[2].

ترجمه: پيغله نه په نكاح كيږي تر څو اجازه تري واخيستل شي، صحابه وو وويل: اى رسول الله دهغي اجازه به څنګه وي؟ ويي فرمايل: چي چوپه پاتي شي. نو اجازه اخيستل يي حتمي

(۱) المغني ۴۸۷/۶.
(۲) بخاري اومسلم روايت كړى دى.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي، کـه څه هـم پـلار يـي پـه نکـاح ورکـړي، او همـدا دعلمـاوو ددوو قولونو نه صحيح قول دی.

علامه ابـن القـيم وايـي: او دا داکثرو علماوو قول دی، او دا دابو حنـيفه مذهـب او پـه يـوه روايـت داحمـد قـول دی، او همـدا قـول مونـږ دالله ديـن ګڼـو، او پـه بـل قـول بـاور نلـرو، او همـدا دپيغمبر ﷺ دحکم او امر ونهي مطابق دی[۱].

۳- واده شـوي ښځـه[۲]: دهغـي بيله اجازي په نکاح ورکول صحيح نـدي، او اجـازه يـي پـه ويَلـو سره ده، داسي نه لکه پيغله چي اجازه يي په سکوت او چوپتيا سره وي.

پـه مغنـي کـي وايـي: دعلمـاوو پـه مينځ کي هيڅ اختلاف نه ګورو چي دواده شـوي ښځـي اجـازه پـه ويَلـو سـره ده، ځکـه ژبـه دزړه نـه تعبـير کـوي، او همـاغـه معتـبره پـه هر هغه ځای کي چي اجازي اخيستلو ته ضرورت وي[۳].

شـيخ الاسـلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: نه ښايي چي

---

(۱) زاد المعاد في هدي خير العباد ۹۶/۵.

(۲) واده شـوي ښځـه نـه مقصـد هغـه ښځـه ده چي جمـاع ورسـره شوي وي، او هغه ته په فقهي اصطلاح کي (ثيبه) وايي.(ژباړن)

(۳) المغني ۴۹۳/۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

څوك ښځه دهغـي داجازې نـه بغير په نکاح ورکړي، لکه څنګه چي پيغمبر ﷺ امر کړی دی، که يي خوښه نه وه، نو په زوره به په نکاح نه ورکول کيږي، خو وړه پيغله پلار کولای شي چي بيله اجازي يي په نکاح ورکړي، او دهغي رايه نشته، او بالغه واده شوي ښځه بيله اجازي په نکاح ورکول ناروا دي که پلار وي او که بل څوك، او پدي سره دمسلمانانو اجماع ده، او همدارنګه بالغه پيغله هم بيله دهغې داجازي نه په نکاح ورکول دپلار او نيکه نه بغير بل چا ته روا ندي دټولو مسلمانانو په اجماع سره، او دپلار او نيکه لپاره بهتره ده چي اجازه يي واخلي.

علماء دواده شوي ښځي په اجازه اخيستلو کي اختلاف لري چي آيا فرض ده او که مستحب؟

صحيح داده چي فرض ده، او دښځي په ولي[1] فرض دي چي دهغي په نکاح ورکولو کي دالله ﷻ وويريږي، او وګوري چي کوم سړي ته چي يي ورکوي ايا دهغي سره مناسب دی او که نه؟ ځکه ښځه خو دهغې د مصلحت لپاره وده وي، نه دځان

(۱) دښځي ولي هغه څوك دی چي دښځي واك او صلاحيت ورسره وي، لکه پلار، نيکه او يا ددوی په شان نور.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

دمصلحت لپاره[۱].

دښځې په نکاح ورکولو کې دولي شرط والی او دهغه حکمت:

ښځې ته دمناسب خاوند داختيار حق ورکول پدې معنی ندی چې هغه هر رنګې وغوارې هماغسې سرې سره واده وکړي، که څه هم پکې ددې دکورنۍ او يا خپلوانو لپاره ضرر هم وي، بلکه دا په خپل ولي پورې تړلې ده چې دهغې داختيار په هکله به غور کوي او په کار کې به ورته لارښوونه کوي، او دنکاح تړلو کار به يې په غاړه اخلي، نو دا به پخپله دځان نکاح نه تړي، که يې داسې وکړه نو نکاح يې باطله ده، لکه څنګه چې دعائشې رضی الله عنها په حديث کې راغلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ نَكَحَتْ نَفْسَهَا بِغَيْرِ إِذْنِ وَلِيِّهَا فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ فَنِكَاحُهَا بَاطِلٌ..».

ترجمه: هره هغه ښځه چې دولي له اجازې بغير خپل ځان په نکاح کړي، نو نکاح يې باطله ده، نکاح يې باطله ده، نکاح يې باطله ده. ترمذي وايي: دا حديث حَسَن دی، او ترمذي، ابو داود، نسائي او ابن ماجه کې راغلي دي: «لا نِكَاحَ إِلاَّ بِوَلِيٍّ».

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/۳۹-۴۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نکاح بېله ولي نه نښته (صحت نلري)، نو دا دوه حديثه او کوم چې په همدي معنى راغلي دي پدي دلالت کوي چې نکاح بيله ولي نه صحيح نده، ځکه اصل په نفي کولو کي د (شرعي) صحت نفي کول دي، او ترمذي وايي: پدي حديث علماوو عمل کړی، لکه عمر، علي، ابن عباس، ابو هريره او نور، او همدا ډول دتابعينو دفقهاوو نه نقل شوي دي چي وايي: بيله ولي نکاح صحت نلري، او دا دشافعي، احمد او اسحاق قول دی[1].

په واده کي داعلان لپاره دښځو دريي وهل:

دښځو لپاره دريي وهل مستحب دي تر څو دواده اعلان وشي او خبر يي خپور شي، او دا به يوازي دښځو په مينځ کي وي، او ساز او سرود اسباب، او سندرو ويونکو ښځو آوازونه به ورسره نه وي، خو دښځو لخوا دشعر او ترانو ويل پدي مناسبت سره چي نارينه يي وانه وري پروا نلري، پيغمبر ﷺ فرمايي: «فَصْلُ مَا بَيْنَ الْحَلالِ وَالْحَرَامِ الدُّفُّ وَالصَّوْتُ فِي

(۱) المغني ۶/۴۴۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

النِّكَاحِ»[(۱)].

ترجمه: دحلال او حرامو په مینځ کي توپیر او علامه په واده کي دريي وهل او آوازونه ويل دي.

شوكاني وايي: دا ددي دليل دی چي په واده کي دريي وهل او په لوړ اواز سره څه شيان ويل لکه: مونږ تاسو ته راغلو، مونږ تاسو ته راغلو او داسي نور، روا دي، خو نه هغه سندري چي شر تري پاريږي، او دښکلا او ناروا شيانو او يا شرابو توصيف او بيان پکښي کي وي، چي دا په واده او بيله واده په بل ځای کي هم حرام دي، او همدارنګه نور ناروا لهو ولعب هم حرام دي[(۲)].

ای مسلماني خوري دواده لپاره دسرو زرو او جامو په اخيستلو کي له حده تيری مکوه، ځکه دا د هغه اسراف څخه شميرل کيږي له کوم نه چي الله ﷻ منع کړيده، او فرمايلي دي چي دهغه خاوندان نه خوښوي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تُسْرِفُواْ

---

(۱) بخاري، ترمذي، ابن ماجه، او نسائي روايت کړی، او ترمذي هغه حَسَن بللی دی.

(۲) نيل الاوطار ۶/۲۰۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

إِنَّهُ لاَ يُحِبُّ الْمُسْرِفِينَ﴾.

ترجمه: او اسراف مکوی، بیشکه هغه اسراف کونکي نه خوښوي. نو تا ته ښايي چي له اعتدال نه کار واخلي او له بيځايه فخر او سيالي کولو نه ځان وساتي.

پر ښځي دميړه اطاعت کول فرض، او نافرماني کول حرام دي:

مسلماني خوري په تا دميړه اطاعت کول په نيکو کارونو کي فرض دي، ابو هريره ﷺ وايي چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «إِذَا صَلَّتْ الْمَرْأَةُ خَمْسَهَا وَصَامَتْ شَهْرَهَا وَحَفِظَتْ فَرْجَهَا وَأَطَاعَتْ زَوْجَهَا دَخَلَتْ الْجَنَّةَ مِنْ أَيِّ أَبْوَابِ الْجَنَّةِ شَاءَتْ»[(۱)].

ترجمه: کومه ښځه چي خپل پنځه وخته لمونځ وکړي، او خپله فرضي مياشت روژه ونيسي، او دخپل ميړه اطاعت وکړي، او دخپل پت حفاظت وکړي، نو جنت به د هري دروازي نه چي وغواړي ننوځي.

له ابو هريره عنه رضی الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «لاَ يَحِلُّ لِلْمَرْأَةِ أَنْ تَصُومَ وَزَوْجُهَا شَاهِدٌ إِلاَّ بِإِذْنِهِ

---

(۱) ابن حبان په خپل (صحيح) کي روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَلاَ تَأْذَنَ فِي بَيْتِه إِلاَّ بِإِذْنِه»[۱].

ترجمه: ښځي ته دمېړه په حضور کي روژه نيول روا ندي، مګر دهغه په اجازه سره، او دمېړه کور ته به څوك نه پرېږدي مګر دمېړه په اجازه سره.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا دَعَا الرَّجُلُ امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِه فَلَمْ تَأْتِه فَبَاتَ غَضْبَانَ عَلَيْهَا لَعَنَتْهَا الْمَلاَئكَةُ حَتَّى تُصْبِحَ»[۲].

ترجمه: کله چي مېړه خپله ښځه وخپل بستر ته وغواړي، او هغه ورته رانشي، او مېړه يي ترينه په خفګان شپه تيره کړي، نو ملائکي به پر هغې باندي تر سهاره پوري لعنت وايي.

او له ابو هريره ﷺ نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَالَّذِي نَفْسِي بِيَدِه مَا مِنْ رَجُلٍ يَدْعُو امْرَأَتَهُ إِلَى فِرَاشِه فَتَأْبَى عَلَيْهِ إِلاَّ كَانَ الَّذِي فِي السَّمَاءِ سَاخِطًا عَلَيْهَا حَتَّى يَرْضَى عَنْهَا».

ترجمه: زما دي په هغه ذات قسم وي چي زما نفس (روح)

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.
(۲) بخاري او مسلم او نورو روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

يې په لاس کې دی، داسې سړی به نه وي چې خپله ښځه وخپل بستر ته راوبولي، او هغه يې ونه مني، مګر هغه ذات چې په اسمان کې دی پر هغې باندې به په غضب او قهر وي تر څو چې میړه څنې راضي شي.

او په ښځې باندې میړه حق لري چې د کور سرپرستي او خدمت يې وکړي، او دهغه بې اجازې له کور نه ونه وځي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «وَالْمَرْأَةُ رَاعِيَةٌ فِي بَيْتِ زَوْجِهَا وَمَسْئُولَةٌ عَنْ رَعِيَّتِهَا»[۱].

ترجمه: او ښځه دمیړه د کور سرپرسته ده او دخپل لاس لاندې امورو نه مسئوله ده، او همدارنګه میړه پر ښځې حق لري چې د کور کار ورته وکړي او خادمې راوستلو ته يې اړ نکړي، چې بيا دهغې سره په تکليف وي، او دهغې په وجه څان او يا اولاد ته يې خطر متوجه شي.

شيخ الاسلام ابن تيميه رحمت الله عليه وايي: دالله ﷻ دا قول: ﴿فَالصَّالِحَاتُ قَانِتَاتٌ حَافِظَاتٌ لِّلْغَيْبِ بِمَا حَفِظَ اللّهُ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: نو صالحي او نيکي ښځي (هغه دي کومي چي دميره) اطاعت کونکي (فرمان وړونکي ، او دالله په (توفيق او حفاظت سره (دميړه) په غياب کي (دهغه دمالونو او اسرارو) ساتونکي وي. دا آيت دلالت کوي پدي باندي چي پر ښځي دميړه اطاعت فرض دی، لکه دکور خدمت کول، ورسره سفر کول، ځان ورته په هر وخت کي دهغه طلب ته تيارول، او داسي نور، او د پيغمبر ﷺ سنت هم په همدي دلالت کوي[۱].

علامه ابن القيم وايي: کوم کسان چي په ښځي باندي دميړه خدمت فرض بولي داسي استدلال کوي: چي دا کار دالله ﷻ دخطاب او دي آيت نازولو په وخت دخلکو په مينځ کي دعرف او عادت سره سم پيژندل شوی کار وو، اما دښځي لخوا دکور کار نه کول، او دا چي ميړه يې خدمت وکړي، او جارو وهل، غنم اوړه کول، اوړه ميشته ول، کالي وينځل، او دکور فرشول، او دکور نور کارونه کول، نو دا دمُنکَراتو او ناوړه کارونو څخه ګڼل کيږي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلَهُنَّ مِثْلُ الَّذِي عَلَيْهِنَّ بِالْمَعْرُوفِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۸ آيت].

---

(۱) مجموع الفتاوی ۳۲/ ۲۶۰-۲۶۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترجمه: او له ښځو لپاره له عرف او عادت سره سم هماغه شان حقوق دي کوم چي په هغوی دي، او فرمايي: ﴿الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ﴾ [د النساء سورت: ۳٤ آيت].

ترجمه: نارينه په ښځو باندي حاکم دي. نو که ښځه د ميړه خدمت ونکړي، بلکه ميړه دهغي خدمت وکړي نو بيا به ښځه پده باندي حاکمه وي. او بيا وايي: بلکه الله ﷻ په ميړه باندي دښځي نفقه او کالي او ځای ورکول دهغې سره دمشترك ژوند او دهغې دخدمت په مقابل کي فرض کړيدي کوم چي ميړه يي دښځي نه لاس ته راوړي، فرض کړي ده. او بل دا چي هغه عقدونه چي له شرطونو نه خالي وي، نو هغه دعرف او عادت سره سم اجراء کيږي، او (دنکاح په باره کي) عرف او عادت دادی چي ښځه به خدمت او دکور دننه کارونه په غاړه اخلي. او بيا (دخپلي وينا په ادامه کي) وايي: چي پدي کار کي دلوی حيثيت والا او ټيټ حيثيت والا، او دمالداري او غريبي ښځي په مينځ کي فرق نشته، ځکه چي فاطمه رضی الله عنها چي دټولو ښځو نه زيات شرافت ورپه برخه وو، دخپل ميړه خدمت يي کاوه، او پيغمبر ﷺ ته يي دخدمت او کار له وجهي شکايت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وکړ، خو هغه يې شکايت وانه وريدی[۱].

سوال: که ښځه وګوري چې ميړه يې ورسره خوښ ندی، او دا غواړي چې ورسره پاتې شي، نو دا به ددي مشکل دحل لپاره څه کوي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَإِنِ امْرَأَةٌ خَافَتْ مِن بَعْلِهَا نُشُوزًا أَوْ إِعْرَاضًا فَلاَ جُنَاْحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ [د النساء سورت: ۱۲۸ آيت].

ترجمه: که کومه ښځه په خپل ميړه يوه شي چې سرکښي ورسره کوي او مخ ځني ګرځوي (بي پروايي ورسره کوي)، نو څه باك نشته که هغوی په خپلو کي سره روغه وکړي، او روغه (له ټولو نه) بهتره ده.

حافظ ابن کثير وايي: که دښځي سره دا ويره وي چې ميړه به نفرت ځني وکړي او يا مخ ځني وګرځوي، نو کولای شي چې له خپلو بعضو حقوقو نه لکه نفقه يا جامي يا شپه تيرول او يا داسي نورو نه تيره شي، او ميړه ته هم روا ده چې ورنه ويې مني، نه ښځي ته پدي کي څه باك شته او نه دميړه لپاره په

---

(۱) الهدي النبوي لابن القيم ۱۸۸/۵-۱۸۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

قبلولو کي څه باك شته، څکه الله ﷻ فرمايي: ﴿فَلاَ جُنَاْحَ عَلَيْهِمَا أَن يُصْلِحَا بَيْنَهُمَا صُلْحًا وَالصُّلْحُ خَيْرٌ﴾ .

ترجمه: نو څه باك نشته که هغوی په خپلو کي سره روغه وکړي، او روغه (له تېولو نه) غوره ده.، او دروغي دغوره والي معنی داده چي هغه له جدا کيدو نه غوره ده... او بيا (ابن کثير دسوده بنت زمعه رضي الله عنها قصه ذکر کړه، چي کله مشکل لوی شو او پيغمبر ﷺ له هغي نه دجدا کيدو اراده وکړه، نو هغې روغه ورسره وکړه، چي خپله شپه به وعائشي رضي الله عنها ته ورکړي، خو له هغي نه به نه جدا کيږي، نو پيغمبر ﷺ دا روغه تري ومنله، او هغه يې له ځان سره وساتله[۱].

سوال: که چيري ښځه له ميړه سره خوښه نه وي او غواړي ځني جلا شي نو څه بايد وکړي؟

جواب: الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلاَّ يُقِيمَا حُدُودَ اللّهِ فَلاَ جُنَاحَ عَلَيْهِمَا فِيمَا افْتَدَتْ بِهِ﴾ [د البقره سورت: ۱۲۹ آيت].

ترجمه: که وويريدلاست چي دوی دواړه (ښځه او ميړه) به

---

(۱) تفسير ابن کثير ۲/۴۰۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دالله ﷻ احکام په ځای نکړي، نو کوم عوض چي ښځي (دطلاق په مقابل کي ميړه ته) ورکړی دی، دهغه (په اړه) دوی دواړو لره څه ګناه نشته.

حافظ ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: که چيري دښځي او ميړه په مينځ اختلاف راشي، او ښځه دميړه حقوق په ځای نکړي، او بد يي راشي، او ګډ ژوند ورسره ګران شي، نو دا کولای شي چي ميړه ته د مهر نه څه ورکړي او ځان ځني خلاص کړي، او پدي باندي هغه ته ورکولو کي څه باك نشته، او نه يي په منلو کي پر ميړه څه باك شته[۱]. او دي ته (په شريعت کي) خُلع[۲] وايي.

سوال: که ښځه له ميړه نه بيله کوم عذر جلا والی وغواړي، نو هغې ته څه ګناه شته؟

جواب: له ثوبان رضي الله عنه نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «أَيُّمَا امْرَأَةٍ سَأَلَتْ زَوْجَهَا طَلاَقَهَا مِنْ غَيْرِ مَا بَأْسٍ فَحَرَامٌ

---

(۱) تفسير ابن کثير ۴۸۳/۱.

(۲) خُلع دي ته وايي چي ښځه دپيسو او يا بل عوض په مقابل کي له ميړه نه طلاق واخلي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيْهَا رَائِحَةُ الْجَنَّةِ» (۱).

ترجمه: کومه ښځه چي بيله کوم سبب او عذر نه له خپل ميړه نه طلاق وغواړي، نو دجنت بوی په هغي باندي حرام دی.
او دا ځکه چي طلاق هغه حلال کار دی چي الله ﷻ يې نه خوښوي، او يوازي په دضرورت او حاجت په وخت کي په هغه عمل کيږي، او بيله ضرورته هغه مکروه دی، ځکه چي له هغه نه داسي ضررونه او مشکلات مينځ ته راځي چي ټولو ته ښکاره دي، او هغه ضرورت چي دهغه په وجه ښځه کولای شي طلاق وغواړي هغه دادی چي ميړه ددي (شرعي) حقوق په ځای نکړي، او دښځي په پاتي کيدو کي دهغي لپاره ضرر وي، الله ﷻ فرمايي: ﴿فَإِمْسَاكٌ بِمَعْرُوفٍ أَوْ تَسْرِيحٌ بِإِحْسَانٍ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۹ آيت].

ترجمه: نو (پر ميړه) په ښه وجه سره (دښځي) ساتل، او يا په نيکۍ سره (دهغي) پريښودل پکار دي، ﴿لِّلَّذِينَ يُؤْلُونَ مِن نِّسَآئِهِمْ تَرَبُّصُ أَرْبَعَةِ أَشْهُرٍ فَإِنْ فَآؤُوا فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ وَإِنْ

---

(۱) ابو داود او ترمذي روايت کړی، او ابن حبان په خپل (صحيح) کي صحيح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَــزَمُواْ الطَّلاَقَ فَإِنَّ اللّهَ سَمِيعٌ عَلِيمٌ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۶-۲۲۷ آيتونه].

تــرجمه: دهغو کسـانو لپاره چي دخپلو ښځو (دجماع کولو نـه) قسـم کـوي، ښايـي څلور مياشـتي انـتظار وکړي، نـو که يي رجوع وکړه (او سره يو ځای شول)، نو الله ﷻ ښه بخښونکی او ډير مهربان دی، او که يي دطلاق اراده او قصد وکړو نو الله ښه اوريدونکی او ښه عالم دی.

دنکاح دعقد دختميدلو وروسته احکام:

دښځـي او مـيړه په مينـځ کـي جـلا والی دوه قسمه دی: اول په ژونـد کـي جلا والـی، او دوهـم دمرګ په وجه جلا والـی، او په دواړو حالـتونو کـي پر ښځـي عِدَت لازم دی، او عدت دادی چي يـوه معيـنه مـوده (څلـور مياشـتي دجداوالـی وروسـته) بـه انتظار کـوي، او پـدي کـي حکمـت دادی چي پـه هغـه کـي ديـو مکملي نکـاح دختميدو حد او اندازه ده، او همدارنګه داولاد نه دښځي درَحِـم [۱] پاکوالی دی، تر څو نوی ميړه يي جماع ورسره ونکړي،

---

(۱) دښځـي (رَحِـم) (يـا بچـی دانـه) هغـه ځـای دی پـه کـوم کـي چـي دماشـوم پيدا ايښت وي. (ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

چې په نتيجه کې به يې اشتباه مينځ ته راشي او داولاد نسب به ضايع شي، او په هغه کې دنکاح دمخکيني عقد او دجدا شوی ميړه دحق احترام، او دجدا والي په وجه دخفګان او تاثُر اظهار هم دی.

عدت څلور قسمه دی:

اول قسم: دحمل داره ښځې عدت: دهغې عدت دماشوم په پيدا کيدلو سره پوره کيږي، رجعي طلاق[1] يې وي او که بائن، په ژوند کې جلا شوي وي، او که دميړه دمرګ په وجه، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَأُوْلَاتُ الاحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دی چې ماشوم وزيږوي.

دويم قسم: دهغه طلاقه شوي ښځې عدت چې حيض لري: او دهغې عدت دري مياشتې دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَالْمُطَلَّقَاتُ يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ ثَلاَثَةَ قُرُوءٍ﴾ [د البقره سورت: ۲۲۸

(۱) (رجعي طلاق) هغه دی چې دهغه وروسته ميړه ښځې ته بيله نوي نکاح رجوع کولای شي، او (بائن طلاق) هغه دی چې ميړه ښځې ته بيله نوي نکاح نه رجوع نشي کولای.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

آيت].

ترجمه: او طلاق شوي ښځي به دري حيضه انتظار کوي.

دريم قسم: دهغې ښځي عدت چي حيض يي نه وي: او هغه ددوو ښځو په حق کي وي، يو هغه وړه نجلۍ چي حيض يي لا نه وي راغلی، او بله هغه زړه ښځه چي دحيض راتلو اميد يي نه وي، نو الله ﷻ ددي دواړو عدت داسي بيان کړيدی: ﴿وَاللاَّئِي يَئِسْنَ مِنَ الْمَحِيضِ مِن نِّسَائِكُمْ إِنِ ارْتَبْتُمْ فَعِدَّتُهُنَّ ثَلاثَةُ أَشْهُرٍ وَاللاَّئِي لَمْ يَحِضْنَ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او ستاسو هغه ښځي چي له حيض نه نا اميده وي، که تاسو (دهغوی په باره کي) په شك کي ياست، نو دهغوی عدت دري مياشتي دی، او دهغو ښځو چي حيض نه ورته راځي، يعني دهغوی عدت هم همداشان دی.

څلورم قسم: هغه ښځه چي ميړه يي مړ شوي وي: الله ﷻ يي عدت داسي بيان کړی دی: ﴿وَالَّذِينَ يُتَوَفَّوْنَ مِنكُمْ وَيَذَرُونَ أَزْوَاجًا يَتَرَبَّصْنَ بِأَنفُسِهِنَّ أَرْبَعَةَ أَشْهُرٍ وَعَشْرًا﴾ [د البقره سورت: ٢٣٤ آيت].

ترجمه: او کوم کسان چي له تاسو نه وفات کيږي، او ښځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ترينه پاتې شي، ښځي به يي څلور مياشتي او لس ورځي انتظار کوي. نو دا حکم عام دی دهغو ښځو په باره کي چي خلوت ورسره شوی وي او که نه، وړه وي او که لويه (بالغه)، او حملداره ښځه پدي حکم کي نده شامله، ځکه هغه پدي ايت سره بيله شوه: ﴿وَأُوْلَاتُ الاحْمَالِ أَجَلُهُنَّ أَن يَضَعْنَ حَمْلَهُنَّ﴾ [د الطلاق سورت: ٤ آيت].

ترجمه: او دحمل داره ښځو عدت تر هغه پوري دی چي ماشوم وزيږوي[۱].

کوم شيان چي عدت والا ښځي ته حرام دي:

۱- دهغي دغوښتلو[۲] حکم:

الف- هغه ښځه چي طلاق يي رجعي وي: دعدت والا ښځي غوښتل او طلبګاري کول که په صراحت وي او که په اشاره، حرام دي، ځکه چي هغه دميړه لرونکي ښځي حکم لري، نو هيڅا ته دهغي طلبګاري روا نده، ځکه هغه لاتردي وخته پوري دخپل اول ميړه په نکاح کي ده.

(۱) الهدي النبوي دابن القيم تاليف ۵/۵۹۴-۵۹۵، تحقيق شوی چاپ.
(۲) دغوښتلو نه مقصد له هغي نه دنکاح طلبګاري کول دي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

ب- هغه ښځه چې طلاق يې رجعي نه وي: دهغې طلبګاري کول صراحتاً حرام دي، او اشارتاً روا دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ فِيمَا عَرَّضْتُم بِهِ مِنْ خِطْبَةِ النِّسَاء﴾ [د البقره سورت: ٢٣٥].

ترجمه: او په تاسو باندې څه ګناه نشته دښځو په هغه طلبګارۍ کې چې تاسو په اشاره او کنايه سره کړېده. او تصريح داده چې په نکاح کولو کې خپله خوښه او رغبت ښکاره کړي، مثلاً ووايي: زه غواړم ستا سره واده وکړم، ځکه چې کيداى شي دښځې حرص او خوښه په نکاح کې ددې سبب شي چې دا دخپل عدت دپوره کيدو دعوه وکړي مخکې لدينه چې هغه فعلاً پوره شوې وي، خو اشاره او کنايه داسې نه وي، ځکه په هغه کې دنکاح کولو صراحت نه وي شوى، ځکه څه ناروا پکې نشته، او دمخکيني آيت (مفهوم مخالف)(١) هم په همدې دلالت

---

(١) مفهوم مخالف: په کلام کې دذکر شوى حکم مخالف حکم ته وايي، مثلا په ايت کې ددې خبرې بيان شوى دى چې که دعدت لرونکې ښځې طلبګاري په کنايه سره روا ده، ددې حکم مخالف حکم (يعنې مفهوم مخالف) چې په آيت کې ندى ذکر شوى دادى: چې په صريح ډول دنومړې ښځې طلبګاري روا نده.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. او داشاري مثال دادی چي ووايي: ستا غوندي ښځه مي خوښيږي. او د غير رجعي طلاق والا ښځي ته روا دي چي دکنايي طلبګار ته جواب په اشاره سره ورکړي، خو دصراحت طلبګار ته جواب ويل روا ندي، اما هغه ښځي چي طلاق يي رجعي وي هغه به نه په صراحت او نه اشاره دطلبګار غوښتني ته جواب وايي.

۲- دعدت والا پر ښځي دنکاح عقد تړل ناروا دي: الله ﷻ فرمايي: ﴿وَلاَ تَعْزِمُواْ عُقْدَةَ النِّكَاحِ حَتَّىَ يَبْلُغَ الْكِتَابُ أَجَلَهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۳۵ آيت].

ترجمه: او نکاح مه تړی تر هغه پوري چي تاکلی (عدت) خپلي اخيري نيتي ته ورسيږي.

ابن کثير وايي: يعني: نکاح مه تړی تر هغه پوري چي عدت ختم شي، او علماوو پدي اجماع کړيده چي دعدت په وخت کي نکاح تړل صحيح ندي[1].

(۱) تفسير ابن کثير ۵۰۹/۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دوه مسالې:

اوله مسأله: کومه ښځه چي له صحيح خلوت[(۱)] نه مخکي طلاقه شي پر هغي باندي عدت نشته، الله ﷻ فرمايي: ﴿يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا نَكَحْتُمُ الْمُؤْمِنَاتِ ثُمَّ طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ فَمَا لَكُمْ عَلَيْهِنَّ مِنْ عِدَّةٍ تَعْتَدُّونَهَا﴾ [د الاحزاب سورت: ٤٩ آيت].

ترجمه: ای مومنانو کله چي مومني ښځي په نکاح کړی او بيا طلاق ورکړی مخکي لدينه چي ورسره يوځای شی، نو تاسو لره په هغوی باندي کوم عدت نشته چي تاسو دهغه شمار وکړی او حساب يي کړی.

ابن کثير په خپل تفسير کي وايي: دا دعلماوو په مينځ کي يوه اتفاقي خبره ده چي ښځه که دخلوت نه مخکي طلاقه شي پر هغي باندي عدت نشته، نو کولای شي چي سمدستي دچا

(۱) صحيح خلوت: دي ته وايي چي ميړه دښځي سره له نکاح نه وروسته په يوه کوټه کي داسي يوازي شي چي بل څوک موجود نه وي، او دجماع کولو څه ممانعت هم نه وي، نو داسي خلوت دجماع حکم لري، که څه هم جماع يي نه وي کړي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره چې وغواړي واده وکړي.

دوهمه مسأله: کومه ښځه چې له خلوت نه مخکې طلاقه شي او مهر يې تعين شوی وي، نو هغه دنيم مهر اخيستلو حق لري، او دکومې ښځې لپاره چې مهر نه وي تعين شوی، نو هغه دمتعې[(۱)] حق لري، چې دخپل وسعې سره سم څه کالي او يا نور شيان ورته ورکړي.

او کومه ښځه چې دخلوت نه وروسته طلاقه شي، نو هغه دپوره مهر حق لري، الله ﷻ فرمايي: ﴿لاَّ جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِن طَلَّقْتُمُ النِّسَاء مَا لَمْ تَمَسُّوهُنُّ أَوْ تَفْرِضُواْ لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتِّعُوهُنَّ عَلَى الْمُوسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتِرِ قَدْرُهُ﴾ [د البقره سورت: ۲۳۶ آيت].

ترجمه: په تاسو څه ګناه نشته که ښځې مو طلاقې کړې مخکې لدې نه چې جماع ورسره وکړی او (دمهر) اندازه ورته تعين کړی، او دوی لره متعه ورکړی، پر غني سړی دخپلې وسعې په اندازه او پر ناداره سړي باندې دخپلې وسعې په اندازه

---

(۱) متعه: وهغو کاليو او يا نورو شيانو ته وايي چې ميړه يي وخپلې ښځې ته له طلاق نه وروسته دخپلې وسعې په اندازه دهغې دخوشحالولو لپاره ورکوي، او دا هله وي چې دښځې مهر نه وي تعين شوی.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

(دمتعې وركول لازم دى)، تر دې آيته پورې: ﴿وَإِن طَلَّقْتُمُوهُنَّ مِن قَبْلِ أَن تَمَسُّوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾

[د البقره سورت: ۲۳۷ آيت].

ترجمه: او كه مو هغوى ته طلاق وركړ مخكې لدينه چې جماع ورسره وكړې، او هغوى لره مو (دمهر) اندازه تعين كړې وي، نو نيم مهر به (وركوى) له هغه (مهر) نه چې تاسو تعين كړى دى. يعنې اى دښځو خاوندانو په تاسو باندې څه ګناه نشته كه خپلې ښځې له جماع او مهر تعينولو نه مخكې طلاقې كړې، كه څه هم په هغې كې دښځو دخفګان او خاطر رنجې ده، نو ځكه خو په متعه كې ددې خفګان جبران دى، او متعه دهر سړي دوسعې په اندازه او له رسم ورواج سره سمه وي، او بيا الله ﷻ دهغې ښځې ذكر وكړى كومې ته چې مهر تعين شوى وي، نو دنيم مهر وركولو حكم يې وكړى.

حافظ ابن كثير په خپل تفسير كې وايې: دمهر نيموالى په نومړي حالت كې دعلماوو تر مينځ اتفاقي خبره ده او كوم اختلاف دهغه په باره كې نشته[۱].

(۱) تفسير ابن كثير ۵۱۲/۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

۴- کومه ښځه چي ميړه يې وفات شوی وي په څلور میاشتي لسو ورځو عدت کي ښځه شيان حرام دي چي (حداد) ورته وايي:

اول: دعطرو ټول انواع: نه به په بدن عطر وهي او نه په خپلو جامو، او نه به خوشبويه شيان استعمالوي، پيغمبر ﷺ په صحيح حديث کي فرمايي: «وَلاَ تَمُسَّ طِيباً».

ترجمه: او عطر (خوشبويي) مه استعمالوه.

دوهم: دبدن سينګارول: دنکريزي کول او نور دسينګار ټول انواع لکه سترګي تورول، او دمخ مختلف پوډرو استعمالول پري حرام دي، خو که وسترګو تورولو ته دعلاج لپاره ضرورت پيدا شي، نه دسينګار لپاره، نو څه پروا نلري، نو دشپي به سترګي توروي او دورځي به يي پاکوي، او پروا نلري که سترګي بيله رنجو نه په بل شي سره معالجه کړي چي دسينګار له شيانو نه نه وي.

دريم: دهغو جامو اغوستل چي دسينګار لپاره جوړي شوي وي، خو داسي جامي اغوستلای شي چي عادتاً سينګار پکي نه وي، او دکوم خاص رنګ تعين نشته بلکه درواج سره سم رنګونه به اغوندي.

څلورم: دانګشترۍ (ګوتي) په شمول دسرو زرو دټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

انواعو استعمال .

پنځم: بيله هغه کور نه چي ددي په موجوديت کي يي ميړه پکښي وفات شوی په بل کور به شپه نه تيروي، او بيله کوم شرعي عذر نه بل کور ته نه ځي، او نه به دمريض پوښتني ته ځي، او نه به دخپل او دوست ليدلو ته ځي، خو دورځي لخوا يوازي دخپلو ضروري کارونو دکولو لپاره وتل ورته روا دي.

او بيله دغو پنځو شيانو نه نور هيڅ شي له هغو شيانو نه ورته ناروا ندی، کوم چي الله ﷻ ورته روا کړي دي.

ابن القيم وايي: وهغي ته دنوکونو اخيستل، دبغل دوينښتانو ليري کول، او دهغو وينښتو خريل چي شرعاً مستحب دي، او په سدر (زميو)[1] سره لامبل، او وينښتو زمونځول، ورته روا دي[2].

شيخ الاسلام ابن تيميه وايي: وهغي ته دحلالو شيانو لکه ميوه، غوښه خوړل، او دروا ځښاکو څښل.. روا دي، او بيا وايي: او دهيڅ روا کار کول لکه خامك دوزي، خياطي، اوبدل

---

(۱) سدر يا زمی: د بيرو تنکی پاڼو ته وايي چي پخوا به پري خلکو سر، ځان او جامي پري مينځلي.(ژباړن)

(۲) الهدي النبوي ۵۰۷/۵.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او نور داسي کارونه چي ښځي يي کوي، دا ټول ورته روا دي، او هغه څه چي دعدت نه مخکي ورته روا وه لکه دضرورت په وخت کي دنارينه وو سره په ستر کي خبري کول، او داسي نور ورته روا دي، او همدا د پيغمبر ﷺ دسنت مطابق هغه طريقه ده کومه چي دصبحابه وو رضي الله عنهم ښځو به دخپل ميړونو دوفات نه وروسته اختياروله[1].

او دا چي عوام خلك وايي: چي له سپوږمۍ نه به مخ پټوي، او دکور بام ته به نه خيژي، دنارينه وو سره به خبري نکوي، او له محرمو نارينه وو نه به مخ پټوي، او نوري داسي خبري دا ټولي بيځايه دي او څه اساس نلري، والله اعلم.

(۱) مجموع الفتاوی ۳۴/۲۷-۲۸.

(c) ketabton.com: The Digital Library

لسم فصل

دهغو احکامو بيان چي په هغي سره دښځي عزت او عفت خوندي کيږي:

١- ښځه دسړي په شان (له حرامو نه) دسترګو په پټولو، او دفرج (شرمګاه) په ساتلو ورته امر شوی دی، الله ﷻ فرمايي: ﴿قُــلْ لِّلْمُؤْمِــنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَــى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ ۞ وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ﴾ [د النور سورت: ٣٠-٣١ آيتونه].

ترجمه: (اى پيغمبره) ووايه مومنانو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، دا دوی لره ډير پاکيزه (او ګټور) دی، الله ډير ښه خبر دی په هغه څه چي دوی يي کوي، او (اى پيغبره) ووايه مومنو ښځو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه).

زمونږ شيخ محمد الامين الشيقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: الله ﷻ مسلمانو نرو او ښځو ته امر کړی

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چي خپلي سترګي او فرجونه (له ناروا نه) وساتي، او دفرجونو په ساتلو کي دا هم ده چي له زنا لواطت[(۱)]، مساحقت[(۲)]، لوخول، او خلکو ته له ښودلو نه يي وساتي.. او بيا وايي: او الله ﷻ هغه نرو او ښځو لپاره چي پدي آيت سره عمل کوي دبخښني او لوی اجر او ثواب وعده کړي ده، که چيري ورسره هغه کارونه هم وکړي کوم چي داحزاب په سورت کي ذکر شوي دي، الله ﷻ فرمايي: ﴿إِنَّ الْمُسْلِمِينَ وَالْمُسْلِمَاتِ﴾ إلى قوله: ﴿وَالْحَافِظِينَ فُرُوجَهُمْ وَالْحَافِظَاتِ وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيرًا وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْرًا عَظِيمًا﴾ [د الاحزاب سورت: ۳۵].

ترجمه: بيشکه مسلمان نارينه، او مسلماني ښځي... او دخپلو فرجونو ساتونکي نر او ښځي، او دالله ډير يادونکي نر او ښځي، دوی لره الله مغفرت (دګناهونو بخښنه) او لوی اجر او ثواب تيار کړی دی[(۳)].

---

(۱) لواطت: دي ته وايي چي نر له نر سره دشا لخوا جماع وکړي.(ژباړن)
(۲) معنا به يي لږ وروسته په متن کي راشي.(ژباړن)
(۳) اضواء البيان ۶/۱۸۶-۱۸۷.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او مساحقت دي ته وايي چي يوه ښځه خپل فرج دبلي ښځي له فرج سره ومښي، او دا ډير لوی جرم او ګناه ده چي ددي کار دواړه کونکي دلوی سزا او ادب مستحق دي.

په مغني کي وايي: که چيري دوي ښځي خپل فرجونه يو بل سره ومښي، نو دوی دواړه زناکاره او لعنتي دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِذَا أَتَتْ الْمَرْأَةُ الْمَرْأَةَ فَهُمَا زَانِيَتَان».

ترجمه: که چيري ښځه دبلي ښځي سره بد فعل (مساحقت) وکړي، نو دوی دواړه زناکاره دي. او هغوی ته دتعزير په شکل سزا ورکول کيږي، ځکه دا داسي زنا ده چي (په شريعت کي) ټاکلي سزا نلري[1].

نو مسلمانه ښځه او خصوصاً ځواني ښځي بايد لدي ناوړه او ناروا کار نه ډډه وکړي.

اما (دناروا شيانو نه) دسترګو پټولو په باره کي ابن القيم وايي: اما دسترګو کتل چي دي نو هغه دشهوت جلبونکي او

---

(۱) المغني ۱۹۸/۸.

او شيخ ابن تيمية په مجموع فتاوی ۳۲۱/۱۵ کي وايي: نو پدي سره ساحقه ښځه زناکاره ګڼل کيږي، لکه څنګه چي په حديث راغلي: دښځو سحاق دهغوی زنا ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

راوستونکي دي، او دهغې ساتل دفرج ساتل دي، او چا چې خپلو سترګو ته لاره خلاصه کړه نو ځان يې له هلاکت سره مخامخ کړ، او پيغمبر ﷺ فرمايي: «يَا عَلِيّ، لاَ تُتْبِعْ النَّظْرَةَ النَّظْرَةَ، فَإِنَّمَا لَكَ الأُولَى».

ترجمه: اى علي، (وحرامو شيانو ته) په يو ځلي كتلو پسې بيا مه ګوره، يوازي اول ځل كتل ستا لپاره (روا) دي. لدي كتلو نه مراد ناڅاپه كتل دي چې بغير له قصد نه وي.. او وايي: په مسند كې له پيغمبر ﷺ نه روايت دى فرمايي: «النَّظَرُ سَهْمٌ مَسْمُومٌ مِنْ سِهَامِ إِبْلِيس».

ترجمه: دسترګو كتل دشيطان دغَشُو نه يو زهرجن غَشى دى.. او بيا وايي: او كتل دټولو هغو پيښو اساس دى كوم چې انسان ته رسيږي، ځكه يو ځلي كتل دانسان په خاطر كې يوه انګيزه پيدا كوي، او له هغه نه فكر مينځ ته راځي او هغه فكر بيا په شهوت بدليږي، او له شهوت نه اراده پيدا كيږي، او بيا دا اراده ټينګيږي، او كلك عزم ځني جوړ شي، او بالاخره كه مانع او خنډ پيدا نشي، نو هغه به خامخا دعمل جامه اغوندي، نو ځكه خو ويل شوي دي: چې په سترګو پټولو او ساتلو باندي

(c) ketabton.com: The Digital Library

صبر کول لدي نه اسانه دي چي له هغه نه وروسته دواقع شوي کار (ګناه) په جزا او درد باندي صبر وشي[١].

نو اى مسلماني خوري پر تا باندي لازمه ده چي ونارينه وو ته له کتلو نه، او له هغه شهوت انګيزه عکسونو نه چي بعضي مجلو کي، او يا په تلويزيون او ويډيو کي دي، خپلي سترګي وساتي، او نور له بد عاقبت نه به سالمه پاته شې، ډير داسي کتل وي چي وکتونکي ته يي لوى مصيبتونه پيښ کړي وي، او اور له وړو بڅرو نه مينځ ته راځي.

٢- او دفرج دساتلو له اسبابو نه يو هم دسندرو او ساز سروز له اوريدلو نه ليري والى دى.

ابن القيم وايي: او دشيطان له غولونکي شيانو نه چي دناخيزه علم، عقل او (ضعيفه) ديانت خاوندان پري تيروځي، او دجاهلانو او فساد کارانو زړونه يي په هغه سره ښکار کړيدي، يو هم داوازونو او دناروا ساز وسرود الاتو اوريدل دي چي زړونه له قران نه ليري کوي، او دګناهونو او فسق وفجور خوا ته يي رابولي، نو د(ساز وسرود الات) دشيطان کتاب، او دالله ﷻ (له ذکر) نه دغفلت پرده ده، او دلواطت او زنا وسيله

---

(١) الجواب الكافي ص١٢٩-١٣٠.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ده، او دهغـه پـه واسـطه سـره ناکـاره او فاسـق عاشـق دخپلـي معشـوقي نـه خـپل لـوی (نـاروا) مقصـد لاس تـه راوړي... او بـيا وايـي: اما دښځـي او بـي ږيري هلك دسندرو اوريدل دډيرو لويو ګناهونو نـه دي، او لـه هغي نـه غټ فساد پـه دين کي پيښيږي... او بيا وايـي: او پدي کي شك نشته چي هر غيرتمن سړی خپل ښځـه او اولادونـه دسندرو لـه اوريـدو داسـي لـيري سـاتي، لکـه څنګه چـي يـي لـه نـورو مشـکوکو کـارونو او اسـبابو نـه لـيري ساتي.. او همدارنګه وايـي: او ټولـو تـه معلومـه ده چي کله ښځه دميـړه غوښتنـي تـه ځـان نـه ورکـوي، نـو هغـه کوښـښ کـوي چي سـندري ورتـه واوروي، نـو بيا هغه نرمي ښکاره کوي، او دا ځکه چـي داوازونـو پـه مقابل کي په چټکـۍ سره دښځـي احساسات را پاريـږي، نـو کـه چيري دا اواز دسندري وي نـو دښځـي راپاريدل پـه دوو وجهـو سـره وي: داواز لـه جهـتـه، او دهغـه معنا لـه جهتـه.. او وايـي: نـو کـه ددي عـلاج سـره ډول، ځواني، رقص، او مستي يـو ځـای شي، نـو کـه دښځي لـه سندرو نـه ماشوم پـه ګيډه کيده، نـو لـه همـدي سندرو نـه بـه يـي ماشوم پـه ګيډه شي، نـو قسم پـه الله ﷻ چـي څومـره پـت داره او عـزت داره ښځـي پـه سـندرو سره بي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پته او فاحشې شوي دي؟![۱].

نو ای مسلماني خوري له الله نه وویریږه، او لدې خطرناکه اخلاقي مرض نه چې سندري اوریدل دي ډډه وکړه، کوم چې دمسلمانانو په مینځ کې په مختلفو وسایلو او طریقو سره یې دنشرولو کوښښ کیږي، چې ډیري ناپوه نجوني یې له معینه ځایونو نه لاس ته راوړي او بیا یې په خپلو مینځونو کې یو بل ته لاس پلاس کوي.

۳- او دفرجونو دساتلو داسبابو نه بل وخارج ته له سفر کولو نه دښځې منع کول دي، بیله دي چې کوم محرم ورسره وي چې دفاسقانو او بدکارانو نه یې وساتي.

پدې باره کې صحیح احادیث راغلي دي چې ښځه بیله محرم نه له سفر کولو نه منع ده، له هغه جملې نه دابن عمر عنهمارضی الله حدیث دي وایي چې پیغمبر ﷺ فرمایلي دي: «لا تُسَافِرُ الْمَرْأَةُ ثَلاثَةَ أَيَّامٍ إِلاّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ»[۲].

ترجمه: ښځه دي ددریو ورځو سفر بیله محرم نه نکوي. او

---

(۱) إغاثة اللهفان ۱/۲۶۴، ۲۴۸، ۲۴۲-۲۶۵.

(۲) بخاري او مسلم روایت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

له ابو سعيد الخدري عنه رضي الله نه روايت دی چي پيغمبر ﷺ منع کړيده چي ښځه د دوو ورځو او دوو شپو په مسافه دخپل ميړه يا محرم نه بغير سفر وکړي، او ابو هريرة له پيغمبر ﷺ نه روايت کوي چي فرمايلي يي دي: «لاَ يَحِلُّ لامْرَأَةٍ تُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ تُسَافِرُ مَسِيرَةَ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ إلاَّ مَعَ ذِي مَحْرَمٍ عَلَيْهَا»[1].

ترجمه: کومه ښځه چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري ددريو شپو او ورځو په اندازه سفر ورته روا ندی، مګر دا چي محرم به په سفر کي ورسره وي.

او په پورتني احاديثو کي ددريو، او دوو، اويوه شپه او ورځ مسافي نه مقصد هغه مسافه ده کومه چي دهغه وخت دنقليه وسائلو په واسطه په پښو او يا سپرلی (بودګانو) سره وهل کيده، او داحاديثو اختلاف چي دمسافي په تعين کي په دريو او دوو او يوه شپه او ورځ سره او له دي نه هم کم- راغلی دهغه وجه ځنګه چي علماوو ويلي دي داده: چي له هغه څخه مقصد مطلقاً سفر دی، نو کومي مسافي ته چي سفر ويل کيږي ښځه بيله محرمه دهغي مسافي تللو نه منع ده.

---

(۱) بخاري او مسلم روايت کړی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام نووي وايي: نو خلاصه دا شوه: چې هر هغه تګ ته چې سفر وويلې شي، نو ښځه بيله ميړه او يا محرم نه له هغه نه منع ده، که دا تګ ددريو ورځو په اندازه وي، او يا دوو ورځو، او يا يوه ورځ، او يا يو رباط وي او يا په بله اندازه وي، ځکه دابن عباس روايت مطلق راغلی دی، او هغه دمسلم داخيرني رواياتو نه دی چې وايي: «لا تسافر امرأة إلا مع ذي محرم» ترجمه: ښځه به بيله محرم نه سفر نکوي. او دا هر هغه څه په بر کې نيسي کوم چې دسفر اطلاق باندې کيږي، والله اعلم[1].

اما هغو کسانو چې فتوی يې ورکړيده چې ښځه کولای دښځو ديوې ډلې سره دفرضي حج سفر وکړي، نو دا فتوی دسنت خلاف ده، امام خطابي وايي: پيغمبر ﷺ ښځه منع کړيده چې بيله محرم سړي نه سفر وکړي، نو ښځې ته دحج لپاره دسفر کولو اجازه ورکول بيله هغه شرط نه چې پيغمبر ﷺ اېښی دی، دسنت خلاف خبره ده، نو که چيري دښځې وتل بيله محرم نه ګناه وي، نو بيا حج ورباندې لازمې نه دی، او هغه

---

(۱) شرح صحيح مسلم للنووي ۱۰۳/۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

داسي عبادت دی چي نتيجه او عاقبت به يي ګناه وي[۱].

زه وايم: دغو کسانو دښځي لپاره بيله محرم نه عامه اجازه نده ورکړي، بلکه دا يي يوازي دفرضي حج لپاره ورکړيده او بس.

امام نووي وايي: وښځي ته بيله محرم نه دعبادت، تجارت، زيارت او نورو شيانو لپاره سفر کول روا ندي[۲].

نو کوم کسان چي په دي زمانه کي دښځي بيله محرم نه په هر نوع سفر اجازه ورکولو کي سهل انګاري کوي، دهغوی قول معتبر ندی، او هيڅ معتبر عالم ورسره پدي کي موافق ندی.

او دا چي وايي: مَحرَم ښځه په طياره کي سپَرَوي، او بيا يي بل محرم په هغه بل وطن کي چي دا ورته سفر کوي، استبقالوي، او طياره -ددوی په ګمان- دډيرو نارينه او ښځينه سورلَيو په وجه داطمينان او امن ځای دی.

نو موږ په جواب کي ورته وايو: هيڅکله داسي نده، بلکه طياره نسبت بل ځای ته دلوی خطر ځای دی، ځکه په هغه کي سورلي ټول سره ګډي وي، بلکه کيدای شي چي سړی دښځي

---

(۱) معالم السنن مع التهذيب لابن القيم ۲/۲۷۶-۲۷۷.
(۲) المجموع ۸/۲۴۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځنګ ته کښيني، او کيداى شي طياري ته څه داسي مشکل پيښ شي چي له خپل مسير نه يي وګرځوي او بل ميدان ته لاړه شي، نو هلته به داسي څوك نه وي چي ددي ښځي استقبال وکړي، نو له خطر سره به مخامخ وي، او دښځي به څه حال وي پداسي يو ښار کي چي نه پکښي بلده وي، او نه ورسره محرم وي؟

۴- او دفرجونو دساتلو له اسبابو نه بل دښځي او سړي په مينځ کي بيله محرمه نه ديوازي کيدلو منع کول دي، پيغمبر ﷺ فرمايي: «مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ بِاللهِ وَالْيَوْمِ الآخِرِ فَلا يَخْلُوَنَّ بِامْرَأَةٍ لَيْسَ مَعَهَا ذُو مَحْرَمٍ مِنْهَا، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: څوك چي په الله او دقيامت په ورځ ايمان لري، دښځي سره دي بيله محرم نه خلوت نه کوي، ځکه ددوى دوو (ښځي او سړي) دريم کس به شيطان وي. او له عامر بن ربيعه عنه رضي الله نه روايت دى چي پيغمبر ﷺ فرمايي: «أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ، إلا مَحْرَمٍ».

ترجمه: با خبره اوسى، چي يو سړى به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (دا) ورته روا ندي، ځکه چي دريم کس به

(c) ketabton.com: The Digital Library

شيطان وي، مګر دا چي محرم ورسره وي. مجد په (المنتقى) کي وايي: دا دوه حديثه احمد روايت کړي دي، او معنا يي مخکي دابن عباس په متفق عليه حديث کي ذکر شوه.

امام شوکاني وايي: او له بيګانه ښځي سره يو ځاى خلوت کول په اجماع سره حرام دى، لکه څنګه چي حافظ (ابن حجر) په (فتح الباري) کي راوړي دي، او دحراموالى علت لکه څنګه چي په حديث کي راغلي دى دادى چي ددوى سره دريم کس شيطان دى، او دشيطان موجوديت دوى وګناه ته رابولي، اما که محرم وي نو خلوت کول دبيګانه ښځي سره جائز دى، ځکه دګناه او جرم واقع کيدل دهغه په حضور کي ناممکنه ده[۱].

او بعضي ښځي او ددوى اولياء (دواك خاوندان) په بعضي انواع دخلوتونو کي سهل انګاري کوي، او هغه په لاندي ډول دي:

الف- دښځي خلوت دميړه له خپلوانو سره، او هغه ته مخ لوڅول، او دا خلوت له نورو نه زيات خطرناکه خلوت دى، پيغمبر ﷺ فرمايي: «إِيَّاكُمْ وَالدُّخُولَ عَلَى النِّسَاءِ»، فَقَالَ رَجُلٌ

---

(۱) نيل الاوطار ۶/ ۱۲۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مِــنْ الأَنْصَــارِ: يَــا رَسُولَ اللّٰهِ أَفَرَأَيْتَ الْحَمْوَ؟ قَالَ: «الْحَمْوُ الْمَوْتُ»[۱].

تــرجمه: دښځو سره دخلوت کولو نه ډډه وکړی، نو له انصارو نه يوه سړي وويل: ای رسول الله ايا دميړه ورور هم؟ ويي فرمايل: دميړه ورور (ليور) د مرګ (په شان) دی. او (الحمو) په حديث کي دميړه ورور ته وايي، يعني ګواکي پيغمبر ﷺ دا بد وګڼل چي له هغه سره (ښځه) خلوت وکړي.

حافظ ابن حجر وايي: نووي ويلي دي: دلُغت علماوو پدي خبره اتفاق کړی دی چي (احماء) دميړه خپلوانو ته وايي، لکه دهغه پلار، تره، ورور، وراره، دتره زوی، او نور، او همدارنګه وايي: دهغه نه مقصد په حديث کي دميړه خپلوان دي، ما سوا دهغه له پلرونو او زامنو نه، ځکه هغوی يي دښځي لپاره محرم بلل کيږي او خلوت ورسره روا دی، او خلوت ته يي دمرګ نسبت نه کيږي.. وايي: او عادتاً خلك پدي باره کي دبي باکی نه کار اخلي او ورور دخپل ورور دښځي (ورنداري) سره خلوت کوي، نو ځکه يي له مرګ سره مشابهت ورکړ، او ځکه خو

---

(۱) احمد، بخاري، او ترمذي روايت کړی دی، او ترمذي صحيح ګڼلی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځني اجتناب كول غوره دي[۱].

شوكاني وايي: د پيغمبر ﷺ دا قول: «الْحَمْــوُ الْمَوْتُ» معنا داده: چي له نورو نه بايد زيات له هغه نه ويره وي[۲].

نو اى مسلماني خوري له الله نه وويريږه، او پدي كار كي بي باكي ونكړي، كه څه هم خلكو پدي باره كي له بي باكي نه كار اخيستى دى، ځكه اعتبار دشريعت حكم ته دى نه دخلكو رسم ورواج ته.

ب- بعضي ښځي او دهغوى دواك خاوندان (اولياء) په موټر كي يوازي دنامحرم موټروان سره سپريدلو كي بي باكي كوي، پداسي حال كي چي دا ناروا خلوت دى.

شيخ محمد بن ابراهيم آل الشيخ (په خپل وخت كي دسعودي عربستان مفتي رحمت الله عليه وايي: او اوس پدي كي څه شك نشته چي دبيگانه ښځي يوازي او بيله محرم نه سپريدل له موټروان سره يو ښكاره ناروا كار دى، او په هغه كي ډير فسادونه وجود لري چي بايد ساده ونه بلل شي، برابره ده كه ښځه كورنى پټ خولي وي، او كه بهر راوتونكي او دنارينه

(۱) فتح الباري ۳۳۱/۹.
(۲) نيل الاوطار ۱۲۲/۶.

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو سره خبري کونکي وي، او کوم سړی چي دخپلو ښځو لپاره داسي کار خوښوي نو هغه دضعيف ايمان او کمزوري نارينتوب خاوند دی، چي په خپل ناموس باندي بي غيرته دی، او پيغمبر ﷺ فرمايي: « أَلاَ لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: با خبره اوسی، چي يو سړی به له يوي ښځي سره خلوت نکوي، (هغه) ورته روا نده، ځکه چي دريم کس به شيطان وي. او په موټر کي دموټروان سره يو ځای سپريدل، له هغه خلوت نه خطرناك دی کوم چي په کور کي او يا بل ځای کي وي، ځکه په موټر کي هغه کولای شي چي په داخل دښار او بهر له ښار نه هر ځای ته وغواړي يوړلی شي که ښځه راضي وي که نه وي، چي لدي نه ډير لوی فسادونه را پيداکيدلای شي کوم چي په عادي خلوت کي دهغه توقع نشته[۱].

او هغه کس چي خلوت په هغه سره روا کيږي بايد لوی او بالغ وي، او دماشوم موجوديت کافي ندی، او دا چي بعضي ښځي ګمان کوي چي که ماشوم له ځان سره ملګری کي نو

(۱) شرح صحيح مسلم ۱۰۹/۹.

(c) ketabton.com: The Digital Library

خلوت به ورسره روا شي، دا غلط ګمان دی.

امام نووي وايي: اما که چيري يو بيګانه سړی له بيګانه ښځې سره خلوت وکړي، و دريم سړی ورسره نه وي، نو دا خلوت دعلماوو په اتفاق سره حرام دی، او همدارنګه که ددوی سره داسې څوك وي چې دماشومتوب په وجه حيا نه ورنه کيږي، نو دا خلوت روا ندی[1].

ج- بعضې ښځې او دهغوی دواك خاوندان (اولياء) دډاکټر سره دښځې دخلوت کولو په باره کې بيباکي کوي، پدې دليل چې ښځه وعلاج ته ضرورت لري، او دا ډير لوی ناروا کار دی، او خطر يې ډير لوی دی، چې بايد دهغه په باره له سکوت نه کار وانه خيستل شي.

شيخ محمد بن ابراهيم رحمت الله عليه وايي: په هر حال، دبيګانه ښځې سره خلوت کول شرعاً حرام دی، که څه هم دهغه ډاکټر سره وي چې دښځې علاج کوي، نظر پدې حديث: «لاَ يَخْلُوَنَّ رَجُلٌ بِامْرَأَةٍ لا تَحِلُّ لَهُ، فَإِنَّ ثَالِثَهُمَا الشَّيْطَانُ».

ترجمه: يو سړی به له يوې ښځې سره خلوت نکوي، (هغه

---

(۱) مجموع الفتاوی ۵۲/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ورته روا نده، ځکه چي دريم کس به يي شيطان وي. نو ديو چا موجوديت له ښځي سره حتمي دی، که ميړه وي او که يي بل نارينه محرم وي، که چيري ممکن نه وي نو بايد دخپلوانو نه يي يوه بله ښځه ورسره وي، او که له تيرو کسانو نه هيڅوك نه وي، او مرض خطرناکه وي، او وروسته کول يي ممکن نه وي، نو کم تر کمه يوه نرسه خو بايد چي موجوده وي، تر څو دممنوع او حرام خلوت نه مخنيوی وشي (۱).

او همدارنګه ډاکټر ته روا ندي چي دبيګانه ښځي سره خلوت وکړي، که څه هم دا ښځه ډاکټره او ملګري يي وي، او يا نرسه وي، او و ړانده معلم او دده په شان بل چا ته روا ندي چي دشاګردي سره خلوت وکړي، او په طياره کي وميلمه پاله ښځي ته روا ندي دبيګانه سړي سره خلوت وکړي، او خلګ دناچله تمدن په نامه او دکفارو نه دتقليد په وجه، او وشرعي احکامو ته دنه اهميت ورکولو په وجه، پدي کارو کي دبيباکۍ نه کار اخلي، فلا حول ولا قوة إلا بالله العلي العظيم.

او وسړي ته روا ندي چي دکور دخادمي او مزدوري سره خلوت وکړي، او نه به دکور خاونده دخادم او مزدور سره خلوت

---

(۱) مجموع الفتاوی ۱۳/۱۰.

(c) ketabton.com: The Digital Library

کوي. دخادمانو نارینه وو او ښځو مشکل یو ډیر خطرناکه مشکل دی چي ډیر خلك پدي زمانه کي پري مبتلا شوي دي، پدي وجه چي ښځي په تعلیم او له کور نه بهر کارونو باندي بوختي شوي دي، چي پر مسلمانانو سړو او ښځو چي ددي کار نه په کلکه ډډه وکړي، او داحتیاطي تدابیرو نه پدي باره کار واخلي، او دخلکو دبدو او ناوړو عادتونو سره سم لاړ نشي.

اتيمه مسأله:

ښځي ته ناروا دی چي دبیګانه سړي سره مصافحه[۱] وکړي.

شيخ عبد العزيز بن عبد الله بن باز رحمت الله عليه وايي: دبیګانه ښځو سره مصافحه مطلقاً حرامه ده، ځوانانـي وي او که زړې وي، او که مصافحه کونکی ځوان وي او که سپین ږیری وي، ځکه پدي کي ودواړو ته دفتني خطر دی، او له پیغمبر ﷺ نه روایت چي فرمايي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

ترجمه: زه له ښځو سره مصافحه نکوم. او عائشه رضی الله عنها وايي: د پيغمبر ﷺ لاس قطعاً دښځي له لاس سره

---

(۱) مصافحه: دلاس سټري مشي کول.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

تماس ندی کړی، او دهغوی سره يوازي په خبرو بيعت کاوه. او فرق نلري چي دمصافحي په وخت کي يي لاس په څه پټ کړی وي او که نه وي، ځکه يو دعامو دلائلو په خاطر، او بل پدي کي دفتني داسبابو مخنيوی دی (۱).

شيخ محمد الامين الشنقيطي رحمت الله عليه په خپل تفسير کي وايي: يوه شه چي بيګانه سړي ته دبيګانه ښځي سره مصافحه کول روا نده، او ناروا ده چي دسړي دبدن کومه حصه دښځي دبدن دکومي حصي سره تماس وکړي، او دليل يي دادی:

اول: پيغمبر ﷺ فرمايلي دي: «إِنِّي لا أُصَافِحُ النِّسَاءَ».

ترجمه: زه له ښځو سره مصافحه نکوم. او الله ﷻ فرمايي: ﴿لَقَدْ كَانَ لَكُمْ فِي رَسُولِ اللَّهِ أُسْوَةٌ حَسَنَةٌ﴾ [د الاحزاب سورت: ۲۱ آيت].

ترجمه: په تحقيق سره چي د پيغمبر ﷺ (په کردار او افعالو کي) ستاسو لپاره غوره پيروي ده. نو بايد د پيغمبر ﷺ

---

(۱) الفتاوی، دمؤسسة الدعوة الإسلامية الصحفية چاپ ۱۸۵/۱.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دسنت پيروي وکړو او دښځو سره مصافحه ونکړو، او دحج په سورت کي مو ونارينه وو ته داحرام په وخت او نورو وختونو کي مطلقاً دژړ لباس اغوستلو دحرام والي په بحث کي دنومړي حديث ذکر وکړی، او همدارنګه داحزابو دسورت دحجاب په ايت کي، او دا چي پيغمبر ﷺ دبيعت په وخت کي دښځو سره مصافحه نکول واضح دليل دی ددي خبري چي سړی بايد دښځي سره مصافحه ونکړي، او نه ښايي چي دده دبدن کومه حصه دهغي دبدن دکومي حصي سره تماس وکړي، ځکه له ټولو نه دبدن سپك تماس مصافحه ده، نو چي له هغه نه پيغمبر ﷺ پداسي وخت کي ډډه وکړه چي هغه ضرور وه او دبيعت اخيستلو وخت وو، نو پدي يي دلالت وکړ چي هغه ناروا ده، او هيڅا ته د پيغمبر ﷺ مخالفت روا ندی، ځکه هغه دخپل امت لپاره په خپلو اقوالو، افعالو او تقريراتو[۱] سره دشريعت بيان کونکی دی.

دوهم: کوم چي مونږ مخکي ذکر کړل چي ښځه ټوله

(۱) تقرير: دي ته وايي چي د پيغمبر ﷺ په مخکي کوم کار وشي او هغه له هغه نه منع ونکړي، نو دي ته تقريري سنت ويل کيږي.(ژباړن)

(c) ketabton.com: The Digital Library

عورت ده، پر هغي لازمه ده چي ستر وکړي، او دستر کو په ساتلو ځکه امر شوي ده تر څو په فتنه کي ونه لوېږي، او پدي کي شك نشته چي ددوو بدنونو تماس کول نسبت دستر کو کتلو ته زيات شهوت راپاروي، او فتني ته انسان رابولي، او هر انصاف داره سړي ته ددي خبري صحت معلوم دی.

دريم: دا دبيگانه ښځي نه دخوند اخيستلو ذريعه ده، ځکه چي دالله څخه ويره او تقوی په نن زمانه کي ډيره کمه ده، او امانتداري نشته، او دمشکوکو کارونو دکولو څوك پروا نلري، او مونږ په وارو وارو اوريدلي دي چي بعضي عوام خلك دخپلي ښځي خور (خوښينه يا خينه) په خوله مچوي، او هغوی دا مچول چي په اجماع سره حرام دي- سلام بولي، او ورته وايي: سلام پري واچوه، او مقصد يي دا وي: چي مچ يي کړه. نو کوم حق چي په هغه کي هيڅ شك نشته دادی: چي له ټولو فتنو، او مشکوکو کارونو، او دهغه داسبابو نه ليري والی پکار دی، او له لويو فتنو نه دنارينه لخوا دبيگانه ښځي دبدن يوه حصه مسه کول دي، او کوم شی چي دحرام کار سبب گرځي له هغه نه مخنيوی فرض دی[۱].

(۱) اضواء البيان ۶۰۲/۶-۶۰۳.

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخیر کي:

اى مسلمانو نارینه وو او ښځو تاسو ته دالله ﷻ هغه وصیت او توصیه پیادوم چي فرمايي: ﴿قُل لِّلْمُؤْمِنِينَ يَغُضُّوا مِنْ أَبْصَارِهِمْ وَيَحْفَظُوا فُرُوجَهُمْ ذَلِكَ أَزْكَى لَهُمْ إِنَّ اللَّهَ خَبِيرٌ بِمَا يَصْنَعُونَ * وَقُل لِّلْمُؤْمِنَاتِ يَغْضُضْنَ مِنْ أَبْصَارِهِنَّ وَيَحْفَظْنَ فُرُوجَهُنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا مَا ظَهَرَ مِنْهَا وَلْيَضْرِبْنَ بِخُمُرِهِنَّ عَلَى جُيُوبِهِنَّ وَلَا يُبْدِينَ زِينَتَهُنَّ إِلَّا لِبُعُولَتِهِنَّ أَوْ آبَائِهِنَّ أَوْ آبَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ أَبْنَائِهِنَّ أَوْ أَبْنَاء بُعُولَتِهِنَّ أَوْ إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي إِخْوَانِهِنَّ أَوْ بَنِي أَخَوَاتِهِنَّ أَوْ نِسَائِهِنَّ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُنَّ أَوِ التَّابِعِينَ غَيْرِ أُوْلِي الْإِرْبَةِ مِنَ الرِّجَالِ أَوِ الطِّفْلِ الَّذِينَ لَمْ يَظْهَرُوا عَلَى عَوْرَاتِ النِّسَاء وَلَا يَضْرِبْنَ بِأَرْجُلِهِنَّ لِيُعْلَمَ مَا يُخْفِينَ مِن زِينَتِهِنَّ وَتُوبُوا إِلَى اللَّهِ جَمِيعًا أَيُّهَا الْمُؤْمِنُونَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ﴾ [د النور سورت: ۳۰-۳۱ آيتونه].

ترجمه: (اى پيغمبره) ووايه مومنانو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فرجونه (شرمګاوي) خپل (له حرامو نه)، دا (کار) دوى لره ډير پاکيزه (او ګټور) دى، الله ډير

(c) ketabton.com: The Digital Library

ښـه خبر دی پـه هغـه څه چي دوی يي کوي، او (ای پيغبره) ووايه مومنو ښځو ته چي پټي کړي سترګي خپلي (له ناروا کتلو نه) او وساتي فـرجونه (شـرمګاوي) خـپل (لـه حـرامو نـه)، او ښکـاره نکړي ښايست خپل (او ځاي دسينګار)، مګر هغـه څه (زينت) چـي ښکاريږي له هغـه نـه (دکار او کسب پـه وخت کي)، او وادي چـوي پـوړنـي خـپل پـر خـپلو ګـريوانونو بـاندي، او نـدي ښکـاره کـوي (بـاطنـي) زينت خپل، مګر خپلو ميړونو ته، يا خپلو پلرونو تـه، يـا دمـيړونو پلرونو ته، يا خپلو ځامنو ته، يا دميړونو ځامنو تـه، يـا خـپلو ورونو تـه، يـا دورونو ځامنو ته، يا دخويندو ځامنو تـه، يـا خـپلو ښځـو تـه، يـا هغـو (مريانو) ته چي ددوی لاسونه يي مـالکـان دي، يـا هغه تابع نارينه (لکه طفيلي کسان او داسي نور سـاده نارينه) چـي دشـهوت خـاوندان نـه وي، يـا هغـه هلکان چي دښځـو پـه اسـرارو نـه وي خبر (او دهغـوی شـرمګاوي يـي نـه وي ليدلـي)، او نـه دي وهي پښـي خپلي (پـه ځمکـه) تر څو معلوم شي هغـه زينت چي دوی يي پټوي، او ټول الله ﷻ ته توبه وکړی ای مومنانو، تر څو کامیابه او خوشبخته شي.

والحمـــد لله رب العالمين، وصلى الله على نبينا محمد، وآله وصحبه وسلم.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دهغو کلماتو لست چي په ترجمه کي راغلي، او دلهجي داختلاف په صورت کي دهغه مرادفي معناګاني

کلمه	معنی
اړ	محتاج
اړخونه	برخي، قسمتونه
اړه	باره کي
استحاضه	کومه وينه چي دښځي له فرج نه دمريضی په وجه وځي، نه دمياشتني عادت په وجه
اطاعت	پيروي، تابعداري
انحرافات	کاږه او ناروا کارونه
انجلۍ	جنۍ، جنکۍ
اوصاف	صفتونه
اونۍ	هفته
بالغه شي	مړانه يي ووهي، ځواني ته ورسيږي
بام	چت
بوقره،	څادري، چيل
بوکونه	ګوپان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
بې باکي	سهل انګاري، بې پروايي
بېلابېلو	مختلفو
پارېږي	ولاړېږي، پورته کيږي
پخلې	پخلنه، پخوَل
پري	غوږ
پوښتنه	تپوس، سوال
بهر	دباندې، بيرون
پيغله	ځوانه جينۍ
تره	کاکا، اکا
ټولنه	جامعه، مجتمع، معاشره
توان	قدرت، وسعه
جارو کول	کانته کول، په جارو سره ځای پاکول
جامې	کالي، کپړې
جلا	جدا، بيل
جماع	دښځې سره يوځای کيدل، کوروالي
جوړښت	تهداب، بنياد، اساس، بنسټ
جواب	ځواب

(c) ketabton.com: The Digital Library

معنی	کلمه
چتکتیا، ژر	چټکي
کمځي، کوځي، چونتي	چوتي
چیرته	چیري
هغه ښځه چي په ګېډه کي ماشوم لري، امیدواره	حامله ښځه
خاص	ځانګړي
کومه وینه چي له ښځي ته هره میاشت وځي، جامي راتلل	حیض
مزدوره ښځه	خادمه
اوچتیدل، اوچتیږي، بره تلل	ختل، خیژي
په چاړه سره دوبښتانو لیري کول، کلول	خریل
دچنبلو شیان	ځنباك
کولاویدل، پرانستل	خلاصیدل
خلق، خلك	خلګ
ساتلی، محفوظ	خوندي
نس	خیټه
ور	دروازه
چمبه، دریاګی	دریه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
دستکلي	دسماغو، لاسکله، لاس پيئلي، دستاني
ډګرونه	ميدانونه
رابولي	دعوت کوي، راغواړي
رودل	دماشوم له خپلي مور شودي څښل
ږمونځ	ږومونځ، منګځ، ګومنځ
ږمونځول	دوېښتانو سمول، ګومنځول
ژغورل	ساتل، حافظت کول
سپين ږيری	بوډا
سربيره پر دي	علاوه لدي نه
سستم	نظام، بنياد
سندري	اوازونه، غزلي، ګاني
سينګار	ډوَل، ښايست، ښکلا، فيشن
ښايست	ښکلا
شودي	پې
شيان	شيونه، څيزونه
صاع	يو کيلو يا نيم کيلو (تصحيح شي)
طياره	هوايي جهاز، الوتکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
عذر	معذرت
عکس	تصوير، فوټو
فکر	سوچ
قول	نظر، رايه، وينا
کجاوه	جوپان، ډولۍ، ډولکۍ
ګډوډ	نامنظم، خراب تراب
ګاڼه	زيور، سره او سپين زر
ګڼو	شميرو
کم نه کمه	لااقل
کَوټۍ	چونټۍ
کورنۍ	کهول، فاميل، خاندان
کوروالي	جماع، ښځي سره يوځاى کيدل، همبستري
لارښوونه	لارښودنه، رهنمايي
لامبل	لمبيدل، غسل کول
نارينه	نران، سړي
لنګيدل	دماشوم پيدا کيدل، لنګون
لونډۍ	لور ګاني

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
ليچې	موټې، څنګلې
ماشوم	بچې، کوچنی
منفعت	ګټه
موټر	ګاډی
موبنل	مړل
نارينه	نر، سړی
نازك	مېين، نری
ناوړه	بد، بدکاره
نجلۍ	جينۍ، جنکۍ
نشرول	تيتول، خپرول، خورول
نښې	علائم، علامې، نښانې
نفاس	کومه وينه چې داولاد پيداکيدلو نه وروسته راشي، څلويښتې
نومړی	مذکور
نيکر، نيکرونه	چوټه، چوټې، چوټي
نيکه	دمور پلار او يا دپلار پلار
همدارنګه	دغه شان

(c) ketabton.com: The Digital Library

کلمه	معنی
واړه	کوچني
واده	په نکاح کول
وار	خلې
وراره	دورور زوی
ويره	يره، ډار
ويريدل	يريدل، ډاريدل
وينستان	ورينستان، وينسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

دموضوعاتو فهرست

سريزه ۳
لومړی فصل: عمومي احکام ۶
۱- داسلام نه مخکي دوره کي دښځي مقام: ۶
۲- -دښځي مقام په اسلام کي: ۸
۳--داسلام دښمنان او دهغوی لاس پوځي غواړی چي په اوس عصر کي له ښځي نه دهغي کرامت او حقوق واخلي: ۱۲
۴- مونږ له کور نه بهر دښځي دکار کولو مخالف نه يو که چيري دلاندنيو شرايطو سره برابر وي: ۱۴
دوهم فصل: دښځي جسمي زينت پوري مربوط احکام ۱۶
۱- [د فطري سنتونو احکام]: ۱۶
۲- دښځي دسر او وريځو دويښتانو، او نکريزو، او دويښتانو درنګولو احکام: ۱۷
دريم فصل: دحيض، استحاضې، او نفاس احکام.......... ۳۰
اول: حيض: ۳۰
مسأله: د«صُفره» او «کُدره» حکم: ۳۶

(c) ketabton.com: The Digital Library

بله مسأله: ۳۷
يوه مهمه پاملرنه: ۳۹
دوهم: استحاضه: ۴۱
دريم: نفاس: ۴۷
څلورم فصل: دجامو او حجاب احکام ۵۸
اول: دمسلماني ښځي دشرعي جامو (لباس) کيفيت: ۵۸
دوهم: دپردې (حجاب) معنا، دلائل، او فايدې: ۶۲
پنځم فصل: دښځي دلمانځه احکام: ۶۷
شپږم فصل: دښځو دجنازې احکام: ۸۷
اووم فصل: دښځو دروژې احکام ۹۵
روژه په کومو کسانو فرض ده؟ ۹۶
۱- حيض او نفاس: ۹۸
يو څو پاملرني: ۱۰۱
اتم فصل: دښځي دحج او عمرې احکام: ۱۰۴
پاملرنه: ۱۲۷
نهم فصل: دمشترك ژوند او دنکاح دعقد ختمولو
مربوط احکام ۱۳۷

(c) ketabton.com: The Digital Library

دښځي په واده کي دهغي نظر اخيستل:.................... ۱۴۴
دښځي په نکاح ورکولو کي دولي شرط والی او دهغه
حکمت: ۱۴۹
په واده کي داعلان لپاره دښځو دريې وهل: ۱۵۰
پر ښځي دميړه اطاعت کول فرض، او نافرماني کول
حرام دي: ۱۵۲
دنکاح دعقد دختميدلو وروسته احکام:.................... ۱۶۱
عدت څلور قسمه دی: ۱۶۲
کوم شيان چي عدت والا ښځي ته حرام دي:.............. ۱۶۴
۱ - دهغي دغوښتولو حکم:............................... ۱۶۴
دوې مسالې:.. ۱۶۷
۲ - کومه ښځه چي ميړه يي وفات شوی وي په هغې
باندي په عدت کي پنځه شيان حرام دي چي (حداد)
ورته وايي: ۱۷۰
لسم فصل: دهغو احکامو بيان چي په هغي سره دښځي
عزت او عفت خوندي کيږي:............................... ۱۷۳
اخيرنۍ مساله: ۱۹۰

(c) ketabton.com: The Digital Library

او په اخير کي: ۱۹۴
دهغـو کلمـاتو لسـت چي پـه تـرجمه کـي راغلـي، او
دلهجـي داخـتلاف پـه صـورت کـي دهغـه مرادفـي
معناګاني.. ۱۹۶
دموضوعاتو فهرست.. ۲۰۳

(c) ketabton.com: The Digital Library

إدارة أوقاف
صالح عبدالعزيز الراجحي

تنبيهات على أحكام تختص بالمؤمنات

تأليف

د. صالح بن فوزان الفوزان

ترجمة

عبد الناصر ژاول

باللغة البشتو

طبع على نفقة
إدارة أوقاف صالح عبدالعزيز الراجحي
غفر الله له ولوالديه ولذريته ولجميع المسلمين

مطبعة دار طيبة ـ الرياض ـ ت: ٤٢٨٣٨٤٠

GIFT NOT FOR SALE

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library